

FORUM

Časopis Univerzity Karlovy v Praze

UNIVERZITA KARLOVA
V PRAZE

UNIVERZITA KARLOVA A EU

1/05

4

EDITORIAL

1

STALO SE

Děni na Univerzitě Karlově

2

ROZHOVOR

prof. Ing. Ivan Wilhelm: Špičkový výzkum má být spojen se špičkovou vědou

4

TÉMA - UK A EU

prof. Jiří Pešek: Společný evropský akademický prostor

8

prof. Miloslav Petrusek: O kulturní vizi na cestu do Evropy

11

prof. Jacques Rupnik: Evropa katedrál, Evropa univerzit

14

doc. Petr Kolář: Univerzita v Evropě a Evropa na univerzitě

15

11

NÁZORY

Ing. Ladislav Kopecký: Univerzita Karlova a Evropská unie jako značky

17

Dita Pírková: Boloňský proces: Vyhledky do budoucna

18

STUDENTI

Studium studentů UK v zahraničí a studium zahraničních studentů na UK

20

Ing. Ivana Halašková, Michal Maršálek DiS:

Co udělat, abych mohl/a vycestovat do zahraničí

21

Čeští studenti na zkušené ve světě

23

DUEL

Mají studenti šanci obstát v evropské konkurenci?

28

AS UK

prof. Václav Hampl: Akademický senát Univerzity Karlovy v Praze

31

UK A FAKULTY

33

SAPUK

Spolek absolventů a přátel Univerzity Karlovy v Praze

58

HONORIS CAUSA

Udělení čestných doktorátů v roce 2004-2005

59

23

28

31

TITULNÍ STRANA

Willem Janszoon Blaeu (1572-1638)

Europa Recens Descripta, r. 1641*

z Mapové sbírky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Vážení čtenáři,
po delší odmlce začínáme opět s vydáváním tištěného univerzitního periodika, které by mělo informovat o dění na akademické půdě. Vedle informačního iFORUM, které je již delší dobu dostupné v internetové podobě, se tak dostává akademické i širší veřejnosti do rukou časopisecké médium, které se bude ucházet o přízeň čtenářů vykrýváním prostoru pro diskusi o širších a hlubších otázkách akademického života tak, jak bude dovolovat čtvrtletní periodicita jeho vydávání. S postupujícím vývojem totiž dochází zcela nepochybně k vnitřní integraci univerzity. Děje se tak jak v oblasti vzdělávací, tak i výzkumné. Propojování výuky různých fakult v rámci standardních studijních programů schválených akreditačním rozhodnutím poskytuje jednak širší oborové spektrum, jednak i vyšší kvalitu vzdělání. Potěšitelná je rovněž i zvyšující se aktivita samotných studentů, kteří projevují snahu o zapisování před-

mětů z nabídky jiných fakult, které do jejich studijního programu standardně zařazeny nejsou. V oblasti výzkumné a vědecké činnosti dochází nejen ke sjednocování obdobných problematik v rámci celé UK, ale zejména k neformálnímu programovému propojování různých oborů do jednotlivých projektů definovaných především výzkumnými záměry.

Má-li takto zahájený vývoj uvnitř univerzity pokračovat i nadále, pak je nezbytné vytvářet podmínky pro efektivnější a intenzivnější toky informací a prostor pro diskusi o těchto otázkách. Nositeli mezifakultní migrace v rámci studijních povinností jsou především studenti. Platí to pro bakalářské, magisterské i doktorské studijní programy. Dostupné informace by je měly nejen podněcovat k dalšímu vzdělávání, ale přibližovat i konkrétní nabídku, poskytovanou jednotlivými pracovišti univerzity. Obdobná je potřeba intenzivnější výměny informací

i v oblasti výzkumu. Další integrace vědecké práce a výzkumu předpokládá rovněž intenzivnější a efektivnější výměnu informací. Samozřejmě nebude vůbec na škodu, bude-li o tomto dění informovaná i širší veřejnost.

To vše jsou důvody, které nás vedou k rozhodnutí začít vydávat tento časopis v této formě. Doufám, že si najde cestu ke čtenářům a bude jim poskytovat platformu k široké živé diskusi.

**QUOD BONUM FELIX FAUSTUM
FORTUNATUMQUE EVENIAT!**

prof. Ing. Ivan Wilhelm
rektor

FORUM 1/2005

Časopis Univerzity Karlovy v Praze

Vydává: UK. Redakce: I 16 36 Praha 1, Ovocný trh 3, Odbor vnějších vztahů. Odpovědní redaktoři:

Mgr. V. Hájek, Mgr. P. Köpplová. Telefon: 224 491 248, fax: 224 491 309, e-mail: forum@cuni.cz. Grafická úprava: Lukáš Doležel.

Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo na úpravu autorských příspěvků a jejich krácení. Vychází: čtvrtletně. FORUM UK je rozšiřováno zdarma na akademické půdě. Toto číslo vyšlo 7. 4. 2005. Tištěná verze: ISSN 1211-1724.

DĚNÍ NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ

FOTO:ARCHIV UK

▼ Eurokomisař Figel' přednášel na Univerzitě Karlově

Slovenský eurokomisař pro vzdělání, sport, kulturu a mnohojazyčnost Ing. Ján Figel' představil 6. prosince 2004 priority Evropské komise v oblasti školství pro období 2004–2009. Přednášky se účastnila ministryně školství Petra Buzková, místopředsedkyně parlamentního Výboru pro vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Ing. Michaela Šojdrová, ale i rektori českých i slovenských univerzit a řada dalších významných hostů.

V úvodu Ing. Figel' vyzdvihl především potřebu lepší koordinace center vzdělávání v integrující se Evropě a připomněl základní myšlenky tzv. Boloňské deklarace. Státy Evropské unie by podle deklarace měly do roku 2010 investovat do vědy a vzdělávání až 3 % HDP. Evropská unie v současnosti ovšem investuje 1,1 % HDP do vyššího vzdělání, respektive 1,9 % do výzkumu, zatímco v USA to je 2,3 %, respektive 2,7 %. Výše příspěvku na jednoho studenta je v USA dvakrát vyšší než v Evropě, na některých amerických univerzitách dokonce pětkrát vyšší. „Právě proto, že univerzity sehrávají ve výzkumu významnou roli, dopad je kumulativní,“ upozornil Ing. Figel'. Jednou z cest k vyrovnání tohoto rozdílu je podle eurokomisaře zvýšení objemu prostředků, které do vzdělání a výzkumu plynou ze soukromého sektoru.

Podle závěrů Evropské komise je jedním z největších problémů současného vysokého školství výrazná fragmentarizace VŠ, tedy nedostatečná koncentrace vysoko-

školských aktivit do soudržných vzdělávacích center. Touto nesoudržností trpí především prestiž akademických pracovišť. Zvyšovat by ji v budoucnu měly mimo jiné Evropský registr zaručování kvality a nezávislé akreditační agentury. První zahraniční návštěva Ing. Jána Figela na postu eurokomisaře pro vzdělání se nesla ve výjimečně přátelském duchu. Eurokomisař převzal z rukou rektora Univerzity Karlovy pamětní stříbrnou medaili za podporu a rozvoj mezinárodní spolupráce ve vzdělávání (především v oblasti vysokého školství).

▼ Studentský seminář Praha – Vídeň – Mnichov: Češi – Němci – Židé ve společném státě

FOTO:ARCHIV UK

První mezinárodní seminář k aktuálním historiografickým problémům se konal pod záštitou prof. A. Suppana (Vídeň), prof. M. Schulze Wessela (Mnichov) a doc. A. Míškové (Praha) v zimním semestru 2004/2005. Semináře se účastnili studenti tří univerzit, v českém případě i tři fakult – studenti historie z Pedagogické fakulty UK, která se především podílela na organizaci celé akce, z Fakulty sociálních věd UK a z Fakulty humanitních studií UK. Všem studentům se účast započítala jako řádný výběrový seminář.

První část semináře proběhla ve Vídni 21.–22. 10. 2004 pod názvem: „Češi a Němci v českých zemích 1848–1918“ a vedle studentů se jej účastnili i profesori vídeňského Ústavu pro východoevropské

dějiny: Emilia Hrabovec, Alojz Ivanisevic, Marija Wakounig. Vysokou odbornou úroveň studentů, kteří se účastnili společného projektu, ohodnotil i rakouský tisk (např. Die Presse). Na druhém semináři hostila své kolegy Univerzita Karlova v Praze. Ve dnech 24.–26. 11. 2004 se v prostorách Vlasteneckého sálu v Karolinu diskutovalo na téma: Češi, Němci a Židé v Československu 1918–1945. Kromě organizátorů se debaty zúčastnil prof. Jan Křen, prof. Jiří Pešek a bývalý rektor univerzity v Mnichově prof. Andreas Hendrich. Rektor Univerzity Karlovy se přesvědčil o zájmu studentů o diskutovanou problematiku i během večerního setkání se studenty v prostorách Karolina. Závěrečná část semináře proběhla ve dnech 27.–28. ledna 2005 v Mnichově a jejím tématem byla další historická perioda: „Češi a Němci po roce 1945“. Studenti se seznámili nejen s univerzitními prostorami, ale i s budovou Collegia Carolina.

▼ Průběh pitvy vydán po čtyřech stoletích

V únoru 2005 se konal křest knihy Průběh pitvy, kterou vydalo Nakladatelství Karolinum. Společně s prvním uceleným českým překladem vychází i latinský originál Jesseniova díla. Na téměř 700 stránkách nalezneme popis pitvy, kterou provedl Jessenius v roce 1600 za přítomnosti více než tisícovky osob v Rejčkově koleji v Praze. Vydání knihy, které inicioval prorektor pro zahraničí Univerzity Karlovy Josef Stingl, svou ediční úpravou navazuje na překlad a reprint díla Promotio Doctoralis od A. I. Schamskeho (Nakladatelství Karolinum, 2001). Průběh pitvy přináší vedle českého přepisu a latinského originálu i zasvěcený rozbor díla včetně životopisu rektora Univerzity Karlovy Jana Jessenia.

XI. ročník Bolzanovy ceny

Slavnostní udělení XI. ročníku prestižní Bolzanovy ceny se uskutečnilo ve čtvrtek dne 17. 2. 2005 v recepčních místnostech Karolina. V soutěži odborných a vědeckých prací vypracovaných studenty UK v rámci bakalářského, magisterského a doktorského studia v oborech právních, ekonomických, matematických a společensko-vědních, akreditovaných na UK bylo celkem uděleno devět cen (z toho šest za magisterské a tři za doktorské práce). Soutěž slouží podpoře vědecké výchovy a odborné přípravy studentů univerzity a navazuje na bohatou tradici univerzitních soutěží v oblasti studentské vědecké a odborné činnosti a dosud bylo za I.–XI. ročník uděleno 112 cen.

Britský ministr přednášel v Karolinu

FOTO: ARCHIV UK

Začátkem března 2005 hostila Praha britského ministra pro evropské záležitosti Dr. Denise MacShanea, MP. Jedna z hlavních osobností kampaně za schválení evropské ústavní smlouvy v Británii vystoupila při návštěvě hlavního města i na půdě Univerzity Karlovy. Britský ministr při svém vystoupení ve Vlasteneckém sále Karolina hovořil především o potřebě vysvětlování povahy evropské ústavní smlouvy veřejnosti. Podle MacShanea se kritika euroústavy často omezuje na údajný krok směrem k evropskému superstátu, který je kontrolován nevolenou byrokracií Evropské komise. Vidina ztráty suverenity je prý přitom základním nepochopením: „Paradoxně tím, že zavedeme společné standardy, sdílíme stejná práva a přijímáme společnou odpovědnost na evropské úrovni, posilujeme naši národní suverenitu,“ prohlásil v Praze MacShane. V souvislosti s britským předsednictvím,

kteří Evropskou unii čeká ve druhé polovině roku 2005, hovořil Denis MacShane také o otevření britského pracovního trhu novým členskými zeměmi. V tomto ohledu lze prý očekávat pozitivní změny. Hospodářský růst by totiž měla podle MacShanea podpořit především další liberalizace a reformy. „Základním prvkem zvýšení prosperity Unie bude další rozšíření vnitřního trhu. Budeme proto pokračovat v jednání o směrnicích o liberalizaci služeb,“ řekl při pražské přednášce ministr. Hospodářský růst a bezpečnost by se pod britským patronátem měly stát hlavními prioritami v rozhodování evropské pětadvacítky.

Společné zasedání předsedů Konferencí rektorů zemí střední Evropy

V prostorách Karolina se ve dnech 3. a 4. března 2005 konalo zasedání předsedů Konferencí rektorů zemí střední Evropy. Předmětem diskuse zástupců České republiky, Chorvatska, Maďarska, Polska, Rakouska, Slovenska a Slovinska byl současný vývoj vysokého školství a výzkumu v Evropě se zvláštním zřetelem na regionální aspekty. Na závěr zasedání přijali účastníci zasedání prohlášení, ze kterého vybíráme některé části: Účastníci se shodli, že pro dosažení výrazného zvýšení počtu vysokoškolských studijních míst je v souladu s Boloňskou deklarací podstatné strukturovat studium a posílit zejména jeho bakalářský stupeň. Cílem je výrazné zvýšení počtu absolventů vysokých škol jako nutná podmínka dalšího ekonomického rozvoje a také sociální soudržnosti na národní i evropské úrovni. Souběžně s rozšířením nabídky bakalářských studijních programů je třeba modifikovat jejich nynější obsah způsobem vedoucím ke zvýšení pravděpodobnosti jejich úspěšného absolvování. Předsedové Konferencí rektorů zemí střední Evropy se shodli v tom, že právo udělovat doktoráty je charakteristickým rysem a specifickým posláním univerzity. Odpovědnost za organizování doktorských programů a za přípravu k výzkumné práci patří v rámci jejich autonomie jedině univerzitám. Konference rektorů zemí střední Evropy

konstatovala, že dosud byl Boloňský proces řízen především vládami. Bylo to nezbytné jako první krok, kterým se měly národní právní vysokoškolské rámce upravit tak, aby odpovídaly boloňským reformám. V současné době však nastoupila druhá fáze Boloňského procesu, v níž se ohnisko přesunulo od právních reforem k implementaci boloňských cílů na úrovni institucí. Vlády by měly upustit od administrativních zábran, stojících v cestě uskutečňování společných programů a udělování společných titulů.

Ivan Wilhelm převzal nejvyšší ocenění Akademie věd ČR

Dne 9. března 2005 byla předsedkyní Akademie věd ČR doc. Helenou Illnerovou, DrSc. udělena rektorovi Univerzity Karlovy prof. Ing. Ivanu Wilhelmovi medaile „DE SCIENTIA ET HUMANITATE OPTIME MERITIS“. Nejvyšší ocenění udělované AV ČR obdržel prof. Wilhelm za záslužnou činnost v oblasti vědy a prosazování humanitních idejí.

V minulých letech udělila Akademie věd ČR své nejvyšší vyznamenání např. prof. Ing. Jiřímu Niederlemu, DrSc. (1997), prof. MUDr. Josefu Kouteckému, DrSc. (2000), prof. Dr. Camille Sandorfy (2002) nebo Prof. Dr. Janu Taucovi (2003).

Nová publikace o ekologické obnově krajiny

Dne 23. března 2005 byla v budově Karolina slavnostně představena knižní monografie Přírozená ekologická obnova a cizorodé substráty v krajině (Natural Recovery of Human-Made Deposits in Landscape) autora prof. RNDr. Pavla Kováře, CSc. Na publikaci se podílelo 30 odborníků, například z Přírodovědecké fakulty UK nebo z Botanického ústavu Akademie věd České republiky. Mezi spoluautory patří i nezanedbatelné procento studentů, kteří na PřF UK působí či působili. Od vydání knihy si autoři slibují vyplnění tématické mezery v oboru ekologie obnovy – kniha mapuje a čerpá z dlouhodobého výzkumu zejména nerekulturních rudních složišť a struskopopilkových odkališť. Výsledky mohou být bezprostředně využity v ekologii obnovy a revitalizaci poškozených krajín.

rektor UK Ivan Wilhelm

ŠPIČKOVÝ VÝZKUM MÁ BÝT SPOJEN SE ŠPIČKOVOU VÝUKOU

Rozhovor s rektorem UK Ivanem Wilhelmem

V jakém stavu je Univerzita Karlova v Praze v roce 2004? Jaká je úroveň studentů a kvalita pedagogů, jaké jsou možnosti dalšího vzdělávání, spolupráce s vědeckými institucemi a jaká je konkurenceschopnost Univerzity Karlovy v porovnání se zahraničními – především evropskými – univerzitami? A jak byste hodnotil dnešní Univerzitu Karlovu ve srovnání se stavem před patnácti roky?

Akademický život se za posledních 15 let změnil naprosto zásadně. Tím myslím nejen u nás, ale i v Evropě a koneckonců i jinde ve světě. Jestliže jsme dříve operovali pouze v tzv. socialistickém táboře, tak počátkem roku 1990 se nám otevřel svět. Také nás velmi vstřícným způsobem přijal. UK v ničem nezklamala očekávání. Naše situace se náramně posunula prakticky ve všech oborech. Přírodovědné obory a řada lékařských oborů si upevnily svoje pozice především spoluúčastí našich pracovišť v mezinárodních projektech a výzkumných programech. Významně se rozšířila přímá spolupráce s prestižními zahraničními vědeckými institucemi. Pokud jde o obory, které byly skutečně handicapované tím, že dříve na UK nebyly vůbec, či byly jen v pozici trpěných oborů, ty se stačily etablovat takovým způsobem, že se dnes ucházejí o partnerství se špičkovými vědeckými centry svých oborů. Jeden z významných výsledků těchto univerzitních aktivit je, že UK je dnes mnohem sebevědomější, než tomu bylo v roce 1990. Naše sebevědomí se zdravě posílilo, především umíme partnersky vystupovat na mezinárodním poli, našimi rovnocennými partnery jsou nejprestižnější pracoviště ve světě. Nedávno byl udělen čestný doktorát profesoru Wieselovi, laureátovi Nobelovy ceny, který významně ovlivnil medicínu a již tradičně spolupracuje s UK. Dostal jsem od něho dopis, kde děkuje a píše, jak se cítí být zavázán a jak se nyní, kdy se stal čest-

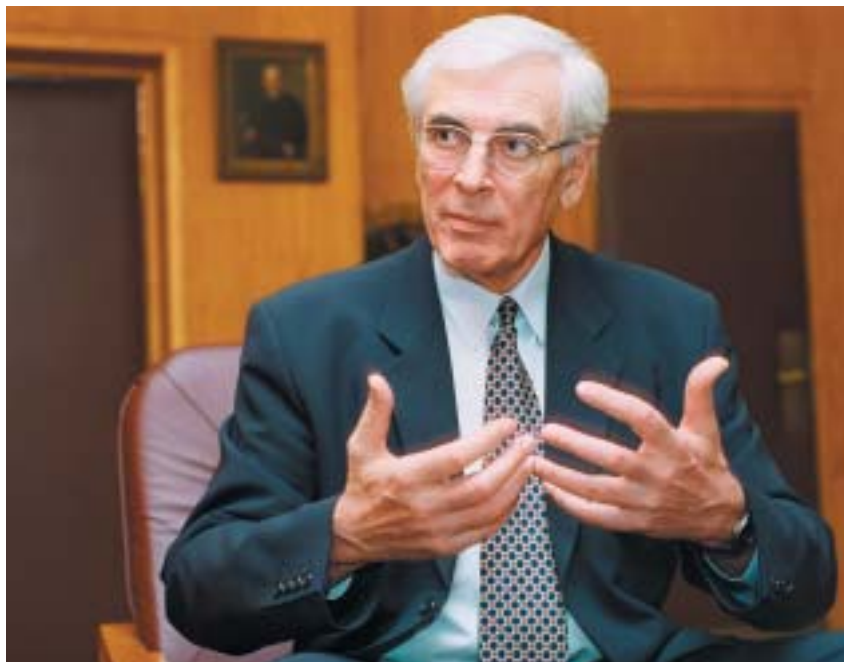

FOTO: ONDŘEJ BESPERÁT

ným doktorem této univerzity, cítí být také jejím členem a předpokládá, že jeho spolupráce nebo vliv na UK bude ještě mnohem intenzivnější.

Hovořil jste o vstřícnosti, s níž nás okolní svět přivítal, když se před 15 lety změnila situace. Byla ta vstřícnost spíše deklarovaná, či měla praktický dopad?

V podstatě obojí. Pokud jde o deklarování vztahu k nám, nikdy jsem se necítil handicapován, nebylo třeba vysvětlovat, že UK je v Praze, že je to tradiční, klasická univerzita. Povědomí o UK bylo všude. A pokud jde o praktický dopad, podařilo se nám úspěšně rozvinout výměnné studentské programy. To vyžaduje hodně vyjednávání a dohadování, takže je třeba komunikovat s jednotlivými prestižními zahraničními univerzitami. Nikde jsem se nesetkal s tím, že by někde ve světě prestižní univerzita naznačila, že to nejde. Naopak, dostávám dopisy, které pobyty studentů hodnotí. Napsal mi ředitel Mayo Clinic Hospital z Rochesteru v USA, že

jejich studenti 4. ročníku neznají to, co naši studenti, kteří u nich byli. Vice Chancellor z Oxfordu mi napsal, že doufá, že příští rok pošleme opět pět sociologů, stejně jako letos, protože pro ně to je velmi obohacující zkušenost a pro univerzitu je důležité takto spolupracovat.

Cítíte, že má UK ještě nějaký dluh?

Pokud jde o vzdělávání, tak to je tady tradičně na dobré úrovni, naši studenti se docela dobře dokáží uchytnout nejen ve výměnných programech, ale i ti, kteří přijedou sem, mají dobrý pocit ze studia na UK. Ale je řada i takových případů, kdy se naši studenti docela dobře etablojí v zahraničí a nevracejí se zpět. Netvrdím, že to je ideální stav, ale pokud se ptáte na kvalitu jejich vzdělání, i toto je jeden ze znaků, že nebyli vzdělání špatně.

Pokud jde o vědeckou činnost, situace se diametrálně změnila. Světová věda se dlouhou dobu vyvíjela jinak, než jsme my v naší izolaci měli představu. Bylo proto velmi obtížné se do těchto partnerských

vztahů, společných projektů, programů, zařadit. Domnívám se, že tady jsme udělali nejméně práce. Za povšimnutí stojí, jak se zvýšila produkce výzkumných výsledků, rostou počty publikací, ve kterých médiích dnes publikujeme, jak jsou naše publikace světovou akademickou obcí přijímány, to vše je dnes nesrovnatelné.

Kde jsme se museli dostat „zpátky do kolejí“ a přiblížit se světovým podmínkám, ve kterých oborech?

Spíše výjimkou byly případy, kde jsme o toto usilovat nemuseli. Jde o celou řadu přírodovědných, lékařských oborů a téměř o všechny humanitní obory. Tam jsme museli dohánět nejvíce a není to pouze otázka věcné či ideové náplně oboru, ale také otázka metodologická. Je nezbytné nejen mít nové nástroje, ale také umět s nimi nakládat a rozvíjet tak obory na moderní úrovni.

A jak dnes vypadá vztah mezi pedagogem a studentem?

Vztah mezi pedagogem a studentem je stále ještě do jisté míry v zasetí scholastického modelu „učitel-žák“, který u nás přetrval zcela určitě do roku 1990, ale v posledních patnácti letech se přece jen podstatně mění. Na můj vkus trochu pomalu, ale zcela určitě se bude ještě dále vyvíjet. Zde vidím největší rezervy.

Dalo by se tedy říci, že vztah mezi učiteli a studenty se mění pomaleji než to ostatní kolem?

Skoro bych řekl, že ano. Je to věc určité mentality, a ta se mění obtížně. Vliv na to může mít jiná složitá záležitost, totiž omlazování pedagogického sboru, což je jedna z cest, jak také měnit vzájemný vztah ke studentům. Proměňuje se celý způsob výuky, k dispozici jsou nejen nové moderní učebnice, ale i nové moderní technologie. Do tohoto prostředí patří také jiný vzájemný vztah učitelů a studentů. Mladí pedagogové přicházejí s novými nápady, mají chuť a vůli odlišovat se od svých předchůdců, model „učitel-žák“ dokážou bez větších problémů nahradit modelem „partner-partner“.

Změna vztahu mezi studenty a pedagogy probíhá samovolně, nebo to má nějakou soustavnější, řízenou podobu?

Ano i ne. Nejsem si vědom, že bychom dělali nějaké systematické kurzy, kde bychom vysvětlovali, co je potřeba ve výuce a jak na to. Na druhé straně je fakt, že existuje jakýsi rámec akreditačních podmínek, kde je definováno, co se od studentů, mají-li absolvovat, vyžaduje. Z toho pak vychází poměrně široké spektrum metod, jak jim výuku předestřít. Hlavním cílem však je, vést je k samostatnému myšlení.

Jaký je vztah mezi vysokými školami a státem? Co jste na počátku 90. let od státu očekávali a jak se pohled státu na veřejné vysoké školy za posledních patnáct let změnil?

Akademická reprezentace předkládá celou řadu konkrétních návrhů postupu, jde o velmi konkrétní návrhy, jak a co by se dalo dělat, jak by šlo také postup velmi intenzivně třeba každoročně kontrolovat, eventuálně korigovat a tak definovat další postup s jasnou perspektivou. K tomu by však bylo potřeba získat všeobecný zájem a podporu politiků, nejen MŠMT. A to je věc, která se nám zatím nedaří. Dnes už nejsem ochoten věřit tomu, že stát na to nemá finance. Stát by na to měl, kdyby se opravdu rozhodl, že vzdělání bude jeho prioritou. Věda a vzdělání jsou přitom klíčové faktory ekonomické úspěšnosti. Nezpochybnitelný fakt je, že v ČR je dnes asi 30-34 vědeckých pracovníků na 10 000 obyvatel, zatímco v USA je to 98, ve Finsku 114, v Japonsku 112, ve Švédsku 100, na Slovensku 29, v Maďarsku 32. Nejde jen o to, vzdělat určitý počet vědeckých pracovníků, ale také o to, dát jim práci, vytvořit jim podmínky.

V zahraničí je poměrně běžné, že školy podléhají auditům, je možné porovnat školy z různých koutů světa právě na základě výsledků těchto auditů. Je tedy možné, že se na UK nebo v ČR chystá se něco takového?

Každá vysoká škola vede řadu indikátorů, které také sleduje. Jednak je zveřejňuje ve výroční zprávě o činnosti a jednak potřebuje mít věcný materiál pro svoje

rozhodování. Stačilo by tyto materiály vzít, zpracovat a periodicky vydávat výslednou analýzu. To nemůže dělat jedna vysoká škola, tím se má zabývat profesionální tým a vysoké školy o tom ani nemusejí vědět. Výsledné porovnání by bylo pro každou z nich docela zajímavé.

Co by mělo podle vás patřit mezi hodnotící kritéria, která by popisovala kvalitu školy?

Pokud jde o studenty, měla by to být úspěšnost absolventů na trhu práce. Nemusí to být pouze počty nezaměstnaných, ale také prestižní společenská uplatnění. Dále pak poměr studentů vyslaných na zahraniční univerzity na semestr či dva, stejně tak počty přijatých zahraničních studentů u nás. Významný ukazatel jsou počty hostujících profesorů – to vše lze dále precizovat podle prestiže partnerské instituce. Pořádání společných studijních nebo výzkumných aktivit a podobně. Nedávno zde pobýval profesor Gell-Mann, laureát Nobelovy ceny za fyziku. Měl zde přednášku, byl nadšen z diskuze a ze setkání se studenty, říkal, že u nich v Kalifornii pořádají každoroční letní školu a navrhl, že bychom mohli takovou školu uspořádat jednou na UK. To je také metoda, jak přes významné osobnosti přitáhnout autority z jednotlivých oborů.

Hodnocení kvality zpravidla předpokládá možnost srovnání. Jak se taková věc dá zařídit na úrovni celého státu?

Vysoké školy se brzy budou kategorizovat podle toho, jak která je kvalitní. Téměř každá vysoká škola se skládá z fakult a ty se skládají z oborů. Je proto třeba hodnotit úroveň jednotlivých oborů – a to jak vědeckých, tak i vzdělávacích. Hodnocení výzkumné produkce je docela propracovaná záležitost, přestože se neustále vedou intenzivní debaty na toto téma. Pro naše potřeby však nepotřebujeme zjišťovat, kdo je u nás světová jednička a kdo dvojka. Potřebujeme stanovit hladiny kvality v našich podmínkách a výsledek srovnat se zahraničím. Nezapomínejte, že u nás v řadě oborů působí skutečně světové kapacity – namátkou třeba v lingvistice, historii, matematice a řadě dalších. Dále jsou to společné odborné

rektor UK Ivan Wilhelm

projekty, kdy několik participantů řeší společně problematiku jako jeden cíl. Zde se snažíme, aby se jednalo o prestižní pracoviště – v mém oboru je to například CERN, čili Centrum subjaderných výzkumů v Ženevě jako mezinárodně uznávaná špička. To je mezinárodní světové centrum, na jehož projektech participuje 500 – 700 světových univerzit a naše univerzita působí jako jedna z nich.

Co podle vás znamená rozvoj moderních komunikačních technologií pro vědu a vyměňování poznatků, pro vysoké školy a vědeckou obec jako takovou?

Zcela novou, zásadní kvalitu. Akademická obec jako první pochopila význam nových komunikačních technologií a využila je k překonání zeměpisných hranic států a dalších bariér. Málo je známo, že „vynálezci“ www-systému jsou dva fyzikové a jeden informatik, kteří tento systém zkonstruovali pro potřeby komunikace částicových fyziků. Jejich patent zakoupily telekomunikační firmy, které jej úspěšně rozšířily po celém světě.

A co dopady na ty obory, které s původní myšlenkou vlastně neměly nic společného – sociologie, botanika...?

Věda a výzkum byly nositeli myšlenky urychlování vývoje podobných technik a technologií. Metody vědecké práce jsou shodné ve všech oborech a proto se tyto prostředky velmi rychle prosadily ve vědě jako takové. Dnes můžete mít díky informačním technologiím velmi rychle velké množství aktuálních, velmi kvalitních informací na svém stole. To samozřejmě zásadně ovlivňuje vaši práci, ať jste sociolog, či botanik. Jinou otázkou je důležitý aspekt publikovatelnosti výsledků a přiřazení jejich priorit. Právě webový systém umožňuje okamžité zveřejnění výsledků, avšak toto médium zatím nebylo shledáno ekvivalentním a tak nemá takovou odezvu v akademické obci jako renomované časopisy.

Kolik peněz potřebujeme na to, aby univerzita fungovala optimálně, a jak by mohlo vypadat financování českých univerzit – hlavně UK – zhruba za 20 let, pokud by vývoj šel tudy, kudy jde dnes?

Univerzitě Karlově chybí zhruba 70 % prostředků – takže bychom potřebovali téměř ještě jednou tolik, než kolik dostáváme. V letošním příjmu počítáme s přibližně pěti miliardami Kč, ale my bychom potřebovali osm a půl až devět miliard. To by odpovídalo srovnání s univerzitami v Nizozemí nebo ve Finsku.

Je v těch pěti miliardách také částka, kterou jsme si sami vydělali?

Před čtyřmi lety jsme si dokázali vydělat asi 10 % všech našich příjmů, v loňském roce to bylo už 26 % z celkové částky. Z toho je vidět, že narůstá nejen celkový objem financí, ale i částka, kterou si umíme sami vydělat.

Podíl příjmů z vlastní činnosti je srovnatelný s evropskými univerzitami podobného typu?

Jednoduché srovnání je velmi obtížné. V řadě států je do příjmu vysokých škol započteno i školné. Je obecně známo, že v USA je placení školného obecně přijato a představuje důležitou součást příjmů vysoké školy. Jisté platby jsou zavedeny i ve Velké Británii. V Německu sice školné zavedeno není, avšak výše finanční dotace vysokým školám již několik let stagnuje ve všech spolkových zemích. Přesto odhaduji, že úroveň financování u nás je alespoň o 40 % nižší, než v Německu. Pokud jde o výzkum, pak je situace poněkud jiná. Příkladem může být Finsko, které orientovalo celou svojí ekonomiku na HiTech. Firmy orientované na výrobu tohoto zboží dostaly státní subvence a vysoké školy, které připravovaly pro tento sektor odborníky, dostaly rovněž výraznou podporu. Po pouhých sedmi letech je Finsko na čele ekonomického růstu zemí EU. Je vidět, že vsadilo na správnou kartu. Nejvyšší růst samozřejmě zajistí rozvoj odvětví s nejvyšší přidanou hodnotou.

Ty změny ve Finsku byly jaké povahy?

Ve Finsku byl jasně stanoven střednědobý plán růstu podpory výzkumu s favorizací technických oborů. Školenci odborníci na úrovni doktorandského studia se uplatňují nejen přímo ve výzkumu, ať už základním anebo aplikovaném, ale i přímo

v realizaci HiTech produktů. Porovnejte fakt, že v současnosti má ČR asi 32 výzkumných pracovníků na 10 000 pracovních sil, zatímco Finsko 114, Japonsko 112 anebo USA 98. Nejde tedy pouze o to, vzdělat určitý počet vědeckých pracovníků, ale také jim připravit prostředí pro seberealizaci. Ať už ve výzkumu anebo mimo něj. A zatímco tento vlak nabírá stále větší rychlost, my se nemůžeme shodnout na tom, zda bychom měli zvýšit financování výzkumu ze státního rozpočtu.

Pokud tedy nedojde k zásadní změně přístupu státu k vysokému školství, co se stane za dvacet let – bude situace stejná jako dnes, nebo bude něco chátrat, odcházet, degenerovat?

Úroveň oborů se takhle držet nedá. Nejen dlouhodobě, ale ani střednědobě. Dnes není úroveň vzdělávání a kvalita našich absolventů špatná. Nedostatkem je to, že zde po absolvování nenaleznou podmínky pro konkurenceschopnou akademickou činnost. Naše podmínky jsou s civilizovaným světem velmi těžko srovnatelné. Je proto nezbytné vytvářet srovnatelné podmínky u těch pracovišť, které také mají světové výsledky, anebo které mohou takových výsledků v krátké době dosáhnout. Mají-li být tato pracoviště srovnávána se světem, musí mít také srovnatelné podmínky pro práci.

Co všechno by se muselo změnit, aby škola fungovala podle Vašich představ a absolventi se mohli projevit v tom nejlepší slova smyslu – podle svých znalostí a schopností? V čem tedy spočívá Vaše navrhovaná reforma jako taková a co následuje po ní, tzn. změna přístupu k praxi?

Domnívám se, že jednou z rolí státu je podpora výzkumu. V tomto smyslu by měl stát vytvořit podmínky pro rozvoj jakéhokoli oboru, který je zde pěstován. Kritériem by měla být pouze úspěšnost výzkumu v tom kterém oboru, jeho mezinárodní prestiž a personální zabezpečení. O tom je vlastně reforma VŠ. Dynamický rozvoj vědních oborů by měl být také dynamicky státem podporován. Všichni neprovádí výzkum se

FOTO: ONDRĚJ BĚSPERÁT

stejnou známkou kvality, a proto nemohou být také všichni stejně podporováni. S ohledem na současný stav výzkumu u nás, porovnáváme-li indikátory, o kterých už byla řeč, pak nejde o to, komu ubrat, ale komu přidat. Tam, kde je kvalitní výzkum, tam by také měla následovat podpora státu.

Zmínil jste slovo reforma. Můžete to rozvést?

Vysoké školy by se měly diferencovat podle svého hlavního poslání a na to se pak soustředit. Předvedu to na příkladu naší univerzity. U nás je důraz kladen na to, aby špičkový výzkum byl spojen se špičkovou výukou – a to znamená posilovat postavení doktorandského studia. Je věcí strategie každé vysoké školy, zda se bude profilovat tímto způsobem a také jakými kroky, v jakých časových horizontech a především s jakým úspěchem. V tom je autonomie vysokých škol. Neznamená to však, že pouhé rozhodnutí VŠ by mělo znamenat, že stát bude tuto strategii financovat. Opět přichází ke slovu existující kvalita a nabízené výsledky. Jinou profilací vysoké školy však může být růst kapacit studijních míst. V současnosti u nás

chybí zhruba 20 tisíc studijních míst, především v bakalářských studijních programech. Zcela jistě se některé vysoké školy budou profilovat tímto směrem a stát je bude podporovat, ovšem na základě jiných kritérií a jiným způsobem. V této souvislosti mohu říci, že UK usiluje o první typ vysoké školy. Podpora výzkumu a doktorandského studia je její hlavní prioritou a také očekává, že hlavní tíhu rozšiřování kapacit bakalářského studia převezmou jiné vysoké školy ČR.

Jak je to s vnější a vnitřní konkurenceschopností a konkurencí?

Myslím, že tady je nezbytné mít volnou ruku a podporovat neregulované, co nejméně uměle ovlivňované prostředí. My se také v tomto prostředí svobodně pohybujeme. Naše ambice spolupracovat či konkurovat v určité oblasti dává jiným možnost spolupracovat či konkurovat v oblastech jiných. Podstatné je, že pro efektivní spolupráci potřebujeme komunikovat s partnery na velmi srovnatelné kvalitativní úrovni. Akademické prostředí je velmi konkurenční a tak si nikdo nemůže dovolit spolupracovat s partnerem, který je na rozdílné úrovni kvality.

Jaké jsou přednosti studenta UK?

Je to především teoretická nebo akademická průprava, co favorizuje naše studenty. To, co tato univerzita pokládá za další prioritu, je zručnost v nakládání s nástroji teoretické průpravy. Tato univerzita si zakládá na tom, že absolventi ovládají svůj obor značně do hloubky, zvládnou metodiku oboru a jsou tudíž velmi dobře teoreticky vybaveni. Je pravdou, že takto vybavení studenti se relativně rychle dokáží přizpůsobit požadavkům praxe.

Uvažuje se na UK třeba o změně toho typu, že by se k zápočtu na dané téma – třeba i u oboru, kde to není zvykem – psala esej?

Mohu vám říci, že již před časem jsem přišel s hrůzou na to, že u nás byl jeden či dva studijní programy, které bylo možné vystudovat, aniž byste potřebovali tužku a papír. To naštěstí dnes už není možné. Stále však probíhá věčný spor o vyváženost mezi objemem znalostí či množstvím informací a mezi prací s těmito informacemi a nakládání s nimi. Modelem jsou americké versus evropské kontinentální vysoké školy. Problém je živý zvláště v současnosti, kdy existuje obrovské množství informačních zdrojů, které jsou snadno dostupné a je tedy nezbytné vyznat se v tom, jak obrovský, zahrnující tok informací efektivně zpracovávat. My věříme tomu, že prioritní je teoretická příprava, znalosti a až pak zručnost v nakládání s nimi. Mohu vám sdělit ještě jednu příhodu z nedávné doby. Setkal jsem se s bývalými studenty, kterým jsem kdysi přednášel. S jistým ostychem mi říkali, že ani jeden z nich nepracuje ve fyzice, kterou vystudovali, ale dobře se uplatňují v úplně jiných oblastech, jako např. pojišťovnictví či bankovníctví, kde dobře uplatní kreativní myšlení, kterému je univerzita naučila. Když jsem se jich ale ptal, čemu je univerzita nenaučila, dověděl jsem se že týmové práci. Uvědomil jsem si, že to je také našim systémem favorizace znalostí. To je navýsost individuální proces a absence způsobilosti k týmové práci je zcela zřejmým handicapem. A to je škoda.

Jiří Pešek

SPOLEČNÝ EVROPSKÝ AKADEMICKÝ PROSTOR

Profesor Jiří Pešek, který je od roku 1997 ředitelem Katedry německých a rakouských studií Institutu mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, tvrdí, že elity nelze vzdělat neelitním - masovým - způsobem, resp. bez vytvoření relativně náročných podmínek pro individualizované formy výuky cestou společné badatelské práce učitelů a studentů

Když Karel IV. před 655 lety zakládal pražskou univerzitu, byl společný evropský akademický prostor přirozenou realitou. Garantovala jej univerzálnost západokřesťanské církve, jejíž součástí univerzity tehdy byly a nemohly nebyť. Univerzity byly církevní instituce, profesori i studenti – a to ve všech tehdy existujících správních i výukových modelech – byli kleriky, spadali do soudní pravomoci církevních soudů a o všem – o filozofických textech stejně jako o správních problémech, o naplněnosti univerzitní pokladny či o disciplíně ve studentských kolejích – se na všech evropských univerzitách hovořilo i korespondovalo společným latinským jazykem. Tento rájový věk evropského univerzitního společenství rozmetala reformace, vznik národních univerzit raného novověku a definitivně ho antikvovala proměna právního postavení, finančního zázemí univerzit i jazykově komunikačního prostředí na přelomu 18. a 19. století. Raně novověké i plně "moderní" státy, které postupně převzaly univerzity a obecně vysoké školy do své správní, právní i finanční režie a převzaly tím i roli garanta obsahu a kvality studia i univerzitních diplomů, neviděly v mezinárodní prostupnosti akademických prostředí nic pozitivního. Akademický vandr – peregrinatio academica – běžný a zejména pro vyšší společenské třídy takřka povinný až do poloviny 17. století, začal být v době absolutismu státními orgány vnímán bezmála jako únik z "poddanské" disciplíny a kontrolovatelnosti. V pokročilém 18. a v 19. století pak rychlé opuštění latiny jako obecného výukového i akademicky komunikačního jazyka ve prospěch výuky ve státních a od poloviny 19. století i národních jazycích zproblematisovalo většinu studentů a mladých vědců možnost studovat jinde než jen na „domácích“ univerzitách. S akademickým vandrem se přestalo počítat. Univerzitní vzdělání se ostatně týkalo jednoho, později

necelých dvou procent mužské populace, nešlo tedy o nějaký obecnější společenský problém. Chtěl-li student ponapoleonských časů na zkušenou dále než jen z Prahy do Vídně, musel získat vysoké státní povolení k vycestování, ale i hostitelské povolení k návštěvě výuky na např. pařížské univerzitě, musel mít dostatek financí, ne snadno dostupných informací, doporučení a ovšem musel také ovládnout vyučovací jazyk hostitelské země (proto např. čeští studenti chodili koncem 19. století daleko více na vídeňskou univerzitu, kde přirozeně rozuměli němčině, než např. z Haliče polští studenti, pro které byla a i dnes je čeština oříškem, na českou univerzitu do Prahy). Pro špičkový dorost technických oborů se ovšem „vandr“ po školách, projekčních kancelářích i továrnách v Německu, Francii nebo i – dlouho poněkud exotické – Anglii stal znovu již od poloviny 19. století morální povinností.

Odsávání mozků ze škol

Přes zmíněné obtíže a překážky začala být v řadě akademických oborů zahraniční zkušenost koncem 19. století považována za nutnou podmínku další kariéry: alespoň pro ty akademické občany, kteří se chtěli habilitovat a stát se univerzitními učiteli. Pro Čechy hrály vedle Vídně významnou roli velké německé univerzity a vysoké technické školy, v některých oborech pak akademické školství spřátelené Francie a posléze stále více i britské univerzitní a polytechnické prostředí.

Až do 2. světové války byly pro studenty nebo mladé vědce od carského Ruska přes celou Evropu až po USA poutní mekkou především výukově výborně organizované, vědecky nesmírně produktivní, společensky elitní a velmi prestižní německé vysoké školy. Po 2. světové válce převzaly tuto roli v nemalé míře vysoké školy anglosaské, zejména americké, které zcela cíleně usilují

FOTO: ARCHIV UK

o pokud možno nevratné odsávání nejlepších mladých mozků ze škol celého světa. Na výzkumných univerzitách americké první a druhé ligy pochází snad až třetina učitelů a postgraduálních studentů ze zahraničí. Snahy o to, aby se alespoň menší část budoucí intelektuální elity seznámila i s jinou, než jen v „širší vlasti“ nabízenou vysokoškolskou výukou nabyly např. v rozděleném Polsku 19. stol. a u nás v meziválečné době významný politický akcent. Vzpomeňme jen na československá státní stipendia na francouzské vysoké školy. Podobně kladly důraz na zahraniční zkušenost i jiné mladé státy poversailleské Evropy: např. Jugoslávie. A je obdobně potřeba zdůraznit, že spojenci, kteří roku 1945 okupovali poražené nacistické Německo, pokládali – zpočátku jistě skromnou – mezinárodní výměnu stipendistů studentské i učitelské kategorie za významný prostředek překonání německé nacionální egocentričnosti a začlenění denacifikovaného Německa do evropského, resp. euroatlantického společenství. Komunita akademicky vzdělaných a vysokoškolsky etablovaných emigrantů, vypuzených ve 30. až 80. letech 20. století nacismem, fašismem a komunismem z různých koutů evropské či ruské vlasti směrem na západ

představovala posléze pro takové akademické cesty na zkušenou významnou oporu. Méně akademicky svobodná, vědecky někdy skvělá, jindy problematická, přinejmenším co do životních zkušeností stipendistů však většinou významná studentská a vědecká výměnná síť vznikla od 50. let i v „táboře míru a socialismu“.

Studentsko - intelektuální a sociální zkušenost

Moderní, od 60. let 20. století skutečně masové evropské akademické školství má dvě roviny svých cílů: tou jednou je potřeba připravit skupiny vysoce kvalifikovaných, flexibilních, dalšího rozsáhlého sebezvzdělání schopných, jazykově vybavených špičkových odborníků bohatého spektra oborů. Moderní, vysoce sofistikovaná, rychle se proměňující a stále náročnější společnost je na těchto lidech pořád závislejší. V technických, přírodovědných, medicínských či humanitních oborech jich nikdy není dostatek a – na rozdíl od lhostejné ČR – o ně proto vysoce vyvinuté státy vedou poměrně urputnou válku. Tyto odborníky není – zejména na vyšší akademické úrovni – možno vyrábět sériově. Do velké míry individuální výuka, putování po univerzitách a špičkových výzkumných pracovištích doma i v cizině přirozeně patří k jejich přípravě i k celoživotní každodennosti. Věda – primární i aplikovaná – je svojí podstatou mezinárodní a dostat se na špičkovou úroveň není dnes již v žádném oboru možné jinak než v mezinárodním kontextu.

Druhá rovina produkčních cílů vysokého školství má přednostně sociální charakter. Modernizace a zmasovění univerzit má totiž dvojité účinky: z čelných, univerzitně vzdělaných vědců se na jedné straně stávají velcí guru soudobé společnosti. Pro většinu univerzitních absolventů však zmasovění univerzit, zrovnoprávnění mužů a žen v přístupu ke studiu a zejména jisté sociální otevření po staletí sociálně spíše elitářských univerzit přineslo rychlé znehodnocení absolventských titulů. Dnešní nositelé magisterských neřku-li bakalářských titulů zdaleka nemají takovou sociální prestiž a postavení, jaké společnost ještě před stolety přiznávala lidem s pouhou maturitou. A přece: zkušenosti Evropy od 60. let ukazují, že univerzity vnašejí do regionů svého

působení velmi významný a rychle se uplatňující rozvojový potenciál, přispívají k masivní, rychlé a obecné modernizaci regionální společnosti a jejího civilizačního prostředí, významně pomáhají v odbourávání nezaměstnanosti a přechodu výrob i služeb na kvalitativně vyšší úroveň. Klíčovou roli tu nehrají ani tak samy na univerzitách získané odborné vědomosti, jako spíše specifická studentská – intelektuální a zároveň sociální – zkušenost, získávaná na vysoké škole. Svérázným způsobem se do akademického prostředí vrací koncepce středověkých a raně novověkých univerzit: Převažujícím cílem univerzitní výuky totiž dlouho do novověku nebyla kumulace znalostí určitého dílčího podoboru, nýbrž utváření osobnosti, vybavené intelektuálním potenciálem a jazykově i metodicky vyzbrojené pro samostatné zvládnání širokého spektra vyšších duchovních i praktických, zejména politicko správních a organizačních úkolů.

Univerzity se tak, do jisté míry bez ohledu na jejich mezinárodně uznávanou vědeckou kvalitu, stávají misemi moderní společnosti v dosud namnoze konzervativním prostředí. Naši západní sousedé, bojující s vysokými kvótami studentů, kteří studia nedokončí, dokonce občas tihnou k tomu, prohlašovat tuto vysokoškolskou zkušenost a navázání kontaktů uvnitř univerzit i do prostředí, propojeného s univerzitami, za hlavní a nejdůležitější – totiž sociální – aspekt akademického vzdělání. Skeptici – jako bývalý německý prezident prof. Roman Herzog – naopak nazývají univerzity „ohřívárnami pro nezaměstnanou mládež“.

Boj Evropy se světem

Ať tak či onak, po desetiletích, kdy proces evropské integrace setrval takřka jen v rámci hospodářských otázek, stalo se vytváření společného evropského akademického prostoru jedním z velkých témat 90. let 20. století. Ne že by dosud vysoké školy evropských zemí nekooperovaly, ale poměrně dlouho chybělo politické krytí těchto kontaktů – univerzitní školství zůstávalo národní záležitostí – a neexistoval celoevropský vysokoškolský koncept. Představa systémové unifikace vzdělání v rámci Evropského společenství se objevila až po polovině 80. let. Podpis Jednotného

evropského aktu o vzniku jednotného trhu v roce 1986 a zejména Maastrichtská smlouva z roku 1991 dala základ úsilí o evropskou koncepční unifikaci vysokého školství. Skutečnými milníky byla pak pařížská „sorbonnská“ deklarace z r. 1998, předznamenávající boloňskou deklaraci evropských ministrů školství z r. 1999, na kterou roku 2001 navázala pražská deklarace.

Vůle propojit, badatelsky a studijně „zasíťovat“ a legislativně sjednotit bázi evropského univerzitního školství tím dostává konkrétní obrysy. Děje se tak pod vlivem stoupajících nároků globalizující se ekonomiky, která vystavila Evropu nemilosrdné světové soutěži jak nejmodernějších technologií všech oblastí vědy a techniky, tak vysoce kvalifikovaných, v principu informačních služeb. Má-li Evropa obstát ve světové konkurenci, musí spojit své síly, zvýšit kvalifikační i modernizační potenciál a eliminovat ztráty z rozdrobenosti či chaosu akademické báze, resp. přestat s neproduktivním blokováním cenných lidských zdrojů. Deklarovaným cílem je zlepšení mezinárodní konkurenceschopnosti evropského vysokoškolského systému. Jak praví boloňská deklarace: „životnost a účinnost každé civilizace lze měřit atraktivitou, kterou má její kultura pro ostatní země.“

Druhým určujícím momentem úsilí o reformu evropského univerzitního školství je snaha podpořit hlubší, tj. nejen ekonomickou integraci EU posílením vědomí společných evropských hodnot a pocitu sounáležitosti v rámci společného evropského kulturního a sociálního prostoru. Integrace vysokého školství je považována za významný krok pro rozvoj evropské kulturní dimenze.

Mají-li být uskutečněny tyto politicky formulované cíle, znamená to především garantovat evropským vysokým školám skutečnou autonomii a ukončit jejich poručnickování národními státy. Dále jde o to, převést evropské univerzity na kompatibilní strukturální bázi, jinými slovy odbouráním neprostupnosti univerzitních systémů a sladěním vnitřního strukturování curricula (t.j. celoevropským přechodem na členění studia na bakalářský a magisterský cyklus) dosáhnout bezproblémové kooperace vysokých škol a především zajistit rozsáhlou výměnu jak vědeckopedagogických sil, tak zejména studentstva.

Jiří Pešek

FOTO: ARCHIV PRF UK

Jsme v roce 2003 a otázka zní: je standardizovaný oběh akademického studentstva a učitelů v síti evropských univerzit krásný sen, konkrétní cíl nebo skutečnost, která se – jistě s velmi rozdílnou intenzitou i funkcí – již začala konkrétně naplňovat? Boloňská deklarace zavádí jeden semestr, který by měl každý evropský student v každém studijním cyklu strávit na některé z jeho pohledu zahraniční univerzitě, jako konkrétní cíl. Z pohledu přinejmenším části fakult UK jde o princip, který se – s vysokou mírou úspěšnosti – snažíme především v magisterském cyklu naplňovat již dnes. Je ovšem patrné, že pro většinu evropského (zdaleka nejen českého) vysokého školství jde objektivně a především subjektivně o hudbu budoucnosti. Rozdíl mezi elitními univerzitami a mezi průměrem či dokonce regionálním podprůměrem zůstává v tomto směru ohromný a má tendenci spíše se prohlubovat.

Problém s komunikací

Jedním ze závažných jevů, které komplikují snahu o internacionalizaci a propojení evropského univerzitního školství, jsou vzrůstající komunikační potíže jinak rychle se propojující Evropy. Především v západní, zarýnské Evropě je v posledním desetiletí konstatována klesající ochota mladé generace učit se cizí řeči. Podle aktuálních informací dosahuje např. podíl mladých Angličanů, kteří končí střední školu, aniž by uměli jediný cizí jazyk, prakticky padesáti procent. Na francouzských univerzitách

klesl během posledního desetiletí zájem o němčinu – navzdory ohromnému rozvoji francouzsko-německých hospodářských i politických a bezpečnostních vztahů – o třetinu až polovinu. Podobný stav klesajícího zájmu o jazyky sousedů lze identifikovat též v Belgii a do jisté míry snad i v Nizozemí. O důvodech tohoto ne právě šťastného vývoje nejsou k dispozici průkazné analýzy. Jistou roli může hrát skutečnost, že se jednu až dvě generace po masivním rozšíření sociální základny středního a národně vysokoškolského vzdělání vytrácejí některé po dlouhou dobu tradicí fixované vzdělanostní standardy západoevropských vyšších středních vrstev. Zároveň klesá i zájem mládeže o evropské sousedy jako takové. Ohromný nárůst váhy vnitroeuropejských hospodářských kontaktů a rostoucí nabídka kariérních možností pro ty absolventy vysokých škol, kteří dokáží spojit odbornou kompetenci s ovládnutím cizích řečí a se znalostí příslušných „cizích“ prostředí, zatím nenachází odraz v růstu obecného studentského zájmu.

Zázemí těchto problémů může být ovšem hlubší: je třeba, aby unifikace evropského vzdělanostního standardu byla doplněna respektem k nadprůměrným akademickým výkonům. V analýze podmínek pro strukturální obnovu německých univerzit napsal Manfred Erhard, že se „německá společnost musí naučit akceptovat nerovnost, spočívající na rozdílech talentu a píle“. Poukázal na to, že buď se společnost naučí respektovat

a různými způsoby – tj. nejen osobním finančním ohodnocením, ale také a možná především vytvořením vědecky perspektivních výzkumných pracovišť a pracovních míst – nesrovnatelně lépe „odměňovat“ nadprůměrné nadání a úspěšně uplatněnou pracovitost špičkových akademických vzdělanců, nebo o ně přijde! Důsledkem stávající proklamované formální rovnosti držitelů akademických diplomů totiž je, že špičkové akademické elity (především, ale ne jen technické, přírodovědné a lékařské) ve stále větší míře odcházejí pryč ze země i z Evropy. Doma zůstávají ti méně průbojní, ti skromnější, ti průměrnější...

Klíčovým atributem je identita

Je ale vůbec v silách nebo spíše v politickém a „kulturně politickém“ potenciálu státních bezplatných „masových“ univerzit, aby se změnila v konkurence schopné „research universities“? To je otázka, vztahující se k univerzitám prakticky celého evropského kontinentu. Elity nelze vzdělat neelitním – masovým – způsobem, resp. bez vytvoření relativně náročných podmínek pro individualizované formy výuky cestou společné badatelské práce učitelů a studentů a pro individuální motivaci příslušníků mladé akademické generace jejich zcela konkrétními úspěchy „nadškolské“ povahy. To ale nelze docílit v rámci – přednostně sociálně motivované – masy samotnou vědou nepřilíš zaujaté mládeže.

Jak již jsem řekl, dominantním motivem aktuálně zvýšeného zájmu politické reprezentace stejně jako evropské veřejnosti o evropský akademický prostor nejsou však problémy univerzit, jejich přelidnění, odosobnění masové výuky, odtržení výzkumu od pedagogického procesu a trvalý odliv části špičkových mladých absolventských, resp. postgraduálních elit. Daleko spíše se jako aktuálně významný klíčový atribut i nástroj společné budoucnosti Evropy ukazuje být „společná evropská identita“. A tu lze právě nejspíše ustavit a prosadit na bázi společné propojené evropské akademické vzdělanosti, která integruje jak kulturní dědictví, tak specifickou kulturní kreativitu a mocný intelektuální potenciál kontinentu. Civilizační předpoklady společné evropské vzdělanosti jsou tu přítomny již po tisíciletí.

Miloslav Petrušek

O KULTURNÍ VIZITCE NA CESTU DO EVROPY

Profesor sociologie, bývalý děkan Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze Miloslav Petrušek předkládá tři teze, které musíme splňovat, abychom i jako instituce Univerzita Karlova v Praze nebyli jen chudými příbuznými ve společenství bohatých a abychom příliš „nezaostávali za světem“.

FOTO: ROBERT SEDMIK

Utopie mívají zřídka kdy dobré konce – a idea sjednocené Evropy je utopií dávnou. Je tomu dvě stě let, co francouzský utopista Saint-Simon napsal spisek O reorganizaci evropské společnosti. Nikdy není nezajímavé vědět, co si o ideji, již dnes tleskáme, již se klaníme, kterou kritizujeme a nad níž občas pochybovačně krčíme rameny, mysleli ti, kteří tu byli dávno před námi. Saint-Simon se například domníval, že „Evropa by měla nejlepší organizaci tehdy, kdyby všechny evropské národy byly spravovány parlamenty a kdyby uznávaly svrchovanost parlamentu evropského, který by byl nade všemi národními vládami a který by měl moc rozsuzovat jejich spory“. Saint-Simon ale chtěl ještě více – on totiž dokonce věděl, koho do evropského parlamentu posílat – „jen takové lidi, kteří jsou svými četnými styky, svými zvyky, které se vymykají zvykům pouze zděděným, i svými pracemi, které jsou prospěšné nejen jednomu národu, nýbrž všem národům, lidí nejspokornější, aby si co nejdříve osvojili všeobecné hledisko, tj. hledisko evropské sounáležitosti...“. Tedy vlastně nic méně a nic více, než aby evropský parlament byl složen z lidí

vzdělaných, schopných zastupovat národní společenství vlastní a současně je jim cizí úzkoprsé zápečnictví, jež nic neví o „všeobecném prospěchu“. Podobnou Evropu měl na mysli ostatně i Masaryk, když ve vymrzlém železničním vagonu na cestě Ruskem psal svou Novou Evropu, kterou ostatně nejprve vydal anglicky a francouzsky, poté německy a nakonec česky – a jaký to byl vlastenec! I Masaryk ale ví, že „novoty politické, zde navržené, nejsou vlastně četné ani překvapující; odpovídají vývoji národů a jejich požadavku politické svobody a sjednocení“ (1918). Masarykův homo europeus je ovšem bytost poučená z válečného šílenství, z uměle rozděleného světa, z vzájemného ubíjení duchovního i materiálního, je to bytost, která se zrodí jen a jen „vnitřní proměnou“ – a tou mu je a vždycky bylo vzdělání. Je to snad dnes, třeba více než půlstoletí po kataklyzmatu války, jinak?

Evropanem prostřednictvím svého češství

Ale nezapomínejme, že tu byla i jiná, „alternativní“ idea Nové Evropy, v jejímž jménu vstupovala bota nacistického vojáka do Prahy, Bruselu, Paříže i Kyjeva. Jak barbarská to měla Evropa být, víme dnes ze svědectví současníků i z prací historických: idea pangermánské, „rasově sjednocené a arijsky čisté Evropy“ byla idea děsivá slovem i skutkem, ale co naplat – ona dodnes není mrtvá. Čím že se to živí všichni ti šílení „pravcoví extrémisté“, neonacisté a rasisté, jimž ani hroby ubitých nejsou dostatečným důvodem k přemýšlení? Ovšemže – k přemýšlení! Cesta do Evropy opravdu nové a odvrát od jejích variant násilnických vede přece jen jediným směrem – je cestou přemýšlivého a skromného, ale hlubokého sebepoznávání a poznávání. Tedy – sebe i jiných. Ti naši velcí duchové – počínaje Jiřím

Poděbradským přes Komenského až k Masarykovi (který ostatně pozorně, i když ne zcela souhlasně, naslouchal ideji o Panevropě triadvacetiletého Coudenhove-Kalergiho) – nepotřebovali k ideji Nové Evropy žádné složité byrokratické procedury; ty měly být až důsledkem svobodného rozhodnutí svobodných lidí ve svobodných národních sdruženích. A teď že bychom objevovali Ameriku? Přijmeme-li předpoklad, že složité soukolí nové, dnes již reálně sjednocené Evropy nebude fungovat, jestliže se o ně nebudou starat lidé vzdělaní a slušní, pak z toho plynou nejméně tři poměrně jednoduché závěry, jež musíme naplňovat a splňovat i jako jednotlivci, abychom nebyli chudými příbuznými ve společenství bohatých, i jako instituce – Univerzita Karlova, abychom příliš „nezaostávali za světem“.

Důraz na kulturu

Tím prvním předpokladem je, že v současné vývojové fázi je Evropské společenství sjednocením lidí, kteří stále ještě mají svou národní identitu a ta je zcela nepochybně definována primárně a hlavně jejich kulturou. Důraz na kulturu jako na dominantu není nahodilý: dnes už přece víme, že z dějin národů přežívají jako vzácné statky hodné obdivu a úcty nikoliv výboje, expanze, násilnické podrobování jiných či inkviziční znásilňování lidského ducha (ať už ve jménu jakékoliv ideologie či vyznání), ale jen a jen kulturní hodnoty. Vstoupit do Evropy tedy nutně znamená vstoupit do ní vybaven znalostí toho, čemu se říká „evropské kulturní dědictví“ na straně jedné, současně však také solidním věděním o tom, co tvoří mé vlastní, dosud stále ještě „národní kulturní zázemí“. Požadavek té znalosti se ale netýká jen tzv. sociálních a humanitních vědců či studentů připravujících se tímto badatelským směrem, platí pro všechny

FOTO: TYDEN, ARCHIV

studenty naší univerzity bez výjimky. Ostatně stačí se rozhlédnout kolem sebe! Kolik znám jen já profesorů přírodovědných a lékařských oborů, kteří jsou doslova znalci klasické i soudobé hudby, kteří se vyznají ve výtvarném umění, kteří láskyplně shromažďují grafiku a které lze potkat na koncertech i v divadle.

Bylo by naivní nevědět a nerespektovat, že „kulturní kódy“ těch mladých jsou jiné. To je ale nezavazuje povinností, ano, povinností dostat závazku – být Evropanem také prostřednictvím svého češství (či jiné národní identity), tedy prostřednictvím národní kultury.

Je jistě pravda, že skutečnost, že naše alma mater Universitas Carolina je první evropskou univerzitou „na sever od Alp“ a že její téměř sedmisetletá existence cosi vypovídá o kulturní kontinuitě, ale je jistě stejně tak pravda, že to samo o sobě nestačí k tomu, abychom se mohli srovnávat s aktuálním stavem úrovně, vybavení personálního i technického, sociálního a ekonomického zázemí většiny západo-

evropských univerzit. Ta srovnání jsou někdy umělá, někdy funkční, jak kdy. V každém případě jsou dvoji výzvou – výzvou ke skromnosti a dostatečným důvodem k tomu, abychom nevstupovali nikam, ani do „evropských struktur“ zbytečně shrbeni.

Národní komplex z „totalitní minulosti“.

Mladá generace, která dnes vstupuje do Evropy, je ovšem „zatížena“ dědictvím minulosti jenom proto, že jejich otcové, dědové atd. (a zdaleka také ne všichni) neodolali pokušení jiné velké utopie, utopie o „internacionálně sjednoceném lidstvu“. Jinak se přece nemá za co stydět a taky (vím to dobře) se nestydí – prostě bere věci tak, jak jsou, nepochybně také s porozuměním pro nevratný běh času. Takže – jenom naši studenti na všech úrovních studia nás do Evropy vrátí v plném kulturním smyslu, budou-li k němu ovšem přistupovat nikoliv jako k pragmatickému nástroji vlastních kariér

(či nutných předpokladů k nim), ale jako k velkému, opravdu nečekanému a nesa-mozřejměmu kulturnímu daru. Ale toho daru (a každý dar je i závazkem) se musejí zmocnit tím, že budou respektovat evropské kulturní hodnoty. Respektovat ale znamená znát, vědět, že kromě univerzálního dorozumivacího kódu mladé generace, jímž je třeba rocková hudba či postmoderní román a komunikačním nástrojem nikoliv psaní, ale esemeska, existuje obrovský korpus evropského kulturního dědictví, jehož jsme součástí. Někdy s lítostí a někdy s pobouřením, ale v tomto případě s malým porozuměním zjišťují, že mnozí z mých jinak vzácných studentů o něm vědí málo, pramálo, někdy téměř nic.

Vidím v tom nebezpečí, které nemá nic společného s nářkem starých nad zaostalostí mladých – vidím v tom nebezpečí malé imunity vůči všem možným variantám zejména levicového radikalismu, který pod svůdnými hesly o „jinakosti“ a „rovnocennosti kultur“, o „evropských hříších

FOTO: ROBERT SEDMIK

minulosti“ a o „pádu karteziánské vědy“, která prý shořela v Hirošimě a v Osvětimi, vede k ignorantství a flagelantství, jež nás činí kulturně bezbrannými a – připusťme si to – z dlouhodobější perspektivy hloupými.

Euroamerický alibismus

A konečně myšlenka třetí se váže na možná specificky českou, možná obecnější vlastnost, jíž je alibismus – mluvmе tedy o „evropském alibismu“, ba dokonce o „euroamerickém alibismu“. Byl jsem nedávno na besedě s mladými lidmi o „vkusu v masových médiích“ a s údivem jsem zjistil, co všechno je možné pokládat za ještě únosné v postmoderním čase a s jakou nonšalancí je možné odmítnout sám fenomén vkusu jako archaický artefakt našich obrozenců. To není výtka těm mladým nadšencům, pro něž kulturní vývoj evropoamerické civilizace začal v roce 1990, to je konstatování skutečnosti, že jsme je nedokázali přesvědčit, že vzdát se některých hodnot prostě beztravně nelze – a mezi ně

přece patří vkus ve všech jeho podobách – vkus v umění, vkus v politice, vkus v etiketě, vkus v každodenním životě. Odmítnout civilizační cestu, která z nás udělala Evropany (jak ukázal Norbert Elias), znamená vrátit se do českého Hulvátova (jak tomu říkal Masaryk). Věcného argumentu pro tento negativistický postoj ke „vkusu“ nebylo, byl tu ale argument z nejsilnějších – „v rozvinutých demokraciích“ (rozuměj: v evropoamerické civilizaci) je to přece obvyklé a nemáme-li „to“ (budiž to cokoliv) tady ještě teď, bude to tu zítra. Nebezpečí spojená s globalizovaným světem nejsou jenom nebezpečími, jež jsou zhmotněna v supermarketech a v tisících industriálně produkovaných zbytečností, jež skutečný „vkus“ vytlačila kamsi na okraj lidského vidění světa. Jsou také nebezpečím kulturním: teze, že „tak je tomu všude na Západě“, není argumentem pro nic. Například skutečnost, že v „rozvinutých demokraciích“ je taky korupce, že tam taky kvete prostituce, že tam jsou taky bezdo-

movci, že tam jsou aspoň někde legalizovány drogy – to všechno by nejen nemělo být argumentem pro kulturně myslícího člověka, mělo by to být jen důrazným upozorněním, že demokracie je lidský výtvar. „Evropocentrický“ alibismus je totiž stejně naivní a hloupý jako byla kdysi víra přesvědčených svazáků a mladých komunistů, že co z Východu přichází, jest dobré. A nebylo. Rozhodně ne všechno. Vědomě jsem nemluvil, ač by se to v univerzitním prostředí slušelo, o tzv. „vzdělanostní společnosti“, protože žádný aktuální sociologicko-politický slogan (a „knowledge society“ jím je) nemůže vytlačit to podstatné, co z nás dělá nebo nedělá Evropany – totiž schopnost vzájemně se poznávat, respektovat a učit se všemu tomu, co bylo vytvořeno a co se tvoří v evropské a světové kultuře. A to nejdůležitější – nikoho z tohoto společenství nevykloučovat, protože stejně tak jako nemáme důvod k sebepodceňování, nemáme ani důvod k nepřiměřené pýše.

Jacques Rupnik

EVROPA KATEDRÁL, EVROPA UNIVERZIT

Jacques Rupnik, ředitel výzkumu, CERI, Fondation nationale des Sciences Politiques a profesor, College of Europe, Bruggy se zamýšlí nad dnešním posláním univerzity v Čechách na začátku XXI. století.

Současné evropské sjednocování bude smysluplné, jen bude-li se také opírat i o sdílené hodnoty a vědomí kulturní sounáležitosti. Jejich historické pozadí lze shrnout odkazem na to, co medievista Georges Duby nazval „Evropou katedrál“ a klášterů, která našla své prodloužení v „Evropě univerzit“ a později v „Evropě osvícenství“ neboli „Evropě intelektuálů“. Praha a Univerzita Karlova, založena roku 1348, odedávna patřily do této sítě univerzitních evropských středisek od Bologni po pařížskou Sorbonnu, od Oxfordu po Lipsko. Pověst univerzity je spjata se jmény velkých myslitelů – od J. A. Komenského po Jana Patočku – a s přínosem jejich reflexe o duchovní krizi Evropy, o odpovědnosti vzdělanců i o roli vzdělání a univerzity. Osudy obou českých intelektuálů však také připomínají, že historické okolnosti ne vždy přály svobodnému vývoji univerzity.

Zamyšlení nad dnešním posláním univerzity v Čechách na začátku XXI. století je samozřejmě součástí širšího procesu transformace po půl století rozdělení kontinentu a snahách podřídit univerzitní bádání ideologickým schématům. Je tu však zároveň příležitost hlubšího zamyšlení nad posláním univerzity v dnešním světě, které nelze zúžit na její adaptaci prioritám „knowledge-based society“. Hledání nové definice by mohlo vycházet ze snahy překonat tři historická dělítky, na kterých donedávna stál vývoj evropských univerzit: první je klasická opozice mezi vita activa a vita contemplativa, mezi nezaujatým badáním a angažovaností (intelektuální, občanskou) badatelské a pedagogické činnosti v okolním světě. Druhé dělítko je národnostní či jazykové. Kdysi bývala společným jazykem evropských vzdělanců latina. Později, v době osvícenské, měla podobné ambice francouzština a ve střední Evropě němčina. Jazyková odluka na Univerzitě Karlově

v roce 1882 byla součástí obecného nástupu národních kultur a národních států v Evropě a postupného rozkladu nadnárodní kultury středoevropské a do jisté míry i univerzálních hodnot, na kterých stálo poslání univerzit. Právě tomu se snažil mj. čelit mladý profesor filozofie T. G. Masaryk, pro kterého češství i evropanství splyvaly v ideálu humanitním. Třetí problém nazval C. P. Snow „konfliktem dvou kultur“, vědecké a humanitní (či literární). Jejich rozlišování je staré jak evropská filozofie; jejich oddělení je však poměrně nové a souvisí s úžasným rozmachem vědy a techniky posledního století.

Tři klíčová dělítky

Dnešní Univerzita Karlova v Praze musí samozřejmě odpovědět na hlavní problém období po roce 1989: jak sloučit prioritu obnovení elit po jejich dlouholetém decimování starým režimem s prioritou rozšíření základny vysokoškolského vzdělání, již prošly západoevropské univerzity od konce šedesátých let? Ale její dlouhodobé začlenění do sítě evropských univerzit bude souviset i se schopností překonat či uvést v soulad tři zmíněná dělítky.

▼ 1. Dnešní evropská univerzita musí určitě hájit akademickou svobodu a svoji autonomii badatelskou i pedagogickou; nemůže však být „ivory tower“, izolována od širších občanských i společenských souvislostí a poptávek (viz. celoživotní vzdělávání).

▼ 2. Jak kombinovat zjištění, že se angličtina stala novou lingua franca pro vzdělance (stejně jako pro obchodníky nebo turisty) v globalizovaném světě s prostorem pro jazykový pluralismus bez něž je různost evropské kultury nemyslitelná?

▼ 3. Do jaké míry budou evropské univerzity schopny adaptace v kontextu tzv.

FOTO: TÝDEN, LIBOR HÁJKY

Lisabonské strategie „knowledge-based society“, která klade důraz na vědu, technologickou inovaci a komunikaci, aniž by podřídily své poslání účelovosti a mezinárodní hospodářské soutěži? (Slovy filozofa Paula Ricoeura: „L'éducation au sens fort du terme n'est peut être que le juste, mais difficile équilibre entre l'exigence d'objectivation, c'est à dire d'adaptation, et l'exigence de réflexion et de désadaptation. C'est cet équilibre tendu qui tient l'homme debout“.) Vzdělání v zásadě znamená nalezení správné, leč komplikované rovnováhy mezi nutností objektivního přístupu, tj. přizpůsobování se, a vlastní reflexí a nepřijímáním cizích myšlenek. Právě tato křehká rovnováha dělá člověka člověkem.

Dnešní Univerzita Karlova znovu nachází své místo v novém evropském kontextu cirkulace studentů i profesorů, která nemá obdoby v našich moderních dějinách. Ale znovu obnovená Evropa univerzit se zhostí svého úkolu, jen bude-li také schopna právě reflektovat směr a smysl měnícího se evropského kontextu. Praha má dnes jedinečnou příležitost stát se důležitým střediskem pro tuto reflexi.

Petr Kolář

UNIVERZITA V EVROPĚ A EVROPA NA UNIVERZITĚ

Náměstek ministryně školství, mládeže a tělovýchovy pro vědy a vysoké školství, docent Petr Kolář nastiňuje další možnosti rozvoje univerzit v Evropě.

Zanořování našich univerzit do evropského výzkumného, vzdělávacího a inovačního prostoru je pozoruhodný proces. Na straně jedné se na něj naše vysoké školy připravovaly dlouho předem a nezdají se být zaskočený jeho průběhem. Na straně druhé můžeme teprve nyní „naostro“ zakoušet všechny stránky tohoto procesu a reálně vyhodnocovat příležitosti a rizika, která s sebou nese.

Rizika naší plné integrace do evropského akademického prostředí jsou vesměs spojena s tím, že úspěšnost vysokých škol je nemilosrdně hodnocena podle kritérií, na něž jsme se dříve nemuseli tolik ohlížet. Mezi ně patří atraktivita pro zahraniční studenty, uplatnitelnost vlastních absolventů doma a v zahraničí, excelentní výzkum s těsnější vazbou na (přinejmenším potenciální) uplatnění jeho výsledků v praxi nebo též účinnost mezinárodního lobbingu akademických orgánů.

Nových příležitostí, kterých se nám dostává, lze využít pouze ve spojení s nemalými vlastními investicemi intelektuálními, časovými i finančními a úspěch nebývá předem zaručen. Příležitosti našich univerzit v Evropě začínají příležitostmi doma (Česká republika je v Evropě, že?) a nejlepší motivací pro zapojení do mezinárodních programů je zjištění, že naší univerzitě je domácí prostředí již malé a že jsme byli schopni vyčerpat domácí zdroje. Současně také platí, že uplatnění v Evropě by mělo být součástí vyšší ambice, k níž je Univerzita Karlova bezpochyby oprávněna, totiž vydobýt si uznávanou pozici v globálním akademickém světě.

„Bruselská metodologie“, která není zas tak odlišná od našich odborných oborových metodologií (a možná je brzy překryje), velí: popatří na domácí i mezinárodní strategické a fiskální dokumenty a hledej v nich místo a pokud možno kon-

kurenční výhodu své univerzity. Aníž bych zde toto cvičení v úplnosti prováděl, pokusím se ukázat, jak by mohlo být vedeno.

Základní nástroje, které slouží k vytváření evropského výzkumného a vzdělávacího prostoru, představují:

▼ lisabonská strategie (EU jako „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomika na světě“ do roku 2010),

▼ boloňský proces (zvýšení slučitelnosti, prostupnosti a konkurenceschopnosti evropských vzdělávacích systémů),

▼ barcelonský cíl (nárůst prostředků vynaložených členskými zeměmi EU na výzkum a vývoj až na úroveň 3 % HDP do roku 2010),

▼ rámcové programy Evropského společenství pro výzkum a pro atomovou energii.

Ke každému z těchto nástrojů se vztahují některé naše národní dokumenty, opatření i konkrétní akce, které navzdory málo stravitelnému stylu jejich podání není radno přehlížet, neboť jejich obsah určuje i povahu aktivit, které mohou být financovány ze státního rozpočtu:

▼ Národní politika výzkumu a vývoje na léta 2004-2008, což je střednědobá koncepce vztahu státu k výzkumu a vývoji.

▼ Národní program výzkumu I na léta 2004-2009, což je implementační nástroj Národní politiky VaV a krom jiného stanovuje cíle, priority a mechanismy veřejné podpory výzkumu s důrazem na výzkum aplikovaný.

▼ Národní program výzkumu II na léta 2006-2011, který se právě připravuje a měl by být akademickou obcí ostražitě sledován.

▼ Koncepce reformy vysokého školství, což je návrh MŠMT, jak překonat podfinancování a do roku 2008 zajistit zvýšení konkurenceschopnosti a kvality českých veřejných vysokých škol.

FOTO: TYDEN, JAKUB HNEKOVSKÝ

▼ Výzkumné záměry a tzv. specifický výzkum na vysokých školách, což jsou nástroje institucionálního financování výzkumu na vysokých školách, za jejichž udržení, neřkuli posílení je třeba neustále bojovat.

Možnosti pro Univerzitu Karlovu

Takto vymezený terén nabízí univerzitám (a specificky Univerzitě Karlově) pro nejbližší období asi následující možnosti ke kvalitativnímu rozvoji:

Ve výzkumu a vývoji: plné využití všech domácích zdrojů a možností dofinancování účasti v mezinárodních projektech, ovlivňování parametrů rozpočtu na výzkum a vývoj prostřednictvím Rady pro výzkum a vývoj, větší důraz na uplatnitelnost výsledků výzkumu v praxi. Využití následujících podpůrných akcí k účasti v rámcových programech EU:

- Metodická a finanční podpora Národní kontaktní organizace, již je Technologické centrum AV ČR (TC AV ČR), formou projektů NINET a NICER.
- Podpora podávání návrhů projektů – přípravná fáze, která je od roku 2003, resp. 2004 zajištěna při Národní kontaktní organizaci.

Petr Kolář

FOTO: ARCHIV MŠMT

c) Česká kontaktní kancelář (CZELO – Czech Liaison Office), která bude zřízena v Bruselu od počátku roku 2005. Základ vytvoří TC AV ČR s finanční podporou MŠMT. Vysoké školy a zvláště UK se mají podílet organizačně i finančně na dalším rozvoji této kontaktní kanceláře, od níž si slibujeme značný efekt pro zlepšení přímých kontaktů mezi českou vědeckou sférou a institucemi výzkumu a vývoje v EU.

d) Časopis ECHO pro evropský výzkum vydávaný TC AV ČR ve spolupráci s MŠMT.

Ve studiu: internacionalizovat studium, plně využívat finanční podpory MŠMT k rozvoji strukturovaného studia (především v rámci rozvojových programů). Speciálně pro UK se nabízí možnost chápat strukturované studium nikoli jako prostředek masifikace studia, ale jako nástroj vnitřní a vnější propustnosti, získávání nejlepších studentů z jiných, i zahraničních institucí do vyšších forem studia. Zvýšení propustnosti a zvětšení atraktivity školy lze též spojovat se zavedením transparentního a do značné míry jednotného přijímacího řízení zaměřeného na zjišťování předpokladů pro studium. Prestiž škol bude zřejmě stále

více spojována se zahraniční evaluací a akreditací, což jsou procesy, které může do jisté míry i finančně podpořit MŠMT. Nezapomínat na „zbytek světa“ a využívat program EU ERASMUS MUNDUS.

V zahraničních stycích: systematicky budovat styky se srovnatelnými a pokud možno ještě věhlasnějšími univerzitami než je ta naše, neboť i v akademickém světě býváme souzeni podle toho, v jaké společnosti se pohybujeme. Přitom dle možností pomáhat univerzitám v méně vyvinutých částech Evropy a světa – vždyť i my jsme byli vděčným příjemcem podobné pomoci.

V oblasti lidských zdrojů: nekompromisně se orientovat na kvalitu a perspektivu akademických pracovníků, jejich plné vytižení v domovské instituci a tomu odpovídající odměňování.

Univerzity v konkurenčním prostředí

Naše univerzity začínají působit ve skutečně konkurenčním prostředí. Jsou a budou srovnávány se zahraničními školami (což bude mít důsledky pro zájem o studium, přitažlivost pro dobré akademické pracovníky i příjmy univerzit), budou čelit dopadům nepříznivého

demografického vývoje v naší zemi, působí na společném vzdělávacím „trhu“ s domácími i zahraničními soukromými vysokoškolskými institucemi, které si začínají konkurovat všechny navzájem. Současný systém financování českých univerzit téměř výhradně ze státního rozpočtu bude dříve či později shledán neúnosným.

Podpora výzkumu na univerzitách se bude čím dál více soustřeďovat na excelenci v základním výzkumu, mezinárodní kooperaci, použitelnost výsledků výzkumu v praxi a rozvoj mezinárodně unikátních směrů, oborů či technologií. Dojde k přirozenému (což preferuji) nebo možná i vynucenému (což by nebylo šťastné) členění univerzit na výzkumně zaměřené a výukově zaměřené.

Nemyslím, že se Univerzita Karlova a další naše veřejné vysoké školy ztratí v labyrintu nových příležitostí a rizik. Mohou však chvíli bloudit. Kompasem nejspolehlivějším necht jim pak je věrnost evropským akademickým tradicím, ale i vůle k razantním změnám v zájmu efektivity, kvality a přitažlivosti, jasná a odvážná vize dalšího rozvoje, osvícenost akademických orgánů a především zdravý rozum.

Ladislav Kopecký

UNIVERZITA KARLOVA A EVROPSKÁ UNIE JAKO ZNAČKY

Ing. Ladislav Kopecký z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy tvrdí, že žijeme ve světě novodobých ikon. Dnešní člověk rozezná v průměru stěží víc než deset druhů rostlin, ale dokáže určit stovky firemních značek. V první polovině minulého století svět obchodu zjistil, že produkty mají svůj životní cyklus a umírají. Dobře řízené a budované značky mohou přežívat stovky let. Značkou se dnes může stát cokoliv a kdokoliv. Hodnota značky se odvíjí od toho, do jaké míry člověk této identitě věří a chce se s ní ztotožnit.

Značka Univerzita Karlova

Dějiny UK patří nesporně k nejlepším kapitolám dějin českého národa. Hodnota její značky se utvářela unikátní historickou tradicí, úrovní a spektrem studijních oborů, úrovní osobností, které na UK působily a také ambicemi rozvíjet tvořivou vědeckou kapacitu. Byla od samého založení napříč svými dějinami vnímána jako instituce evropského formátu. Hodnota UK se utvářela v souvislosti s povědomím úrovně všeobecné vzdělanosti českého národa. Písemné zprávy papeže Pia II. z pol. 15. století jsou stejně výmluvné, jako zájem zahraničních investorů o vysoce kvalifikovanou pracovní sílu Čechů na rozhraní 90. let 20. století. Je pozoruhodné, že hodnotný image a poměrně vysoké pozitivní povědomí o značce UK přežívá i na prahu 21. století a to bez výraznějšího, systematického přístupu v marketingových komunikacích.

Je nesporné, že to do budoucna nestačí a že tak jako značka Česká republika bude i značka UK potřebovat revitalizaci. Tradiční, historický potenciál komunikace je třeba rozvinout do budování nezaměnitelné komunikační pozice, která zdůrazní moderní a výlučné aspekty značky. Žádoucí, cílový image UK by měla být prestižní, stabilizovaná, svobodná, hodnověrná, otevřená a mezinárodně uznávaná instituce třetího tisíciletí s významným postavením v budovaném evropském prostoru. Novými a pozitivními rekvizitami komunikačního úsilí by měla být schopnost sledovat a řešit potřeby a problémy moderní společnosti, předvídat vývoj a nabídnout budoucím generacím vzdělání na nejvyšší evropské úrovni v mezinárodním měřítku. Je potřeba, aby se komunikace Univerzity Karlovy stala nedílnou součástí komunikační strategie subjektů, které mají image České republiky ve své pracovní náplni. Kromě logistického zapojení komunikace UK jako jedné z nej-

kvalitnějších ingrediencí značky Česká republika je třeba rozvinout vlastní komunikační strategii v souladu s dlouhodobými rozvojovými záměry.

Prostor evropské vzdělanosti a UK

Při koncipování působnosti a komunikace v rámci evropského prostoru se UK nemusí stylizovat, protože svůj nadnárodní formát vždy v nějaké míře měla. Od svého založení dodnes byla vnímána jako instituce evropských tradic. Věda a vzdělání nikdy nebraly ohled na geopolitická omezení a bariéry, a tak se vstup Univerzity Karlovy do evropského prostoru odehrál na rozdíl od jiných oblastí s daleko větší samozřejmostí. Navazování spolupráce, evropské studijní programy či výměny studentů se staly poměrně snadnými a atraktivními tématy. Daleko náročnějším tématem bude kvalitativní proměna zahraničních kooperací s důrazem na vědu, multilaterální projekty výzkumné spolupráce, vytváření společných mezinárodních vědeckých projektů atd. Vstupem ČR do Evropské unie vstoupila UK do prostoru, kde se spolupracující univerzity stávají zároveň konkurenty a chovají se marketingově. Marketingem v tomto kontextu rozumíme schopnost identifikovat a pochopit potřeby cílové skupiny či „odběratelů“ a hledat řešení a přístupy, které tuto cílovou skupinu uspokojí a přinesou vzájemný prospěch. Proto si špičkové evropské univerzity uvědomují životní důležitost užší spolupráce s odběrateli vědy a výzkumu z praxe, stírání hranic mezi základním a aplikovaným výzkumem a reorganizace znalostí směrem k interdisciplinaritě. Proto daleko více fungují na průsečíku výzkumu, vzdělávání a inovací.

To všechno souvisí s kvalitou budování jejich image a značky a zpětnou vazbou kvality značky na schopnost navazovat užitečné kontakty, financovat a rozvíjet svou činnost.

Kvalita značky UK bude mít v této oblasti podobného vývoje zásadní význam.

Značka Evropské unie

Modrý prapor a rostoucí počet zlatých hvězdiček. Amorfní symbol, který je pro většinu Evropanů a zejména „Novoevropanů“ prozřetím v oblasti nejrůznějších stupňů imaginace. Na vině je naprosto nedostatečná komunikační činnost, kterou sama unie veřejně přiznává. Zatímco esence USA (ať je jakákoliv) byla utvářena z konkrétních hmatatelných ingrediencí, jako je agrárnictví, demokracie, hranice, hojnost, pragmatismus či mobilita, které vyvěraly ze samé existenční podstaty státního a občanského seskupení, je unijní obsah vyplňován harmonizačním úsilím úředníků a nepřiliš srozumitelnými regulacemi shora. Skutečných, hmatatelných důkazů užitečnosti unijní spolupráce je málo, anebo je neumí ukázat. Pokud se realizují velké evropské projekty jako např. Airbus, dochází okamžitě k jejich nepřiměřené politizaci. Také v představách většiny českých občanů má značka EU prvoplánové obrysy. Ztělesňuje převážně představy cestování bez celníků a bez pasů a to je hodně málo. Oficiální vládní kampaň o vstupu České republiky do EU měla být kampaň informativní a interaktivní. Měla dát šanci přesvědčit se o všech pro a proti, dát odpověď na celou řadu legitimních otázek. Vláda místo toho vsadila na reklamu a propagandu a promarnila jednu velkou šanci. Být v unii z přesvědčení a nikoliv z rozpaků a nevědomosti. Značka EU je tedy prozatím cosi jako „druhé označení“ a k jejímu kvalitativnímu a obsahovému naplnění vede dlouhá cesta. Značka EU bude silná tak, jak budou silné značky jednotlivých členských zemí, tak, jak budou silné značky jejich institucí. Vyvěšení modrého praporu s hvězdičkami je známkou příslušnosti a nikoliv kvality. A to je vlastně zpráva i pro Univerzitu Karlovy.

Dita Pírková

BOLOŇSKÝ PROCES: VYHLÍDKY DO BUDOUČNA

Ve středověku byla jazykem vzdělanosti a vědecké komunikace latina. Studenti a učitelé se často pohybovali mezi jednotlivými univerzitami, které byly všechno, jen ne národnostně jednotné. Na nejstarší evropské univerzitě v Bologni existovalo až 16 takzvaných univerzitních národů, univerzita byla nezávislá na představitelích církve či měšťanstva a hlavní slovo zde měli studenti. Dnes probíhá studium na většině evropských vysokých škol v národních jazycích a vysokoškolské systémy jednotlivých zemí jsou natolik spleťtité, že jen pokus o základní orientaci vám zabere nemálo času. Dost obtížně také budete v praxi prosazovat uznání svých předchozích studií. A právě tyto problémy se snaží řešit Boloňský proces.

Z historie Boloňského procesu: od Boloně přes Prahu a Berlín do Bergenu

Boloňský proces, který odstartoval v roce 1999, je dobrovolná iniciativa dnes již čtyřiceti evropských států, členů i nečlenů Evropské unie. Jedná se o akční plán rozvoje evropského vysokého školství do roku 2010. Jeho cílem je zvýšit atraktivnost a konkurenceschopnost evropského vysokého školství ve světovém měřítku a zvýšit konkurenceschopnost jeho absolventů na trhu práce. K tomu mají v první řadě napomoci cíle formulované v Boloňské deklaraci: transparentnost a vzájemná srovnatelnost terciárního vzdělávání (přijetí dvoucyklového systému studia, tj. samostatného bakalářského a magisterského programu), zavedení evropského kreditního systému (ECTS), zavedení evropského dodatku k diplomu, podpora evropské spolupráce v udržování kvality VŠ vzdělání a podpora jeho evropského rozměru. Je tedy zřejmé, že Boloňský proces je jednou z cest k realizaci Lisabonské strategie, přijaté v roce 2000, která si klade za cíl vytvořit z Evropské unie do roku 2010 „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností“. Znalosti, inteligence a kreativita jsou v této souvislosti chápány jako tradiční evropské trumfy.

Součástí Boloňské deklarace je i dohoda, že se představitelé signatářských zemí budou scházet každé dva roky, aby mohli diskutovat o procesu, hodnotit jeho pokroky a zajistit mu nezbytnou podporu. Tato setkání zároveň umožňují konstatovat nové potřeby a brání tomu, aby

Boloňský proces ustrnul na jednom bodě. První konferencí v řadě se stal v květnu 2001 Pražský summit. Stanovil cíle procesu pro roky 2001–2003 a ve výstupním dokumentu, Pražském komuniké, se objevila nová témata: celoživotní vzdělávání a role univerzit jako jeho poskytovatele, nezastupitelnost role studentů (měli by se podílet na tvorbě organizace a obsahu studia a ovlivňovat je) a propagace a podpora aktivity Evropského vysokoškolského prostoru.

Další setkání se uskutečnilo v září 2003 v Berlíně. Byla zde podána zpráva o vývoji v jednotlivých zemích v letech 2001–2003 a stanoveny priority pro následující dvouleté období. Těmi má být zabezpečení kvality studia na národní i evropské úrovni, zavedení prvních dvou stupňů studia a snazší uznávání vzdělávání (celku i jeho částí) včetně ratifikace Lisabonské úmluvy o vzdělávání a uznávání kvalifikací v Evropském vysokoškolském vzdělávacím prostoru. Novým tématem, které konference přinesla, byl problém doktorského studia a nezbytnost spolupráce mezi Evropským vysokoškolským vzdělá-

vacím prostorem a Evropským výzkumným prostorem.

Na 19. a 20. května tohoto roku je naplánována konference ministrů v Bergenu. Budou jí předcházet dvě přípravná zasedání v březnu a v dubnu. Podkladem pro konferenci bude zpráva evropského ústavu pro informace ve školství Eurydice o národních trendech v Boloňském procesu a doplňující národní zprávy o vývoji vysokého školství, z nichž většina je již zveřejněna na stránkách věnovaných Bergenské konferenci (www.bologna-bergen2005.no).

Boloňský proces dnes

Učitelům přináší Boloňský proces především zvýšení mobility. Účast na konferencích nebo dlouhodobé studijní a výukové pobyty v zahraničí by neměly být chápány jako záležitosti, které učitele odvádí od povinností vůči domácí instituci, ale jako obohacující zkušenost. Ruku v ruce s mobilitou však jdou i zvýšené nároky na jazykové znalosti a schopnost vyučovat v cizích jazycích. Žádoucí je rovněž spolupráce vysokých škol na vytváření takzvaných joint degrees, studij-

ních programů, na nichž se podílí alespoň dvě univerzity. Studenti joint degrees vykonávají části studia na obou univerzitách, které se programu účastní.

Boloňský proces a české prostředí

Jako zdroj informací o implementaci Boloňského procesu v českém prostředí můžeme použít národní zprávy vydané pro účely Berlínské a Bergenské konference. Podívejme se blíže na zprávu mapující období 2003–2005. Ta v první řadě konstatuje, že cílů pro období 2003–2005, jak je stanovila Berlínská konference, bylo v České republice dosaženo. V akademickém roce 2004/2005 je naprostá většina nových studentů přijímána do bakalářských studijních programů. Výjimkou zůstávají obory, které svou podstatou bakalářské studium nepřipouštějí – lékařství, zubní lékařství, veterinární medicína, farmakologie.

Zpráva dále podává přehled o organizaci vysokého školství a s ním spojených institucí a zastoupení zákonodárců i reprezentantů vysokých škol v nich. Konstatuje mimo jiné, že studenti jsou z legislativního hlediska chápáni jako rovnoprávní partneři a mají kromě jiného vysoké zastoupení v akademických senátech vysokých škol. Mnoho bodů poukazuje na značnou míru autonomie vysokých škol v Česku. V jejich kompetenci jsou tak důležité pravomoci jako uznávání domácích i zahraničních kvalifikací, vytváření kurikula studijních programů, organizace celoživotního vzdělávání a uznávání vzdělání získaného mimo vysoké školy. Zpráva bohužel konstatuje, že především v uznávání kvalifikací není situace ještě zcela ideální. Uznávání vzdělání získaného mimo vysoké školy v praxi vůbec nefunguje, přestože ho vysokoškolský zákon umožňuje.

Dalším významným tématem je mobilita. Podpora vycestování ze strany státu se orientuje především na studenty a učitele veřejných vysokých škol. Česká republika spolufinancuje především program Socrates-Erasmus (spolufinancování se týká studentů i učitelů). Neexistuje možnost plného financování zahraničního studia. Mezi problémy, se kterými se mobilita potýká, patří nedostatek finančních prostředků a malé pochopení

FOTO: CZECH TOURISM

studentů pro tento fakt. Zájem o mobilitu ze strany studentů je poměrně nízký, především na vysokých školách technického směru. Učitelé mobilitu často chápou pouze jako doplňkovou aktivitu. Přijíždějící studenti a učitelé se naopak musí vyrovnat s faktem, že většina škol nemá vhodnou strategii, která by upoutala zájem zahraničních studentů, a neexistuje dostatečné množství studijních programů v anglickém jazyce. Na vývoj takových programů školy mohou obdržet státní podporu. Situaci nekomplikuje pouze nedostatečná jazyková vybavenost české strany – se stejným problémem je možné se setkat i u příjíždějících studentů.

Zpráva zmiňuje i financování ze strany státu. Na výzkum a vývoj jde 0,6 % HDP (v Japonsku je to 2,98 %, v USA 3 % a průměr EU v roce 2002 činil 1,99 %), vysoké školy obdržely v roce 2004 0,15 % HDP, stejnou částku obdržela i Akademie věd, která se na vzdělávacích aktivitách vysokých škol částečně podílí. Mimo to existují v České republice programy na

podporu výzkumu a vědecké kariéry, a dokonce i programy usnadňující přístup fyzicky a jinak znevýhodněným studentům. Dá se říci, že národní zpráva v zásadě reflektuje realitu. I tak v ní však zůstává mnoho nevyřčeného.

Vyhlídky do budoucna

Boloňský proces je významnou koordinační aktivitou EU, která viditelně mění svět vysokoškolských studentů, učitelů a výhledově i zaměstnavatelů. V porovnání s minulostí skutečně uvádí akademickou Evropu do pohybu a můžeme jen doufat, že tato tendence přetrvá a povede k rozvoji Evropského vzdělávacího i výzkumného prostoru. To však ve velké míře závisí i na tom, zda budou mít vysoké školy a jejich studenti a učitelé skutečný zájem o spolupráci a podporu mobility a motivaci sami něco pro to udělat. V každém případě můžeme už teď být zvědaví na výsledky třetí konference v norském Bergenu.

Převzato z časopisu Integrate.

Programy EU-Socrates

STUDIUM STUDENTŮ UK V ZAHRAŇIČÍ A STUDIUM ZAHRAŇIČNÍCH STUDENTŮ NA UK

Studium v zahraničí je dnes vcelku běžnou a školami i vládami všemožně podporovanou aktivitou. Všeobecně se má za to, že pobyt na zahraniční fakultě je neocenitelnou zkušeností, která obohacuje celé univerzitní vzdělání o nový rozměr. Proto se i na UK rozvíjejí programy a kontakty, které podporují studentské výměny (na všech úrovních od bakalářské přes magisterskou po doktor-skou). Jedná se o nejrůznější typy spolupráce od evropských programů na podporu mezinárodních výměn po řadu smluv a dohod na úrovni univerzity či jednotlivých fakult.

Nejde ovšem pouze o vysílání studentů UK do zahraničí. Stejně cenné a významné je i studium zahraničních studentů na UK. Vždyť i tak se univerzita a její studenti a pedagogové dostávají do kontaktu s jinými přístupy k řešení problémů, s jiným kulturním zázemím, s odlišnými pohledy na svět, na práci, na studium.

V následujícím textu proto nabízíme nejen řadu užitečných praktických rad a popis nejvýznamnějších aktivit UK na poli studia v zahraničí, doplněný zkušenostmi samotných studentů, ale i základní informaci o tom, jak zahraniční studenti pobyt na UK hodnotí – jaký jsme na ně „udělali dojem“.

Evropský vzdělávací program Socrates a jeho podprogramy

Evropský vzdělávací program Socrates zaštiťuje na UK podprogramy Comenius, Erasmus a Grundtvig.

Podprogram Comenius je zaměřen na pedagogické pracovníky. Cílem podprogramu Comenius je podpořit evropskou dimenzi ve vzdělávání, výuku jazyků a mezikulturní výchovu ve školách. UK realizuje každým rokem kolem deseti projektů tohoto programu.

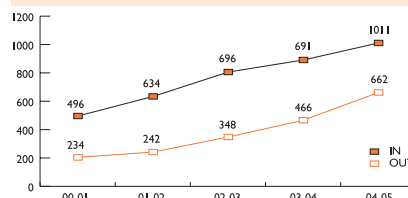
Grundtvig se zaměřuje na podporu evropské spolupráce v této oblasti prostřednictvím zvyšování kvality a evropské dimenze, dostupnosti a přístupnosti celoživotního vzdělávání v nejširším slova smyslu. Hlavním cílem podprogramu Grundtvig je podpora evropské spolupráce v oblasti zkvalitňování odborné přípravy osob působících ve vzdělávání dospělých.

Podprogram Erasmus se zaměřuje na vysoké školství. Je to největší program, který podporuje evropskou spolupráci v oblasti vysokoškolského vzdělávání. V současné době je do programu aktivně zapojena většina evropských vysokých škol. UK realizovala v akademickém roce 2004/2005 748 bilaterálních dohod s více než 400 partnerskými institucemi. Věcnou realizaci programu Socrates řídí a kontroluje Řídicí výbor programu SOC-RATES. Působnost výboru upravuje Organizační a jednací řád. Partnerem Řídicího výboru pro spolupráci s vysokými školami je Rada vysokých škol. Úspěšnost a popularitu programu Socrates/Erasmus potvrzuje nárůst vyjíždějících i přijíždějících studentů naší univerzity.

V současné době UK uzavřela bilaterální dohody se vzdělávacími institucemi v následujících zemích:

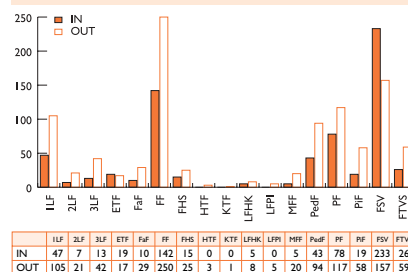
- ▼ EU: Rakousko, Belgie, Dánsko, Maďarsko, Španělsko, Francie, Řecko, Itálie, Irsko, Lotyšsko, Malta, Nizozemí, Portugalsko, Polsko, Švédsko, Finsko, Slovinsko, Slovensko a Velká Británie
- ▼ EFTA: Švýcarsko a Norsko
- ▼ Kandidátské země: Turecko a Bulharsko

SOCRATES/ERASMUS

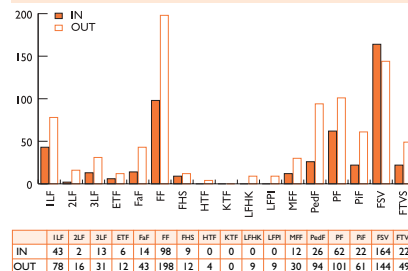
Úspěšnost a popularitu programu Socrates/Erasmus potvrzuje nárůst vyjíždějících i přijíždějících studentů naší univerzity.

STUDENTS IN-OUT 2004/2005

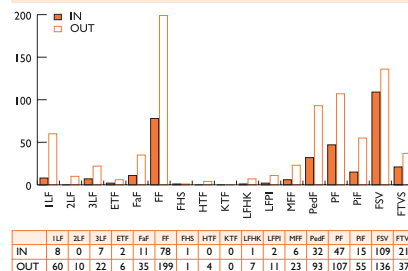
V listopadu 2004 Evropská kancelář evidovala 662 přijíždějících studentů a 1011 studentů, kteří vycestují v akademickém roce 2004/2005. Celkový počet realizovaných mobilít od roku 2000 je 6323 vyslaných a přijatých studentů.

STUDENTS IN-OUT 2003/2004

V akademickém roce 2003/2004 přičestovalo 493 studentů. 891 studentů Univerzity Karlovy využilo program Socrates/Erasmus pro realizaci svého pobytu v zahraničí.

STUDENTS IN-OUT 2002/2003

V akademickém roce 2002/2003 Univerzita Karlova evidovala 340 zahraničních studentů programu Socrates/Erasmus. Ve stejném roce vycestovalo prostřednictvím tohoto evropského programu 806 studentů.

Ivana Halašková,
Michal Maršálek

CO UDĚLAT, ABYCH MOHL/A VYCESTOVAT DO ZAHRAŇIČÍ

Ing. Ivana Halašková, vedoucí odboru pro zahraniční styky RUK a Michal Maršálek DiS., institucionální koordinátor programu Socrates/Erasmus, odbor pro zahraniční styky, radí studentům, jaké jsou možnosti studia v zahraničí.

Univerzita Karlova, podobně jako jiné vysoké školy v České republice a v dalších zemích, rozvíjí v zásadě dva typy kontaktů se zahraničními partnery určené k podpoře vysílání studentů do zahraničí a přijímání studentů v ČR. Je to jednak program EU Socrates/Erasmus, jednak meziuniverzitní smlouvy.

Program Socrates/Erasmus

Univerzita Karlova je zapojena do evropského výměnného programu Socrates/Erasmus od roku 1998 a každým rokem nabízí svým studentům více než 1000 pobytů na vzdělávacích institucích v evropských zemích.

Přestože pravidla tohoto programu jsou určována centrálně, je záležitostí každé fakulty, rozhodne-li se možnost programu využít nebo ne. Každý pobyt, který je nabídnut prostřednictvím fakulty, byl s minimálně ročním předstihem dohodnut s partnerskou institucí v zahraničí uzavřením bilaterální dohody. Každá bilaterální dohoda stanoví nejen počet studentů a délku jejich pobytu v zahraničí, ale též konkrétní obor studia.

Mějte na paměti, že každá univerzita nebo vzdělávací instituce je něčím významná a může nabídnout něco mimořádného. A právě tímto směrem by se měl orientovat váš projekt, který bude korespondovat s vaším studijním zaměřením.

Proto dříve, než se rozhodnete pro některý z pobytů nabízených v rámci programu EU Socrates/Erasmus, je důležité, aby nabízený studijní obor korespondoval s vaším studijním zaměřením. Počet uchazečů o studium v zahraničí je v některých případech velký. Zejména univerzity, kde výuka probíhá v anglickém jazyce, jsou mezi studenty velmi populární.

Každá fakulta má zájem vyslat studenty, pro které bude pobyt v zahraničí jednoznačným přínosem a obohacením jejich studijního programu. Proto na fakultách probíhají výběrová řízení. Informace o ter-

mínech a průběhu těchto výběrových řízení vám poskytnou zahraniční oddělení vaší fakulty. Výběr studentů je někdy v kompetenci katedry nebo součásti fakulty, jindy může být organizován přímo zahraničním oddělením a příslušným proděkanem. O tom, jak je výběrové řízení organizováno, je třeba se informovat přímo na fakultě.

Dřív, než se rozhodnete pro některý z pobytů nabízených v rámci programu Socrates/Erasmus, je důležité, aby vybraný studijní obor korespondoval s vaším studijním zaměřením.

Výběrová řízení mají obvykle dvě kola: 1) psaný projekt a dokumenty ověřující vaše studijní výsledky a 2) ústní část jako obhajoba vašeho studijního plánu v zahraničí.

Projekt musí být psán v jazyce, který budete používat pro studium v zahraničí. Neměl by být příliš dlouhý (není to disertační práce!), ale měl by se maximálně soustředit na popis realizace plánovaného studijního pobytu. Je samozřejmě vítané, když záměr studia v zahraničí spojíte s přípravou závěrečné práce. Není to nicméně podmínkou. Mějte na paměti, že každá univerzita nebo vzdělávací instituce je něčím

významná a může nabídnout něco mimořádného. A právě tímto směrem by se měl orientovat váš projekt, který bude korespondovat s vaším studijním zaměřením. Jak již bylo zmíněno, za uzavřením každé bilaterální dohody stojí akademické a pedagogové jednotlivých fakult. Právě oni jsou ti nejpovolanější pro konzultaci přípravy vašich projektů.

Ústní část, pohovor, probíhá v jazyce, který budete používat po dobu vašeho studia v zahraničí. Vaším úkolem bude proto prokázat jazykové schopnosti a obhájit odevzdaný projekt. Je proto

dobré se připravit na nejrůznější otázky týkající se detailů vašeho plánovaného programu.

Pro přípravu na výběrové řízení je zapotřebí zjistit co nejvíce informací o instituci, na kterou se hlásíte. Nejaktuálnější informace, včetně nabízených předmětů, získáte bezesporu přímo na internetových

stránkách partnerských institucí (většinu najdete v seznamu Evropské kanceláře pod „Naši partneři“). Zahraniční oddělení vaší fakulty a Informační a poradenské centrum UK mají též k dispozici velké množství tištěných materiálů, které nám byly zaslány ze zahraničí. V těchto brožurách vám budou k dispozici nejen popisy kurzů, ale také nejrůznější praktické informace, které využijete zejména v případě vašeho výjezdu. V neposlední řadě vám při přípravě na výběrové řízení pomůže, když budete kontaktovat přímo partnerskou instituci – a užitečný je nakonec i kontakt s těmi, kdo se z příslušné školy vrátili.

Výběrová řízení probíhají ve dvou termínech, v jarním a podzimním. Během jarního výběrového řízení se můžete hlásit na pobyt v následujícím školním roce. V případě, že uspějete při podzimním výběrovém řízení, budete realizovat svůj pobyt v letním semestru.

Nezapomeňte se zavčas informovat o konkrétních termínech pro odevzdání dokumentů a zahájení výběrových řízení na vaší fakultě.

Meziuniverzitní smlouvy

Vedle programu Socrates/Erasmus nabízí Univerzita Karlova další možnosti studia v zahraničí a to nejen na univerzitách v zemích Evropské unie, ale na celém světě. Využívá k tomu více než 170 meziuniver-

Hodnocení zahraničních studentů

zitních dohod o spolupráci a studentská mobilita je nedělitelnou součástí každé nově uzavírané smlouvy. Od programu Socrates/Erasmus se meziuniverzitní smlouvy zahrnující mobilitu studentů liší v tom, že se může přihlásit kterýkoli student na kterýkoli obor v zahraničí, pokud se tam vyučuje. Počty míst pro studentskou mobilitu v rámci meziuniverzitních smluv jsou závislé na finančních možnostech přijímající univerzity, která musí zahraničnímu studentovi poskytnout stipendium na pokrytí pobytových nákladů, zatímco u programu Socrates/Erasmus je student předem vybaven finančními prostředky, které nepocházejí od vysílající instituce ani přijímající instituce.

Student se dozví o tom, na kterou univerzitu se může přihlásit, když sleduje webové stránky zahraničního odboru RUK, webové stránky Informačně-poradenského centra UK a v neposlední řadě i webové stránky své domácí fakulty respektive zahraničního oddělení, kde najde potřebné informace.

Základem informace o možnostech výjezdu na zahraniční univerzity je sdělení prorektora pro zahraniční styky a výzva k podání přihlášek, kterou zasílá proděkanům pro zahraniční styky jednotlivých fakult. Určí také přesné podmínky pro

počty potenciálních míst pro studenty každým rokem zvyšují, přesto poptávka převyšuje nabídku a o konečném výběru rozhoduje komise sestavená prorektorem pro zahraniční styky. Při výběru se při větším počtu přihlášek přihlíží k pořadí

Počty míst pro studentskou mobilitu v rámci meziuniverzitních smluv jsou závislé na finančních možnostech přijímající univerzity, která musí zahraničnímu studentovi poskytnout stipendium na pokrytí pobytových nákladů, zatímco u programu Socrates/Erasmus je student předem vybaven finančními prostředky, které nepocházejí od vysílající instituce ani přijímající instituce.

podání žádosti v souladu s podmínkami, které stanoví zahraniční univerzita. Vedle uvedeného termínu podání přihlášky to zpravidla bývá vypracování studijního plánu či záměru v příslušném jazyce, strukturovaný životopis (CV), výpis známek (transcript of records), potvrzení o jazykové způsobilosti a doporučující dopis vedoucího katedry či školitele. Termín pro podávání přihlášek je vypisován 1x v akademickém roce, a to pro zimní a letní semestr současně. I když se

kandidáta určenému fakultou, k jeho studijnímu záměru, studijnímu programu (bakalářský, magisterský, doktorský), k motivaci a studijnímu průměru a doporučujícím dopisům.

Obdobně jsou nabízeny další studijní nabídky do zahraničí s možností získání stipendia, které jsou nabízeny v rámci mezinárodních smluv, různých zahraničních nadací nebo vysokoškolsky vzdělávacími institucemi či Fondem mobility Univerzity Karlovy v Praze.

PROČ SI VYBRALI PRAHU A UNIVERZITU KARLOVU, CO SI O NÁS MYSLÍ, S JAKÝMI DOJMY ODJÍŽDĚJÍ...

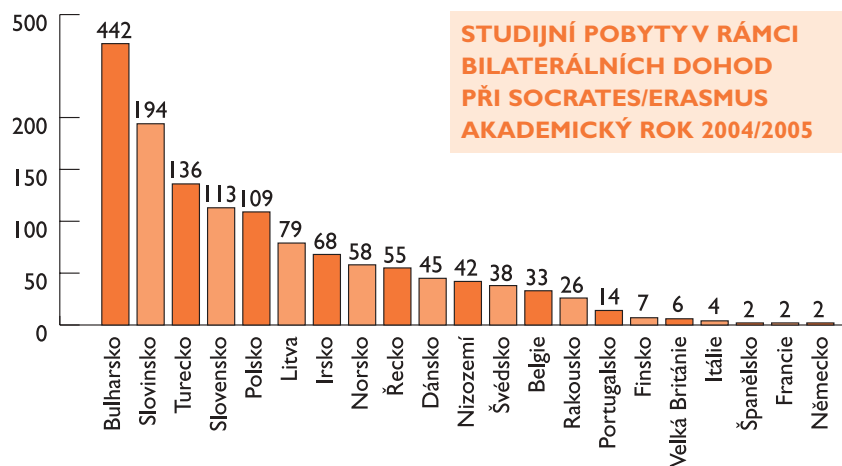
Hodnocení pobytu zahraničních studentů programu Socrates/Erasmus na UK v Praze v ak. roce 2003/04

Motivace:

Nejčastější motivace zahraničních studentů programu Socrates/Erasmus ke studiu na UK v Praze: poznání Prahy (35 %), studium na UK (27,5 %), možnost studia českého jazyka (22,5 %), poznání České Republiky (20 %), seznámení s českou kulturou (15 %), studium centrální Evropy (5 %), česká hudba (5 %).

Informace o UK v Praze

Nejvíce informací studenti získali prostřednictvím: internetu (62,5 %), zahraničního oddělení domácí univerzity (37,5 %), přátel (27,5 %), koordinátorů programu Socrates/Erasmus (22,5 %), studentské organizace (2,5 %). Celých 67,5 % studentů vyhledalo informace

o studiu na UK bez problémů, 73 % studentů nemělo potíže s kontaktováním koordinátorů programu Socrates/Erasmus

– nejčastěji se studenti obraceli na fakultního koordinátora (52,5 %), vyučujícího (25 %) a institucionálního koordinátora

Hodnocení zahraničních studentů

Oblasti, ve kterých by se měl zlepšit servis zahraničním studentům

- ▼ 50 % zahraničních studentů by uvítalo program osobní asistence studentů (tzv. tutorský systém)
- ▼ Téměř 48 % zahraničních studentů želí malé nabídce sportovních aktivit a 45 % studentů by uvítalo, kdyby škola organizovala výlety a exkurze
- ▼ Více než třetina zahraničních studentů by potřebovala pomoc při zařizování legitimace na MHD a téměř 18 % zahraničních studentů by bylo rádo, kdyby je někdo čekal na nádraží či letišti hned po příjezdu do ČR a pomohl jim

(22,5 %). A 77,5 % studentů považuje informace zaslané společně s akceptačním dopisem za praktické a jasné.

Pobyt a studium

55 % studentů bylo spokojeno s ubytováním, délka pobytu na kolejích byla v průměru 3,8 měsíce. V menze se stravovalo 70 % studentů. 75 % studentů bylo spokojeno s počtem kurzů nabízených fakultou, v průměru absolvoval jeden student 5 kurzů po dobu studia na UK. 77,5 % studentů bylo spokojeno s připojením na internet, 55% se službami univerzitních knihoven.

A celkový dojem...

72,5 % studentů uvedlo, že jejich studijní plán na UK je kompatibilní se studijním programem na domácí univerzitě, pouze 14 % studentů označilo studium na UK za náročnější než studium na domácí univerzitě.

Návrhy na zlepšení výuky na UK

- ▼ Univerzita by měla nabízet více kurzů v anglickém jazyce a v ostatních světových jazycích a mít lépe zorganizovanou výuku
- ▼ Pro zahraniční studenty by měly být důsledně zavedeny orientační dny před zahájením semestru
- ▼ Zahraniční studenti by měli mít větší možnost setkávat se a diskutovat s českými studenty
- ▼ Pro zahraniční studenty by měla existovat širší nabídka kurzů ČJ

ČEŠTÍ STUDENTI NA ZKUŠENÉ VE SVĚTĚ...

Náš člověk v Helsinkách aneb Jak se žije na studijním pobytu ve Finsku

Jan Vávra

Když už se člověk vydá na studia do Finska, měl by se co nejdříve zbavit všech pověr a předsudků, které o této zemi kolují. Rozhodně to není samá pustina, není tu taková zima, lidé nejsou uzavření a nemají tu prohibici. Je tu nádherná příroda, všude sauny a spousta věcí, o kterých už nyní s jistotou vím, že mi po příjezdu domů budou chybět.

Ale začněme popořadě. Helsinky jsou po islandském Reykjavíku druhým nejseverněji položeným hlavním městem na světě (leží dokonce výše než hlavní město Aljašky). Je to město s jedinečnou atmosférou. Finové mají rádi všechno „hi-tech“, a tak jsou všude impozantní stavby vyznačující se proslulou finskou architekturou. Helsinky jsou ale také spjaty s přírodou. I v centru, vedle parlamentu, je skála. A vedle olympijského stadionu začíná zóna parku, který vede až do nitra Finska. Vůbec všechno je zde na skále (i paneláky) nebo ve skále (kostel). Celé Helsinky jsou vlastně takové moderní město v lese.

S bydlením v Helsinkách je to složitější. Finsko je velmi drahá země. A pokud se

student se stipendiem 400 euro rozhodne studovat ve Finsku, musí být připraven na to, že při hodně velké dávce štěstí sežene ubytování za polovinu stipendia. Běžná cena kolejí je ale spíše 250 – 300 euro za měsíc. Funguje tu odlišný systém než v Česku, o koleje se musí žádat u centrální organizace HOAS (www.hoas.fi), která zajišťuje ubytování pro všechny univerzity v Helsinkách. Někdy to za studenty automaticky udělá univerzita, ale ne všechny vysoké školy se takto o své studenty starají. Žádost je dobré poslat co nejdříve, počet studentů v Helsinkách je velký a fronta na ubytování tudíž opravdu dlouhá. Kvalita ubytování je ovšem nesrovnatelně lepší než v Česku. Finové respektují soukromí, proto většina studentských pokojů jsou jednolůžkové pokoje s vlastní koupelnou a kuchyňským koutem.

Jelikož ubytování a další nutné výdaje, např. jízdenka na místní MHD, ukousnou podstatnou část ze studentova stipendia, je třeba šetřit. Brigáda, pokud neovládáte finštinu, se hledá velmi obtížně. Stravovat se jinde než ve studentských jídelnách také nepřichází v úvahu. Oběd se studentskou kartičkou za 2 eura je obvykle velmi chutný a obsahuje zdarma salát a chléb. I když se na první pohled může zdát,

FOTO: TYDEN, JAN ŠILPOCH

že kvůli nedostatku peněz a díky občas pošmournému počasí je helsinský, potažmo finský, studentský život neveselý, opak je pravdou. Může za to například sauna. Rozhodně horké téma pro všechny zahraniční zvědavce (a jedna z prvních věcí, na kterou se vás Finové zeptají: „Have you ever been in Finnish sauna?“ a poté: „Do you have some saunas in your country?“). Sauny mají Finové úplně všude. Na kolečkách, kde saunu sto procentně najdete, je to velmi populární místo, také díky skvělým studentským večírkům. Finové jsou velmi vstřícní (alespoň ti, které jsem zatím poznal) a umí velice dobře anglicky. Nejen ve škole, ale také v obchodech a dokonce i na ulici se člověk vždy domluví. Je to mimo jiné proto, že nedabují zahraniční filmy a televizní pořady, dívají se na originály s titulky. Pokud student ve Finsku nekouká ve svém volném čase na televizi, může si vybrat mezi četnými koncerty a výstavami. Opravdu velké procento jich

je zdarma, zejména studentské jazzové kluby jsou vyhlášené. Muzea zase mají „happy hours“ – v určitý den a hodiny je pro všechny vstup zdarma.

A na závěr nejpodstatnější otázka. Jak je to se samotným studiem? Kvalita finských univerzit je na velmi vysoké úrovni. Také nejnovější technické vybavení univerzit je ve Finsku – zemi technologického pokroku a výrobce mobilních telefonů Nokia – naprostou samozřejmostí. Finský univerzitní systém je podobný tomu českému, v jedné věci se však z mého pohledu odlišuje. Je to určitá rovnoprávnost mezi studenty a profesory. Pedagogové jednájí se studenty jako se sobě rovnými. Kritická poznámka k výkladu není rozhodně brána jako osobní útok na učitele či provokace, ale jako patřičný podnět k diskusi. Tomu se u nás teprve učíme. Pozn. redakce: V loňském školním roce odjelo na studijní pobyt do Finska 42 studentů Univerzity Karlovy.

**Tři měsíce
na stomatologické fakultě
Hana Fikačková, Malmö**

V rámci programu Socrates/Erasmus jsem měla možnost strávit tři měsíce na stomatologické fakultě ve švédském Malmö. Na této fakultě se vyučuje podle systému Problem Based Learning (PBL). Výuka PBL je založena na řešení kazuistik, se kterými se studenti budou běžně setkávat ve své budoucí praxi. PBL vede studenty ke kritickému myšlení, učí je získávat znalosti z různých informačních zdrojů a nutí je převzít zodpovědnost za své vzdělávání. Principem PBL je učit se, ne být učen. Podle studentů patří stomatologická fakulta Univerzity Malmö k jedné z nejlepších fakult na světě, které metodou PBL vyučují.

Přestože výukovým jazykem je švédština, všichni mluví plynule anglicky. Po domluvě s učitelem, studenty a pacientem bylo možné opustit málo srozumitelnou švédštinu a komunikovat v angličtině. Jako postgraduální student jsem nebyla zařazena k žádné studijní skupině. Můj studijní program byl individuální, založený na domluvě s koordinátorem a vedoucími jednotlivých oddělení. Během svého pobytu na stomatologické klinice jsem se setkala s maximálně vstřícným chováním jak ze strany učitelů tak studentů. K přátelské atmosféře na klinice pravděpodobně přispěly dva švédské zvyky: vzájemné oslovení křestními jmény bez ohledu na akademický titul a vykonávanou funkci a časté popíjení kávy. Každé

FOTO: TYDEN, JAN ŠILPOCH

oddělení na klinice mělo místnost, kde se asi každé dvě hodiny scházeli lékaři a sestry daného oddělení ke společné pauze na kávu. Na některých oddělení se „kávové siesty“ účastnili i studenti, kteří na oddělení stážovali.

Každý student ve Švédsku musí být členem studentské organizace. Studentské organizace pořádají pro studenty své fakulty sportovní a společenské akce, které jsou buď zcela zdarma nebo s minimálním vstupným. Alkohol prodáváný na těchto akcích bývá až o polovinu levnější než v běžných restauracích a hospodách. Za tyto výhody je každý student povinen zaplatit členský poplatek, jehož výše závisí na fakultě, kterou studuje.

Vedle studentské organizace perfektně funguje i „International Desk Office“. Zástupci této organizace mi ještě před příjezdem do Malmö zaslali informační letáky o Švédsku, o Malmö, seznámili mě s podmínkami zajištění ubytování. Při příjezdu do Malmö na mě čekala švédská studentka, která mě doprovodila na kolej, druhý den mi ukázala cestu do školy, provedla mě městem, upozornila mě na místa, kde se levně nakupuje, kde se schází studenti atd.

Prvních 14 dní, než začal semestr, uspořádal „International Desk Office“ pro zahraniční studenty intenzivní kurz švédštiny a přednášky v angličtině o švédské kultuře, historii a zvycích. Během úvodního kurzu dostal každý zahraniční student svůj identifikační kód, pomocí kterého se mohl v době svého studijního pobytu přihlásit na internet z kterékoliv fakulty University Malmö.

Spolu s ostatními zahraničními studenty jsem byla ubytována na koleji vzdálené asi 30 minut chůze od centra města a od stomatologické fakulty. Vše zde bylo nové a neznečištěné. Každý student měl vlastní pokoj s koupelnou a záchodem. Pro jedno patro (8 pokojů) byla společná místnost s televizí a kuchyň vybavená nádobím, mikrovlnnou troubou a lednicí s mrazákem. V suterénu koleje byla prádelna se sušičkami, kde jsme si mohli kdykoliv bez dalších poplatků vyprat a usušit prádlo.

Na pobyt ve Švédsku ráda vzpomínám. Měla jsem štěstí na lidi, které jsem potkala jak ve škole, tak na koleji.

FOTO:TYDEN.JAN SILPOCH

První měsíc mám za sebou Prokop Radin, Malmö

V rámci studijního programu Socrates/Erasmus jsem získal možnost vycestovat na univerzitu v Malmö ve Švédsku. Nyní jsem teprve na počátku svého pobytu zde (začínám třetí týden). Mohu proto jen v krátkosti nastínit, co přineslo alespoň toto krátké období. První tři týdny pobytu na univerzitě v Malmö jsou naplněny programem, jehož smyslem je seznámit jednotlivé studenty nejen mezi sebou a s univerzitou, ale i s různými zajímavostmi v okolí jejich nového bydliště. Zároveň probíhá i kurz švédštiny. Všechno je tu ve znamení perfektní organizace, pohody a vstřícnosti organizátorů. Není problém si jako student založit konto v bance. Důležité dokumenty jsou pouze akceptační dopis univerzity a doklad totožnosti. Založení, vedení účtu a vydání karty pro výběr peněz z automatu je pro studenty zdarma (pokud si přejete kartu, se kterou lze nakupovat v obchodě, pak platíte 15 SEK/měsíc). Ihned vás také nasměrují do levného obchodu, kde si lze výhodněji koupit starší kolo, pokud řeknete, že jste zahraniční student. Za důležité považuji i setkání s místním policistou, který nás informoval o některých pravidlech běžných ve Švédsku a i eventuálních sankcích za jejich nedodržení, což především v případě již zmiňovaného užívání kola byly podstatné informace.

Jako přínos určitě považuji možnost setkání se studenty z ostatních zemí, jako je

Francie, Německo, Polsko, Finsko, Španělsko, Portugalsko, Austrálie, Jihoafrická republika a další. Zajímavou zkušeností jistě bude poznat styl práce a výuky zde ve Švédsku na stomatologické klinice. Mnohé poznatky pak bude jistě možné využít i na naší fakultě.

Je to docela drahé

Anna Zerzaňová, Barcelona

Po vstupu do EU víza pro Španělsko nejsou potřeba. Při délce pobytu nad 90 dní je ale nutné se zaregistrovat v místě pobytu na policii. Tento krok však většina lidí vynechává, protože se na Vánoce chystají domů, čímž délku tří měsíců nepřesáhne.

Co se týče pojištění, je dobré si nechat vystavit vaší pojišťovnou mezinárodně uznávanou kartu a je také výhodné mít nějaké komerční připojištění – já jsem zvolila cestovní připojištění, které poskytuje ČS ke kreditní kartě za 300,- Kč ročně (nesmíte přesáhnout 90 dnů pobytu – o tom viz výše).

Cestu tam i zpět jsem absolvovala letecky – problém je váhové omezení zavazadel. Do Barcelony levné aerolinie příliš nelétají, ale výhodné je letět do Madridu (Smartwings) a pak autobusem do Barcelony.

Jako doktorandka jsem se věnovala své disertační práci. Pracovala jsem na katedře Analytické chemie. Občas je to trochu „maňána“ – je dobré a nutné neustále otravovat. Hlavním vyučovacím jazykem je katalánština, ale některé před-

FOTO:ARCHIV UK

Na zkušene

měty jsou i ve španělštině. Je dobré se předem informovat – katalánština je, i když mluvíte španělsky, nesrozumitelná. Připravte se na to, že Španělé anglicky moc neumí. Je nutné zapsat se do nějakého kurzu španělštiny (pokroky cítíte každým dnem).

Další záležitost je bydlení – koleje jsou velmi drahé, většina lidí si hledá podnájem. Nejlepší je asi hledat na www.loquo.com. Problém je, že většinou nelze najít nic jistého, dokud nejste v Barceloně, takže v prvních dnech se asi nevyhnete nějakému hostelu. Až seženete ubytování, žádejte doklad na cokoliv, co zaplatíte – to jsem bohužel neudělala (málokdo má nějaký kontrakt) a momentálně řeším velké problémy. Pokud jde o jídlo, nejlevnější způsob je si vařit a nosit si jídlo do školy (mikrovlnné trouby jsou volně přístupné, využívá je většina studentů a menzy jsou velmi drahé).

Připravte se na to, že peníze poskytnuté programem Socrates/Erasmus vám určitě stačit nebudou. Letos bylo stipendium 320 euro/měsíc. Nejméně 200 dáte za bydlení („pokoj“ 8m², okno do světlíku), 100 za jídlo (zhubnete), 150 utratíte za „drobnosti“, MHD, večírky a telefon (vyplatí se pořídit si místní SIM – nevyhodnější je asi od Vodafone).

Mé zkušenosti z Itálie

Lucie Nováková, Řím

Dneska je to přesně rok, kdy mi došlo, že couvnout zpět už nepůjde. Všechny papíry a podklady pro italské vízum (dejte si pozor na pojištění – aby bylo v požadovaném formátu!), o kterých jsem vůbec nic nevěděla, než jsem zavolala na italskou ambasádu, tak všechny ty papíry si nakonec vítězně vezu domů s krásně barevným vízem v cestovním pasu. Sice mi v Evropské kanceláři řekli, že nikdo vlastně neví, jestli je vízum doopravdy třeba, protože přece jdeme do Unie... ale jistota je jistota.

A tak jsem sbalila neuvěřitelné množství potřebných i nepotřebných věcí a počátkem března se se slzou v oku rozloučila s přítelem, rodinou i kamarády a vyrazila do úplně cizí země. Mým cílem byla Univerzita La Sapienza, konkrétně katedra

analytické chemie. Jsem sice farmaceutka, ale náplní mého postgraduálního studia je právě analytika.

Jako každá správná studentka neoplývající nadbytkem financí jsem zvolila cestu autobusem a protože cestuji ráda, brala jsem to jako zajímavou změnu. Po desíti hodinách na cestě to sice člověk začne vnímat trochu jinak, ale to byl zrovna čas spát... A jaké to pak bylo podivění, když jsem se probudila a najednou kolem mě jaro! Čím více jsme se blížili Římu (asi tak po 24 hodinách jízdy), tím více bylo kolem nás zeleně. Věděla jsem, že na nádraží mě má čekat manžel mé paní profesorky. Oba jsou vědci a v mnoha věcech spolupracují, i když každý jinde a díky tomu já jsem měla možnost podívat se do laboratoří obou z nich. A jsme v Římě. Autobusové nádraží Tiburtina je mnohem větší, než jsem čekala. Jak tu asi se svými obřími zavazadly budu hledat svého šéfa? I pan řidič autobusu nevěřicně kroutil hlavou, když viděl malou slečnu s velkým batohem. Nechápal, že se ještě usmívám... Ale je přece krásné jaro a jsem ve svém vysněném Římě. Jak vidíte, mé pocity byly rozporuplné.

Šéfa jsem nenašla, on našel mě. A byl to opravdu Massimo. To je totiž jeho italské jméno a sami si jej jistě dáte do souvislosti s něčím maximálním. Ano správně, byl to ten největší Ital široko daleko. Na první pohled vypadal dost přísně, až mě to dost vyděsilo. Do auta k němu se mi taky moc nechtělo: podle informací mých známých měl mít audi a přijel nissanem – měla jsem trochu strach. V pořádku mě ale dovezl na ubytovnu a naštěstí jako jeden z mála uměl dobře anglicky. Ale stejně jsem byla nejšťastnější, když jsem se po představení v laboratoři mohla natáhnout na postýlku a odpočinout si.

Můžu vám něco poradit? Jestli si chcete Itálii doopravdy užít, nezkoušejte to bez italštiny. Já jsem si myslela, jak si vystačím s několika lekcemi učebnice pro samouky – tedy já možná ano, ale na Italy to nestačilo. Sice jsem se dokázala zeptat na cestu, na cenu, na cokoliv, jenže... odpovídám jsem jaksi nerozuměla. Italové budou nadšení, když projevíte sebemenší snahu mluvit jejich jazykem – asi hlavně taky proto, že sami moc jiné jazyky neumí. Jakmile přijedete do Říma, kupte si stu-

FOTO: ARCHIV UK

dentskou legitimaci na dopravu. Opravdu se to vyplatí, protože ji můžete použít i na regionální vláčky, a tak se dostanete až na mořské pobřeží, což je paráda, ne? Když jsem u těch vláčků, Italové mají ohromně inteligentní systém prodeje lístků. Skoro na každém nádraží najdete automat, kde se dá přesně najít spoj jako na českém Idosu, cena lístku i typ vláčku a jízdenku můžete dokonce platit kartou. Jedna věc je ale naprosto odlišná – koupit si lístek nestačí, ještě je třeba ho označit. Italové jsou sice hodní a hodně člověku prominou, zvláště když jste cizinec a snažíte se mluvit italsky (třeba když jsme prohráli fotbal, jela jsem načerno a průvodčí se mnou ještě smutnil). Lístek se dá koupit i ve vlaku, jenže je to s přírazkou někdy odpovídající skoro ceně lístku.

Nebyli bychom v Itálii, kdybychom neochutnali pravou italskou zmrzlinu. Dám vám tip, a věřte, že zaručený. Vzala jsem tam pár svých italských kamarádů a to byste koukali, jak kulili oči, jak to, že Češka ví, kde prodávají největší italskou zmrzlinu. To půjdete na Piazza Navona a přesně tam, jak je Berniniho fontánka „Quattro Fumi“, vede nahoru úzká ulička. Tou se dáte, ale nezastavíte u prvního zmrzlinářství, půjdete ještě kousek dál a přesně tam to je. Uvidíte, že větší zmrzlinu jste v životě nejedli.

Určitě nesmíte zapomenout na pizzu. Tady se skoro nespletete, naše oblíbená byla tzv. pizza al taglio... to je jakási italská podoba fast-foodu. Mají na ohřívaných plátech různé druhy pizzy a vy jen očima vybíráte a pak prstem ukážete asi tak... asi tak... a vyberete si tolik druhů, co sníte. A pro fajnšmekry můžu ještě dodat: zajďte se podívat do Neapole. Vlákem jste tam docela rychle, a to včetně běžného hodinového zpoždění. Ubytování ve studentských hostelech je sice to nejobyčejnější a můžete mít až ke dvaceti spolubydlícím – je to ale velmi levné a o co jde, stejně jen přespíte.

A teď si asi říkáte, jak to, že jsem ještě nemluvila o práci. Bylo to kapku „po italsku“. Jsem z naší univerzity zvyklá dost pracovat, tak mě poklidné italské tempo vyvedlo z míry. Nicméně, naučila jsem se novou techniku, kterou u nás v laboratoři ještě nepoužíváme a také jsem se věnovala výzkumům podobným těm mým. S mými spolupracovníky bylo veselo. Zpočátku se snažili o angličtinu, když ale viděli, že je snadnější naučit mě italsky, stala se ze mě Poloitalka. Italská je k naučení celkem snadná, pokud už máte nějakou zkušenost s cizími jazyky. A svět kolem vás bude najednou úplně jiný. Každý se s vámi bude bavit a moc rád. Italové jsou národ upovídaný, nejradši mají debaty o fotbale a o jídle... muži snad pak ještě o ženách, ale u toho jsem nebyla. Do řeči se s vámi dá každý, jakmile pozná cizí akcent. Patříčně ocení váš výkon a ještě si mile popovídáte, ať už s babičkou v samoobsluze nebo s hlídači na parkovišti, kteří mi rádi pohlídali i kolo a ještě mi poradili, kam se mám jet podívat dál... Prostě, Italové jsou velmi přátelské povahy, a i když se vám zdají poněkud hluční a impulzivní, jakmile začnete mluvit jejich jazykem, už vám to vůbec nepřijde.

Slunná Anglie za okny

Veronika Hankusová, Sussex

„Nezapomeň si vzít deštník!“ Tuto větu jsem před odjezdem do Velké Británie slyšela opravdu často. Po příjezdu do jihoanglického Brightonu jsem ale zjistila, že realita je jiná. Deštník jsem použila jen dvakrát. Celý podzim byl totiž hodně slunný, teplý a klimaticky mnohem příjemnější než konec roku v Čechách.

Když jsem na konci září přijela do Brightonu, kde má své sídlo University of Sussex, na níž jsem měla po tři měsíce studovat, hned ve dveřích koleje mi můj budoucí britský soused nabídl šálek čaje. „Vítej ve Velké Británii,“ prolétlo mi hlavou a pro tuto chvíli byla moje představa ostrovního národa dokonale uspokojena. Po čase se ale ukázalo, že ne všechny stereotypy, které vidíme zvenčí, jsou v této zemi na denním pořádku.

Jedním překvapením bylo například již zmiňované počasí. I když pršelo často, ani jednou se nestalo, že by bylo zataženo celý den. Většinou se vypršelo zhruba během třiceti minut, které se daly jednoduše přechkat někde pod střešou.

Každý, kdo někdy cestoval po Velké Británii, jistě zaznamenal, že Angličané oddělují kohoutky s teplou a studenou vodou. V této souvislosti mě v Sussexu čekalo další z mnoha překvapení. Na škole byly většinou kohoutky pečlivě odděleny, nicméně na mém pokoji na koleji bylo docela kontinentálně vypadající zařízení. Když jsem ho ale začala používat, ukázalo se, že i přesto vodu nesmíchá. Vnitřkem kohoutku totiž vedly dvě trubice, díky nimž se teplá a studená voda nikdy pořádně nepromíchaly. Proud vody byl pak z poloviny ledový a z poloviny vařící. Na univerzitě jsem navštěvovala kurzy mediálních studií. Jelikož se náplň předmětů částečně shodovala se studiem, které jsem absolvovala v Praze, mohla jsem srovnávat. Na FSV UK jsem se rozhodně dozvěděla mnohem více. V Anglii bylo studium sice časově náročnější, nicméně když jsem se hned po návratu připravovala na magisterské státnice, potřebovala jsem k jejich úspěšnému

zvládnutí mnohem větší objem učiva a jeho podrobnější znalost, než jak se probíralo v Anglii.

Studijní život je soustředěn do univerzitního kampusu na předměstí, kde také většina studentů bydlí. Některé koleje se nacházejí i ve městě, ale je jich v porovnání s počtem míst v kampusu mnohem méně. O umístění studentů do jednotlivých typů ubytování rozhoduje tzv. „housing office“. Výběr konkrétní koleje tedy není možné příliš ovlivnit. Z organizačního hlediska je University of Sussex velmi dobře fungujícím organismem. Většinu registrační administrativy bylo možné zajistit korespondenčně nebo e-mailem ještě před odjezdem do Velké Británie, což značně ulehčilo první dny přímo na místě. Bydlení na kolejích dostávají přednostně studenti prvních ročníků a cizinci. Stačilo tedy vyplnit potřebné formuláře, a pak jen čekat na vyzoomění, kam se máte po příjezdu nastěhovat.

Samotný kampus skýtá četné možnosti studijního i sociálního využití – je možné navštěvovat sportovní centrum, kino, bary a bufety (klasická menza na univerzitě není). Přímou v areálu školy jsou obchody s potravinami, knihkupectví a samozřejmě i velká knihovna, která nabízí vedle tištěných materiálů také zvukové dokumenty, filmy a jiné vymoženosti.

V průběhu pobytu v hlavním městě anglické riviéry jsem přišla na to, že Anglie je opravdu zemí roztočivého počasí, pití čaje nebo hustých trávnicků, ale také, že kolorit, který ostrovnímu státu často jako cizinci přisuzujeme, vůbec nemusí být v reálu pravdivý. A právě toto objevování národních odlišností, autentické poznávání života v dané zemi je největším přínosem jakéhokoliv delšího pobytu v cizině.

FOTO: ARCHIV UK

MAJÍ STUDENTI UK ŠANCI OBSTÁT

Matuš Kurian

Vzhledem ke skutečnosti, že UK je těleso značně veliké a nehomogenní, začnu zkoumání a pátrání ve svém bezprostředním okolí. To znamená na Matematicko-fyzikální fakultě UK. Po zformulování několika místně platných tvrzení a následném vyvození závěrů se pokusím o zevšeobecnění uvedeného na celou Univerzitu.

Předpokládejme, že budeme porovnávat schopnosti náhodně vybraného studenta MFF a jeho protivníka, pocházejícího pro jednoduchost ze země bývalé patnáctky. A pokusme se odhadnout výsledek takovéto konfrontace.

Téměř okamžitě si všimneme, že matfyzákovy jazykové znalosti tvoří hrubou rýhu na jeho štítu – jsou výrazně slabší, než bychom očekávali. Tato závažná skutečnost výrazným způsobem ovlivňuje možnost studenta MFF uspět v Evropě a zaslouží si exkurz na půdu fakulty.

Studijní povinnost studenta na MFF UK stanovuje úkol složit zkoušku z angličtiny do konce druhého ročníku. Po jejím absolvování si student může zapsat pokročilejší kurzy, např. přípravu na FCE (cambridgeský First Certificate in English). To je největší stupeň úrovně znalostí, které fakulta angličtiny chtivému studentovi nabízí. Ti, co podobné ambice nemají, končí s jazykem po 4. semestru. Z napsaného je patrné, že minimální požadovaná znalost je nutně pod úrovní FCE. Reálně je tato úroveň v průměru ještě výrazně nižší. V souvislosti s jazykovým vybavením nastupujícího studenta vede takováto jazyková příprava převážně ke dvěma různým špatným výsledkům. U angličtináře-začátečníka je během dvou let pozorován pomalý nárůst vědomostí, který kulminuje dnem zkoušky. Jestliže subjekt nevyvíjí dostatečnou snahu, neodvratně následuje úpadek. Prvák, který je jazyka znalý (even-

tuálně se certifikátem již pyšníci) pozoruje degradaci svých znalostí, především jejich aktivní části.

Cum grano salis (tedy s připuštěním menších výhrad) je program formální výuky angličtiny výrazně nedostatečný. Což je vzhledem k důležitosti jazykových znalostí v dnešní Evropě tristní. V případě angličtiny myslím i zoufalé. Možnost výběru volitelných kurzů dalších jazyků tuto skutečnost nijak výrazně nemění.

Pasivní i aktivní znalost jazyků, angličtiny zvláště, by byla velmi efektivně podporována možností absolvování odborných předmětů v cizí řeči. Takováto příležitost je však svojí vzácností porovnatelná s výskytem bílé vrány. Tento fakt má za důsledek i malý výskyt zahraničních studentů (programy Erasmus, Socrates) na fakultě a přímým důsledkem je částečná izolovanost matfyzáků a neznalost oborových kolegů, metod a postupů ze zahraničí.

Druhým kazem na štítu matfyzáka by mohla být jeho motivace studovat. Domnívám se, že málo studentů vnímá akademické vzdělání jako komparativní výhodu na trhu práce. Z tohoto zamlženého bodu pramení často indiference vůči studijnímu procesu samotnému, laxnější přístup k povinnostem a absence osobní iniciativy. Minimalistická strategie doporučuje dělat jen to, co je nutné, aby to stačilo na úspěšné ukončení studia. Takovýto modus operandi je psychologicky podporovaný i bezplatností současného systému. To dokresluje chmurný obraz přístupu k vysokoškolskému vzdělání vůbec. Ve smyslu: chci jít na školu – dám přihlášku na Karlovku, říkají, že je to kvalitní škola – asi na tuhle fakultu, něco udělám a za pár let dostanu diplom.

Nerad bych tvrdil, že takovýto model je převládající, ale mnohé by indikovalo, že

FOTO: ROBERT SEDMIK

projevy jeho jednotlivých částí jsou běžné. Je samozřejmé, že nedostatečná motivovanost studentů nemůže pozitivně ovlivňovat jejich konkurenceschopnost. Pravdou je opak, student nemotivovaný, případně primárně motivovaný studentskými výhodami, těžko obstojí oproti svým zahraničním kolegům. Dodávám, že námitka druhu, ten kdo nechce, se přece mezi konkurenci nemusí hrnout, je slabá – boj na trhu práce se nevyhnutelně rozvine i v ČR.

Popsal jsem dva body, ve kterých mají studenti MFF značné nevýhody ve srovnání se svými evropskými kolegy. Jejich kolegové

V EVROPSKÉ KONKURENCI?

FOTO: ROBERT SEDMIK

z ostatních fakult je částečně, bohužel, sdílejí s nimi. Výuka cizích jazyků na nehumanitních oborech vykazuje, domnívám se, rysy a nedostatky podobné těm, které jsem už popsal. To všeobecně nezakládá dobrou konkurenceschopnost absolventů těchto fakult v evropském prostoru. Otázka nedostatečné motivace je spekulativnější, ale nepopíratelně mezifakultní. Stejně tak, jako její negativní důsledky. Fakultní specifika mohou mít na tuto problematiku jistý vliv, popírat její existenci je však nemožné.

Když uvážím uvedené argumenty, vyslovuji tento závěr: Studenti mnohých oborů na

UK mají omezenou šanci uspět v evropské konkurenci. Primárním důvodem je jazykový deficit, sekundárním důvodem jsou motivační nejasnosti u nemalé části studentů, především v nevědomění si účelu vzdělání ve smyslu komparativní výhody. Tvrdím, že uvedené nedostatky snižují studentskou konkurenceschopnost výrazně pod míru, která by byla dána jejich odborností.

Michal Hrušík

Studenti Univerzity Karlovy v Praze jsou v dnešních letech v diametrálně odlišné situaci, než tomu bylo v dobách studia jejich rodičů. Už jenom samotný pojem „konkurence“ dává tušit, že vysokoškoláci nejenom z UK a nejenom z Čech, nýbrž z celého bývalého východního bloku, mají otevřenou šanci porovnat si své znalosti a schopnosti se studenty ze západoevropských zemí. Po přistoupení do prostoru Evropské unie, když už nic nestojí v cestě studiu či následovnému uplatnění v jakémkoliv členském státě, dostává se otázka konkurenceschopnosti na pořad dne. Naši studenti tuto možnost mají, ještě však nevíme, zdali jsou ji schopni dostatečně využít a být rovnocennými partnery absolventům renomovaných univerzit v Paříži či Cambridgi, v Bologni nebo Salamance. Já si dovoluji tvrdit, že studenti UK jsou schopni plnohodnotné konkurence jak v průběhu studia tak i po jeho ukončení.

Pro začátek bych rád ozřejmil, co si představuji pod pojmem „obstát“. Za své výchozí stanovisko považuji tvrzení, že většina studentů Univerzity Karlovy může po jejím úspěšném zvládnutí vstoupit na pracovní trh EU a ucházet se o jakoukoliv pozici, jež je přístupna všem bez ohledu na specifickou národního vzdělání. Z této kategorie jsou tak částečně vyloučeni absolventi právnické fakulty, kteří s výjimkou práva evropského musejí skládat

zkoušky zaměřené na právo konkrétní země – tohle se však týká právníků pyšnicích se diplomem z jakékoliv univerzity. Drtivě většine absolventů ostatních fakult, vystudovaných lékařům, informatikům, politologům nebo ekonomům však podobné překážky v cestě nestojí.

Neodvažuji se v žádném případě tvrdit, že studenti UK jsou talentovanější, chytřejší, lépe chápující a iniciativnější, než je tomu v případě studentů z jiných univerzit. V zásadě se dá tvrdit, že všechny věkové a sociální skupiny vykazují na celém světě vysokou míru podobných rozlišujících znaků a charakteristik. Přirozeně je ovlivňují sekundární faktory jako kultura dané země, celková vzdělanost obyvatelstva, národní bohatství nebo geografická lokalita, navzdory tomu však české děti nejsou příliš odlišné od australských dětí, čeští důchodci se dají srovnávat s brazilskými a v případě studentů tyto rozdíly také nebudou zvláště velké. Na každé vysoké škole najdeme jisté procento studentů vysoce talentovaných a aktivních, pak nejobjemnější průměr a nakonec menší počet těch, kterým hrozí každý rok akutní vyhazov. Jednoduchá Gaussova křivka. Posluchači UK se z tohoto pravidla nevyjímají, i na téhle škole najdeme pár jedinců, kteří jsou natolik aktivní, že jim z volného času mnoho nezbyvá, a pak vysoký podíl těch kolegů, kteří svých pět (podle potřeby uvažuj taky víc či méně) let proflákají v hospodě. Neodlišují se však nijak výrazně od evropského průměru a materiální stejně jako lidské zázemí, poskytované jednotlivými fakultami, se mi jeví jako dostačující pro vybavení jejich studentů vším nezbytným pro soutěž o místo na slunci v Evropě.

Je poměrně těžké srovnávat kvalitu jednotlivých vysokých škol, protože existuje mnoho různých se kritérií. Pravdě-

FOTO: ROBERT SEDNÍK

podobně nejrepresentativnější anketou je žebříček sestavený univerzitou Shanghai Jiao Tong, který bere v úvahu šest základních indikátorů, od hodnocení výuky studenty až po počet nositelů Nobelovy ceny. Co se týče vysokých škol v nově přístupujících státech EU, Univerzita Karlova byla předstihnutá jenom univerzitou v maďarském Szegedu. Spolu s tradicí, kterou UK nepochybně má, znamená toto umístění záruku slušné startovací čáry při soupeření s vysokými školami v západní Evropě.

Po pádu železné opony se UK nevyhnutně musela přizpůsobit mnoha západním trendům. Zlepšilo se materiální vybavení většiny pracovišť, postupně se zavádí elektronizace a sjednocování jednotlivých institucí. Pro studium na patřičné úrovni je nezbytné mít snadný přístup na internet, kvalitní vybavení výzkumných laboratoří a zabezpečení činností se studiem přímo nesouvisejících (jako jsou bydlení či menza), aby tyto nebyly rušivými a čas ubírajícími elementy. Máme sice ještě co dohánět, pokrok je však v této sféře viditelný a každým rokem se situace výrazně zlepšuje.

Studenti dnes cítí, že důležitou stránkou jejich vysokoškolského života je zvládnutí cizích jazyků a možnost srovnání jiných způsobů výuky s tím, na který jsou zvyklí. UK nabízí jisté spektrum kurzů v cizím jazyce (i když by bylo žádoucí tento počet mnohonásobně zvýšit), spolupracuje s mimouniverzitními ústavy při pořádání přednášek a konferencí a hlavně umožňuje

vysokému počtu svých studentů vyjet na několik měsíců až už na evropskou (program Erasmus), nebo jinou zahraniční vysokou školu. UK uzavřela celkem 450 bilaterálních smluv a 170 mezinárodních partnerských smluv se zahraničními univerzitami. Studenti UK tak mohou konfrontovat své schopnosti s kolegy v zahraničí, je to pro ně výjimečná šance zlepšit úroveň ovládnání cizího jazyka a naučit se větší odpovědnosti, která na ně bude po ukončení studia kladena.

Pokud si odmyslíme nezbytnou součást studia – přednášky a zkoušky, je důležité, aby studenti měli možnost i jiných aktivit souvisejících se studiem, kde mohou svůj talent dále rozvíjet. UK se podařilo vybudovat moderní sportovní areál s širokou nabídkou sportů, pro studenty zdarma. Kromě toho pod záštitou univerzity fungují různé studentské spolky na konkrétních fakultách či oborech, po vzoru západních vysokých škol funguje debataní klub a tak záleží jenom na aktivitě studujících, chtějí-li se zapojit a dál na sobě pracovat. Škola jim to umožňuje.

V České republice studuje na vysokých školách asi deset procent populace. Oproti průměru EU je to o deset procent méně. Na druhou stranu se dá říci, že ti, kteří se na vysokou školu skutečně dostanou, disponují poměrně širokou škálou znalostí a tvoří tak jistou společenskou elitu, která má všechny předpoklady k tomu, aby uspěla i v mezinárodním měřítku. Studenti si uvědomují, že pokud

budou chtít vycestovat do zahraničí a uplatnit se v oboru, kterému se teď věnují, musí být schopni nabídnout možná i vyšší kvalitu, než je tomu u domovských absolventů té které zahraniční univerzity. Pod tímto tlakem na sobě pracují a připravují se na tvrdý boj o kvalitní a dobře placenou práci v některé zahraniční zemi.

Univerzita Karlova je, jak jsem načrtnul výše, schopna garantovat kvalitní výuku a mimovýukovou činnost každému ze svých více než 40 000 studentů. Vysokoškolské studium však nespočívá v principu, kdy univerzita vodí studenta za ruku a zprostředkovává mu budoucí kariérní postup. Naopak, je založeno na vlastní osobní iniciativě, na tom, kolik času a úsilí je kdo ochoten investovat do své budoucnosti. Vzdělávací instituce mu jenom poskytnou potřebné zázemí a prostor. I když UK nemůže být jakkoliv srovnávána se špičkovými evropskými vysokými školami, její situace se postupně zlepšuje. Mnoho bude záležet také na budoucí reformě vysokého školství, kdy možná i díky spoluúčasti studentů budou mít školy více finančních prostředků pro své fungování. Podfinancování vysokého školství v ČR je bohužel známým a neblahým faktorem. Není mi však znám jediný případ studenta, který by neuspěl v mezinárodní konkurenci vinou nedostatečné přípravy ze strany UK. Každý absolvent této univerzity, pokud si byl svého cíle vědom, může dosáhnout vše, co jeho protějšek ze Sorbonny, Cambridge...a tak dále.

AKADEMICKÝ SENÁT UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE (AS UK)

K univerzitní myšlenke od počátku patří paradigma obce. Proto jsou univerzity (na rozdíl třeba od komerčních firem) řízeny samosprávným způsobem. Volení zástupci členů univerzitní komunity tvoří Akademický senát. Ten rozhoduje o hlavních pravidlech fungování univerzity (samozřejmě v rámci daném vysokoškolským zákonem) a o rozdělení zdrojů mezi fakulty, volí rektora, schvaluje obsazení Vědecké rady a dohlíží na efektivní využití zdrojů.

Akademický senát Univerzity Karlovy v Praze (AS UK) je jakousi bílou vránou mezi senáty ostatních vysokých škol v ČR. Nebýt totiž 2 senátorů volených za ostatní součásti UK (rektorát, ÚJOP...), měli by studenti v AS UK stejné početní zastoupení jako zaměstnanci. Z každé ze 17 fakult jsou totiž v AS UK dva studenti a dva zaměstnanci. Na ostatních vysokých školách je přítom obvyklá mnohem zřetelnější přesila pedagogů. Např. na druhé největší české univerzitě, Masarykově, jsou voleni z každé fakulty tři pedagogové a dva studenti. Patřím k lidem, kteří považují poměrně vysoké zastoupení studentů v AS UK za výhodu – jejich energie a nasazení jsou rozhodně přínosné.

K povinnostem tajemníka AS UK (které nyní vykonává D. Feranc) patří i aktualizace informací o činnosti senátu na webové stránce AS UK (<http://senat.cuni.cz>). Přesto, že není problém tam najít přesné podrobnosti ke všem projednávaným záležitostem, může být nesnadné získat z webových stránek AS UK stručný celkový přehled o nedávném a chystaném dění na jeho půdě. O načrtnutí takového shrnutí se pokouší následující řádky.

Co máme za sebou

Důležitou akcí, která zásadně ovlivnila další fungování AS UK, bylo výjezdní společné jednání Rozšířeného kolegia rektora, Vědecké rady a AS UK v listopadu 2003 v Nymburce. Tam byly dojednány základní směry dalšího rozvoje UK, které se posléze vtělily do Dlouhodobého záměru UK. Odtud pochází např. prohlubující se podpora doktorského studia (konkretizovaná kromě mnoha jiného také zajímavým finančním příspěvkem školiteli a jeho fakultě při úspěšném absolutoriu doktoranda).

FOTO: ARCHIV UK

V Nymburce začala nabývat definitivní podobu evaluace vědeckého výkonu fakult, která se nyní blíží do finíše. Veliké úsilí jsme věnovali také ubytování a stravování studentů. Tato práce vyvrcholila konsensem ohledně způsobu nezbytné optimalizace provozu menz, která právě probíhá. Ostatně kořeny prvního čísla obnoveného Fora, které držíte v rukou, sahají rovněž kamsi k intenzivnímu brainstormingu na zasedání v Nymburce.

Z aktivit, které byly v Nymburce připraveny, už byla komplexní změna Studijního a zkušebního řádu UK po povinném „kolečku“ sbírání připomínek ze strany děkanů a akademických senátů fakult a projednání Legislativní komisí přijata plénem AS UK. Hlavním smyslem novely je umožnit rozjezd kreditního systému studia, který je klíčový z hlediska možnosti uznávání absolvování částí studia v různých zemích. Měl by ostatně usnadnit i prostupnost studia mezi našimi vlastními fakultami.

V době tisku tohoto čísla vrcholí proces přípravy a projednávání dalších zásadních dokumentů. Prvním je novela mzdového

předpisu UK. Návrh předpokládá zvýšení dolních i horních hranic platových rozmezí pro pracovníky UK. To je nezbytné kromě jiného proto, že průměrné platy na UK nepatří k nejlepším mezi ostatními českými vysokými školami. Novela ovšem přinese i další změny. Dosavadních deset tarifních tříd bude pro akademické pracovníky zredukováno (v nyníšší pracovní verzi na osm) a jejich pracovní náplň bude přesně (a poměrně náročně) definována. Cíl této změny by se dal zjednodušeně charakterizovat jako snaha, aby ti akademičtí pracovníci, jejichž práce dlouhodobě přináší univerzitě více prostředků, byli lépe honorováni.

Další záležitostí, které se nyní intenzivně věnujeme, je dopad zásadní změny pravidel ministerstva školství pro poskytování dotace na ubytování studentů. Je jisté, že těchto peněz bude pro UK výrazně méně než dosud a nelehké rozhodnutí o jejich rozdělení leží na bedrech AS UK.

Lehce neobvyklé bylo letos i rozhodování o rozpočtu UK a jeho rozdělení na fakulty. Pravidla, podle kterých se peníze rozdělí, už senát přijal koncem roku 2004.

To ovšem ještě nebylo známo, že ministerstvo školství zamítne několik žádostí o financování výzkumných záměrů. Vzhledem k tomu, že Vědecká rada UK nadále považuje tyto výzkumné záměry za důležité, rozhodl AS UK na návrh rektora navýšit částku vyčleněnou na celouniverzitní aktivity tak, aby bylo možné z něj po patřičném zdůvodnění podpořit pracoviště, kde by chybějící peníze na výzkumné záměry znamenaly příliš zásadní problém.

AS UK samozřejmě rozhoduje o rozpočtu UK, o rozdělení financí mezi fakulty a (v podobě projednávání Zprávy o hospodaření) každoročně dohlíží na jejich využití. Nemůže mu tedy uniknout chronický problém podfinancování českých vysokých škol včetně UK. AS UK proto vždy bedlivě sleduje aktuální dění okolo přípravy Státního rozpočtu ČR z hlediska dotací na terciální vzdělávání a podpořil akce, které přetrvávající potíže přiblížily veřejnosti. V minulém roce to byl především dubnový Týden neklidu.

Co když od AS UK něco chci?

Protože AS UK často přijímá rozhodnutí a dokumenty nemalého významu pro UK a její studenty a zaměstnance, musí se jeho jednání poměrně přísně držet domluvených pravidel. Volební a jednací řád AS UK je ovšem poměrně suché čtení, a tak není divu, že v akademické obci není příliš znám. Jak tedy prakticky postupovat v situaci, kdy se chce nečlen AS UK angažovat v nějaké záležitosti projednávané AS UK?

1. Kontaktujte některého ze „svých“ senátorů (z Vaší fakulty) a domluvte se, zda by Vaši záležitost nevzal za svou.
2. Většina důležitějších záležitostí se mnohem podrobněji projednává v komisích senátu než na vlastním plénu. Doporučení komisí mají na plénu velkou váhu. Zasedání komisí sice nejsou veřejná, ale předsedové komisí jsou vstřícní k otevřené argumentaci a mohou Váš názor zásadním způsobem podpořit. Pro kontakt na příslušnou komisi je možno se obrátit na tajemníka nebo sekretariát AS UK.
3. Je možno se obrátit i na předsednictvo AS UK. To se ovšem většinou obrátí na meritorně příslušnou komisi s žádostí o doporučení, takže je většinou lepší se obrátit přímo na komisi.
4. Zásadnější vnitřní předpisy a jejich změny projednávají také fakultní senáty. Tam může být Váš hlas dobře slyšet.
5. Zasedání pléna AS UK jsou veřejná a je zde možno požádat o slovo. Možnost prosadit něco důležitějšího bez předchozího projednání v komisích je ovšem malá.

V tomto roce bude AS UK volit rektora UK. Celý proces začne vyhlášením koncem jara nebo začátkem léta. Přes léto budou moci akademické senáty fakult a členové AS UK podávat předsednictvu

AS UK návrhy na kandidáty. Ti se na podzim podrobí palbě otázek pléna AS UK a pak už dojde na vlastní volbu. Přejme senátorům šťastnou ruku.

prof. Václav Hampel

FOTO: ARCHIV UK

Následující rubrika je mozaikou projektů a zajímavostí, které vznikly či vznikají na jednotlivých fakultách UK ve spolupráci s EU. Naším cílem bylo, aby tato rubrika byla co nejpestřejší, a proto jsme vítali především zajímavosti či informace specifické pro jednotlivé fakulty. Šlo nám o příspěvky, které budou originální a unikátní a které budou netradičním způsobem popisovat, co je na té které fakultě evropského. Fakulty jsou řazeny podle Statutu UK.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Dr. Vojtěch Eliáš, proděkan pro studium na KTF UK

Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze slibně rozvíjí svoji činnost. Po několika letech určité izolace od okolního akademického světa a odmítání akceptovat požadavky, které klade na vědecké bádání moderní společnost, začíná plně rozvíjet akademický život a využívat možnosti evropské spolupráce. Jedním z nových projektů fakulty je vytvoření mezinárodního teologického prostoru: Katolické teologické fakulty v Erfurtu, Poznani a Praze uzavřely dohodu o spolupráci, která již nyní (po více než jednom roce existence) zahrnuje projekty krátkodobých výměn profesorů i studentů, vzájemné uznávání zkoušek, vědecké konzultace na úrovni vyučujících a chystají se i společně vedené semináře. Situace všech tří fakult je v mnohých ohledech podobná: jsou poměrně malé (cca kolem 500 studentů), jsou součástí velkých veřejnoprávních univerzit a mají velmi podobné studijní programy teologie. Existují však i významné rozdílnosti, které vytvářejí zvláštní vědecký prostor. Pražská i erfurtská fakulta se nacházejí ve společnosti, která nemůže být označena jako křesťanská. Jsou tedy obě mnohem více konfrontovány s otázkou, jaký je jejich specifický přínos pro vědecké bádání v dané zemi a jak může vést v dnešní pluralitní společnosti katolická teologie dialog s ostatními vědeckými obory a náboženskými směry.

Oproti tomu Česko s Polskem sice spojuje příbuzný slovanský jazyk, ale Praha a Poznaň jsou dvě města, která prožívají zcela odlišný teologický kontext. V Praze existuje velká koncentrace teologického bádání, ale ve srovnání s Poznani

FOTO: ARCHIV UK

a počtem polských profesorů, docentů i volně působících odborníků v oblasti teologie je situace v Praze i celých Čechách téměř žalostivá. Veliké možnosti uplatnění absolventů teologických oborů v Polsku určují i rozdílný zájem o studium teologie mezi studenty.

Co pak spojuje Erfurt s Poznani? Je to především velká prestiž, kterou mají tamní teologické fakulty nejen v rámci univerzity mezi ostatními fakultami, ale i ve společnosti. Univerzita Karlova (od samotného počátku i s teologickou fakultou) je sice z těchto tří univerzit nejstarší, ale co do výsledků bádání moderní teologie má ještě mnoho co dohánět.

Pro Erfurt jsou pražská i poznaňská fakulta nejbližší teologickou fakultou (pro Prahu to neplatí, protože na UK jsou teologické fakulty celkem tři!). Vzniká tedy nový teologický trojúhelník.

Od prvního pracovního setkání bylo jasně stanoveno, že nikdo nechce otevřít „papírovou“ spolupráci, kdy se delegace jedné fakulty účastní oslav na fakultě druhé – na to není čas ani chuť, ale jde především o společnou vědeckou práci, která může být přínosem pro všechny zapojené.

Jedná se tedy o spolupráci, která klade v první řadě vysoké požadavky na odvahu formulovat teologické hypotézy a závěry v takové podobě, aby mohly být prací ostatních dvou fakult, a tak postoupit o krok dále na cestě vědy. Tato spolupráce obohacuje nejen vlastní vědecký výzkum, ale i výuku, což je ostatně na univerzitě vždy propojeno. Na úrovni pedagogů a doktorandů již spolupráce probíhá, nyní se připravuje i na úrovni studentů a studentek magisterského a bakalářského studia.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

prof. ThDr. Pavel Filipi, děkan ETF UK

V pravidelných dvouletých intervalech od roku 1993 pořádá Evangelická teologická fakulta s Husitskou teologickou fakultou a Univerzitou v Heidelbergu společné semináře. Jsou konstruovány tak, že na každé fakultě je vypsán vždy jeden seminář na společně dohodnuté téma. Skupiny studentů na obou fakultách pražských a na fakultě heidelberské pracují na tomto tématu nebo jeho části samostatně. V závěru semestru se konají dvě společná setkání – jedno v Praze, jedno v Heidelbergu – kde se výsledky práce, doplněny, uceleny většinou příspěvním učitelů všech tří fakult, srovnávají. Tento způsob intenzivní spolupráce si získává stále větší oblibu na obou univerzitách. Další typy přímé spolupráce s univerzitami v zemích EU zahrnují výměnu studentů a učitelů v rámci programu Socrates-Erasmus i mimo tento rámec na základě dvoustranných smluv fakulty, účast na badatelských konferencích v zahraničí a pořádání mezinárodních konferencí na ETF (např. každoroční

FOTO: ARCHIV UK

Colloquium biblicum aj.) a členství v mezinárodních odborných společnostech (např. Studiorum Novi Testamenti

Societas, Wissenschaftliche Gesellschaft für Theologie, Societas Oecumenica a četné další).

FOTO: ARCHIV UK

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Doc.ThDr. Jan Blahoslav Lášek, proděkan pro zahraniční záležitosti HTF UK

FOTO: ARCHIV UK

Postavení Husitské teologické fakulty – stejně jako ostatních teologických fakult – je na univerzitě poněkud specifické. Velmi příjemným zjištěním bylo po r. 1989, že až na drobnosti je stav bádání ve srovnání s ostatní Evropou „up to date“. Fakulta však prodělala obrovský rozvoj, pokud se jedná o její strukturu. Z konfesní školy se stala otevřeným ekumenickým učilištěm, kde je možno studovat jako speciální obor judaistiku a také pravoslavnou a starokatolickou teologii. Škola není vázána konkrétně na žádnou církev, i když původně vyšla z konfesní fakulty Církve československé husitské. Její poslání je v české společnosti daleko širší. Dalším specifikem školy je, že je zde možno studovat v rámci teologické specializace i různé světské předměty, včetně pedagogiky, psychologie a religionistiky. V podstatě normálním jevem je, že často přijíždějí učitelé ze zahraničí ke krátkodobým i dlouhodobým přednáškovým pobytům. Při fakultě působí Centrum pro náboženský a kulturní dialog, které

pořádá konference a vydává dnes již velmi známou publikační řadu Pontes Pragenses. Několik titulů vyšlo v rámci této řady německy, příp. anglicky. Centrum shromáždilo významné světové odborníky, kteří se zapojovali a zapojují do výchovy doktorandů.

Styky s partnerskými fakultami v rámci EU nejsou tedy něčím zcela novým, ale znamenají prohloubení odborných kontaktů,

které trvají již mnohdy desítky let. Je zcela normální, že učitelé fakulty přednášejí na zahraničních univerzitách – buď v blokových akcích, nebo krátkodobě. Velkým přínosem pro fakultu je, že ve větší míře dochází k výjezdům studentů do zahraničí. Ideálním stavem je, aby každý frekventant doktorandského studia pobýval určitou dobu v zahraničí. I u magisterských oborů jsou bohatě využívány tyto možnosti.

FOTO: ARCHIV UK

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, PRÁVNICKÁ FAKULTA

prof. JUDr. Antonín Kerner, DrSc., vedoucí Oddělení pro zahraniční styky PF UK

Vstupu České republiky do Evropské unie věnovala Právnická fakulta UK značnou pozornost již v preakcesním období jak v činnosti pedagogické, tak v práci vědecké. Již počátkem devadesátých let byla založena katedra evropského práva pod vedením prof. JUDr. Luboše Tichého, CSc., která zajišťuje dvousemestrální výuku základního kurzu a řadu výběrových disciplin. Předností je i to, že již v roce 1999 byla vydána nakladatelstvím C. H. Becker rozsáhlá učebnice Evropské právo zpracovaná širším autorským kolektivem, 2. vydání pak v roce 2003. Učebnice neobsahuje pouze historii vzniku a popis institucí, ale zabývá se i hmotným právem EU a přidružením České republiky k ES.

I ostatní katedry, zejména platného práva, věnovaly pozornost právu komunitárnímu, jak to vyžaduje např. postavení mezinárodních obchodních organizací, občanskoprávních institutů, postavení pracovníků v rámci evropského trhu, harmonizace finančních, bankovních, pojišťovacích předpisů, harmonizace státní správy apod., pokud se zmiňujeme alespoň o nejzávažnějších problémech. Otázka harmonizace práva národního s právem evropským není zdaleka jen problémem technickým, ale závažným problémem politickým, ekonomickým, společenským. Vezměme jen rozsáhlé diskuse, které se vedou k přijetí Evropské ústavy, diskuse, které na jedné straně podporují pouze ekonomickou integraci při zachování národních politických suverenity, či na straně druhé tendence směřující k integraci politické, právní, k jistému federativnímu pojetí Evropy. V rámci vědeckého výzkumu je proto nezbytné studovat mezinárodní zkušenosti, zkušenosti zemí, které již prošly dlouhým integračním procesem, které kriticky hodnotí současnost, ale zároveň naznačují směr dalšího vývoje.

FOTO: ARCHIV UK

Z aktivit posledního období připomínáme
 ▼ Podzimní německo-český právní festival Pasov-Praha v září 2003 věnoval značnou pozornost přípravě vstupu ČR do Evropské unie, zejména na úseku integrace právních předpisů, výkladu o návrhu Evropské ústavy, o Chartě základních práv EU, o fungování Evropské banky a o Evropském soudním dvoru.
 ▼ Aktuálním vědeckým tématem je právní ochrana životního prostředí v evropském kontextu, jemuž byl věnován společný česko-německý seminář na UNI Hamburg v roce 2003 a pravidelná roční symposia Česko-Slovensko-Německo, zasedající střídavě v účastnických státech.
 ▼ Zkušenostem Velké Británie z členství v EU byl věnován společný učitelský seminář v Cardiffu ve dnech 6. - 9.5.2004.
 ▼ Mezinárodní sympozium na PF v září 2004 na téma „Smlouva o Evropské ústavě, perspektivy po mezivládní konferenci“. Jedním z nesporných úspěchů, přispívajícím k „evropskému“ vzdělávání studentů je program Socrates/Erasmus. V rámci

tohoto programu vyjelo na 55 univerzit:	
2001/2002	76 studentů
2002/2003	102 studentů
2003/2004	105 studentů
2004/2005	110 studentů

Naši studenti studují evropské právo, mezinárodní právo, obchodní právo, finanční právo apod. Zdokonalují své jazykové znalosti a získávají neocenitelné širší společenské zkušenosti. Jde o skutečně kvalitní „investice do lidského kapitálu“. Na druhé straně stála PF před problémem, jak vzdělávat studenty přicházející ze zemí EU. V českém jazyce se studenti mohou vzdělávat výjimečně. Proto jsme již v roce 1998 získali akreditaci magisterského studijního programu v anglickém jazyce a zájemcům nabízíme dvousemestrální kurz „The Czech Legal System in European Context“, kterého se zúčastnilo:

2001/2002	32 studentů
2002/2003	42 studentů
2003/2004	47 studentů
2004/2005	58 studentů

Pro naše učitele jde o náročný pedagogický úkol včetně přípravy učebních pomůcek. Jde však o velmi perspektivní akci, která v budoucnu může být využita při přípravě programu Erasmus MUNDUS, resp. při přípravě souvislého magisterského studia v anglickém jazyce. Snad jen pro úplnost nutno dodat, že na „europeizaci práva“ jsou zaměřeny i volitelné předměty, které každoročně pořádáme za účasti zahraničních profesorů:

Úvod do německého práva

(s UNI Hamburg)

Úvod do anglického práva

(s UNI Cardiff)

Úvod do francouzského práva

(s UNI Paris II.)

Nelze říci, že jsme již dosáhli konečného stavu, že nejde o trvalý úkol vyžadující dokonalou jazykovou vybavenost, trvalé studium všech náročných dokumentů EU, průnik do všech vyučovaných disciplin na naší fakultě.

Na Právnické fakultě UK v Praze studuje v řádném magisterském a doktorském studijním programu celkem 426 studentů z Evropské unie:

420 studentů ze Slovenské republiky

3 studenti z Polska

2 studenti z Rakouska

1 student z Francie

FOTO: ARCHIV UK

FOTO: ARCHIV UK

Vztah Právnické fakulty k EU z pohledu katedry evropského práva prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc., vedoucí katedry evropského práva

Katedra evropského práva má velmi všestranný vztah k Evropské Unii, zejména k akademickým institucím na jejím území. Tento vztah lze popsat následovně:

1) Akce organizované katedrou evropského práva:

- Zpravidla každých čtrnáct dnů se koná diskusní fórum vždy s tematikou evropského práva a práva v evropském kontextu.
- Učitelé katedry evropského práva jsou zapojeni do výuky „Český právní systém v evropském kontextu“, kde se soustřeďují na otázky evropského práva.
- Katedra organizuje studentské semináře s evropskou tematikou. (Seminář s Univerzitou Regensburg, leden 2005).
- Katedra organizuje mezinárodní semináře s evropskou tematikou. Tyto akce s Univerzitou Tübingen a Mnichovem se staly tradicí, 5. a 6. listopadu 2004 se v Praze konal již 3. ročník tohoto semináře, v tomto roce se bude konat v Praze již 5. ročník semináře s Univerzitou Mnichov. Katedra dále organizuje přednášky a semináře s předními evropskými právními vědci, např. 15. 10. 2004 se konal

mezinárodní seminář s profesorem Franzem Bydlinským z Vídně. V červnu 2005 se uskuteční seminář s prestižním institutem Maxe-Plancka z Hamburku v Praze. Plánuje se účast učitelů katedry evropského práva na Letní škole evropských studií v Terstu. V prosinci 2004 se konal pro soudce Ústavního soudu a Nejvyššího soudu seminář za účasti soudců Evropského soudního dvora, rakouského Ústavního soudu a Nejvyššího soudu a právních teoretiků o evropském soudnictví.

2) Členství v evropských právních organizacích:

Učitelé katedry evropského práva jsou členy mnohých evropských právnických organizací, jako jsou ASCOLA (Evropská asociace akademiků pro soukromé právo), SECOLA (Evropské sdružení pro smluvní právo), ECTIL (Evropská skupina pro deliktivní a pojišťovací právo), Study Group for European Civil Code (Studijní skupina pro evropský občanský zákoník) a Skupina pro evropské ústavní právo.

3) Účast na mezinárodních konferencích:

Učitelé katedry evropského práva jsou zvaní k přednáškám na evropská témata na různé konference.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, I. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UK

prof. MUDr. Štěpán Svačina, DrSc., MBA, děkan I. LF UK

FOTO: ARCHIV I. LF UK

Mezinárodní spolupráce v celoevropském kontextu na I. lékařské fakultě vždy existovala a byla jí věnována pozornost. Je dost častým jevem, že pod pojem evropská integrace bývají zahrnovány pouhé návštěvy jednotlivých zahraničních kongresů, pracovišť a fakult i návštěvy zahraničních učitelů či studentů u nás. To je jistě poněkud zjednodušené chápání. Na naší fakultě došlo v posledních několika letech ke zkvalitnění zahraniční spolupráce. Změnil se především její způsob, rozšířila a zkvalitnila se širší komunikace a to nad rámec bilaterálních vztahů.

Při spolupráci českých pracovišť panuje spíše vztah konkurenční nebo formální. Řeší-li se grant, narychlo se faxují návrhy a na poslední chvíli se žádá o podklady k závěrečné zprávě, která je pak pouhým součtem výsledků několika pracovišť. Koordinace činností je určité u nás méně kvalitní a méně otevřená.

Spolupráce evropská se naopak jeví jako otevřená, na první pohled málo účelná, ale ve své podstatě prorozvojová a výsledně také potom efektivnější. Na první pohled je zřejmé, že při evropské spolupráci se hodně cestuje, hodně času a finančních prostředků se vynakládá na různá jednání. Každému Čechovi je naopak líto, že se tyto prostředky nedají do vědy či pedagogiky investovat přímo. Po třech svých

zkušenostech musím říci, že pravdu mají spíše Evropané.

Zkušenost první – program Erasmus/Socrates

Před cca šesti lety nevyjížděl z naší fakulty téměř žádný student. Před pěti lety jsme obvolali všechny přátele, často obešli děkany a narychlo podepsali výměnu asi 20 studentů. Od dalšího roku jsme vyjížděli na pravidelná setkání koordinátorů výměn v rámci programu Erasmus/Socrates. Výsledkem bylo prodiskutování pedagogických problémů fakult, porovnání sylabů, ztráta času na cestách a diskusích, ale dobrý, pedagogiku integrující výsledek jak pro nás tak pro studenty. Během dvouhodinové burzy jsme podepsali vždy desítky dohod o stovce výměn.

Zkušenost druhá – Biotechnologie

Před třemi lety začala I. lékařská fakulta vyučovat spolu s deseti dalšími univerzitami společný evropský studijní program Biotechnologie. Přes všechny problémy s akreditací naší akreditační komise a diskusí, zda naše univerzita může s deseti dalšími univerzitami vydat společný diplom (a malou ostudou, že zatím nemůže), je znovu integrující poznat skupinu studentů vyučovaných v italské Perugii včetně našich českých, u kterých se střídají pedagogové z deseti evropských

univerzit. Je to krásný způsob, jak srovnávat a zkušenostmi učitele i žáka zpětnovězobně mnohonásobně vylepšovat český, často izolovaný a konzervativní pedagogický proces.

Zkušenost třetí – 6. rámcový program

Naše fakulta získala zatím z 6. rámcového programu pět projektů z oblasti intenzivní péče, onkologie, hematologie a dědičných onemocnění. Náš projekt CLINICIP koordinovaný z rakouského Grazu spojil čtyři průmyslové firmy, čtyři výzkumné ústavy a čtyři klinická pracoviště. Cílem je konstrukce čidel a zpětnovězobně fungujících zařízení pro dávkování léků v intenzivní péči. Zrodil se takto. Před dvěma lety jsem s kolegou vyrazil na první poradu, celý den se diskutovalo o možném návrhu, všichni si sami zaplatili stravu a ubytování, ztratili čas, ale pak projekt vyšel, získalo se hodně prostředků. Za první rok se nejméně čtyřikrát setkalo asi 40 řešitelů někde v Evropě. Diskutovalo se, jedlo a plánovalo. Zprvu jsme si z pozice českých řešitelů grantů kladli otázku, proč se tak utrácejí peníze? U nás bychom všechno utratili na mzdy a materiál. Po roce jsou výsledky řádově dále než u průměrného českého grantu. Je to zcela jistě dáno komunikací, sblížením týmů a vzájemným získáváním zkušeností z mnoha zemí. Musím říci, že jsem rád, že jsem mohl být ve funkci děkana naší fakulty právě v období vstupu naší republiky do EU. Výše uvedené i další zkušenosti mě vedou k přesvědčení, že vytváření čehokoli v oblasti pedagogiky i vědy v české izolaci je špatné, že máme čím Evropu obohatit a že vstup do Evropy je možná mnohonásobně důležitější z hlediska instituce, jakou je Univerzita Karlova v Praze než z hlediska české průmyslové firmy, která si vstupem do EU jen rozšířila odbytiště výrobků.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, 2. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UK

prof. MUDr. Josef Koutecký, DrSc., děkan 2. LF UK

FOTO: ARCHIV FN MOTOL

2. lékařská fakulta specificky při výuce studentů a při reorganizování svého curikula spolupracuje s londýnskými lékařskými fakultami. Spolupráce s Guy's Kings St Thomas' School of Medicine v Londýně započala začátkem devadesátých let původně s United Medical and Dental Schools at Guy's and St Thomas' Hospitals a byla v roce 1994 formalizována získáním společného Structural Joint European Project v rámci programu Tempus The development and assessment of a new

primary care oriented medical curriculum (S_JEP-07677-94). V rámci tohoto programu bylo upraveno curriculum 2. lékařské fakulty. Pozornost byla věnována zejména výuce praktického lékařství. Započaly pravidelné výměny studentů i učitelů obou fakult. Ty pokračují i po rozšíření londýnské partnerské organizace na GKT School of Medicine. V současné době absoluuje ročně povinně výběrově tři tříleté kurzy převážně z gynekologie a porodnictví a pediatrie 10 -12 studentů GKT na 2. LF

UK a šest studentů naší fakulty projde šesti-týdenními stážemi podle vlastního výběru na GKT. Obě školy financují ubytování studentů z partnerské fakulty.

Ve vědecké práci mají jednotlivá pracoviště fakulty celou řadu kontaktů s výzkumnými skupinami v zemích EU tak, jak vyplývá ze základních úkolů každého vysokoškolského pracoviště. Formalizovaná spolupráce je v současné době v následujících vědeckých projektech EU:

Obzvláště cenná je spolupráce v rámci projektu Marie Curie, která umožňuje živou výměnu postgraduálních studentů. Dalším uspokojivým rysem je skutečnost, že orientace projektů je většinou zaměřena na vývojové aspekty v klinické medicíně. Tyto zůstávají hlavním specifickým rysem vědecké práce na druhé lékařské fakultě. V minulém roce byly pracovníky fakulty dva projekty EU úspěšně uzavřeny (Dr. Hromadníková, EUROBANK a prof. Macek, CF Network + NAS).

Řešitel za 2.LF UK	Název grantu	Číslo smlouvy grantu
MUDr. Jiří Dušek	ESCAPE TRIAL	QLG1-CT-2002-00908
MUDr. Emílie Mikešová	Leonardo da Vinci	CZ/04/A/PL/134164
RNDr. Ilona Hromadníková	SAFE network	LSHB-CT-2004-503243
prof. MUDr. Eva Syková, DrSc.	Marie Curie	HPMT-CT-2000-00187
Doc. MUDr. Milan Macek, jr. DrSc.	CHIP	CHIP QLK3-CT-2001-01892
Doc. MUDr. Milan Macek, jr. DrSc.	CRMGEN Project	G6RD-CT-2001-00581
RNDr. Ilona Hromadníková	TRANSEUROPE	QLK3-CT-2002-01936
prof. MUDr. Jiřina Bartůňková, DrSc.	ALLOSTEM	LSHB-CT-2004-503319
Doc. MUDr. Anna Šedivá, CSc.	EURO-PID-NAS	QLRT-2001-02742

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, 3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

prof. MUDr. Michal Anděl, CSc., proděkan pro vědu a výzkum 3. LF UK

Evropská spolupráce se stala v devadesátých letech běžným jevem na českých univerzitách. Po prvních kontaktech na počátku devadesátých let se rozeběhla v několika úrovních. Výměna studentů lékařství a později i studentů bakalářských studijních programů se stala naprosto běžnou. Skoro čtvrtina našich studentů vyjíždí na jeden či dva semestry do Portugalska, Rakouska, Německa, Itálie či Francie. Semestrální či roční studium medicíny v němčině, francouzštině či italštině v Tübingen, Berlíně, Udine či Toulouse se stalo samozřejmostí, je však zajímavé, že již několik studentů zvládlo studovat dva semestry a nakonec složit zkoušku portugalsky na Univerzitě v Coimbre. Není bez zajímavosti, že po návratu ze zahraničního studijního pobytu většina studentů oceňuje naši výuku jako kvalitní a sebe jako plně schopné konkurence.

V roce 1991 zavedla 3. lékařská fakulta UK jako první v celé republice studium medicíny v anglickém jazyce. Od té doby studují na fakultě studenti z Řecka, Norska, Německa, Švédska, Velké Británie, Bulharska, Polska, Spojených států, Kanady, Izraele, Mauritiu a dalších zemí. Přinášejí na fakultu duch mezinárodního společenství – my je vyučujeme medicínu, oni nás učí, jak silně kulturně jsou podmíněně některé postoje k situacím, které se v lékařství i v životě vyskytují.

Občas u nás mediky vyučují zahraniční profesori. Protože většina našich mediků již komunikuje anglicky na velmi dobré úrovni, je to vítaný přínos pro výuku na fakultě. V poslední době tak studenty vyučovali diabetologové prof. Alan Moses z Harvardu, prof. Robert Tattersall z Nottinghamu či psychiatr prof. Norman Sartorius z Ženevy.

Pro postgraduální studium je zahraniční pobyt studenta skoro podmínkou. Naši studenti doktorského studijního pro-

gramu tak strávili určitý čas jejich studia například v Toulouse, Paříži, Vídni, Mnichově, Rotterdamu, Nottinghamu, nemluvě o městech mimoevropských, například Denveru či Albany.

Vědecká spolupráce představuje kapitulu samu o sobě. Zřetelnou ambicí naproste většiny profesorů a docentů je mít vlastní mezinárodní spolupráci, nebo alespoň být vzat do spolupráce některého ze základních programů fakulty. Za zmínku stojí spolupráce v neurovědním, metabolickém či kardiologickém segmentu fakulty. Z mnoha těch, se kterými spolupracujeme, patří mezi nejvýznamnější evropské univerzity v Toulouse, Rotterdamu, Nottinghamu, Karolinska institutet ve Stockholmu, pařížská Sorbonna či dánský Aarhus. Z mnoha dalších institucí je nutné jmenovat různé části evropských a světových úřadoven Světové zdravotnické organizace v Kodani a Ženevě. Významné je, že fakulta získala jako jedna z mála českých lékařských fakult projekt již v 5. rámcovém projektu Evropské unie – projekt NUGENOB. Podobně je pro fakultu významné, že na ní byla zřízena Česko-francouzská laboratoř INSERM pro studium obezity. INSERM, hlavní francouzská instituce pro organizaci lékařského výzkumu, má své mimofrancouzské laboratoře ve všech oborech jen ve dvou dalších evropských státech – v Německu a Velké Británii. Naše laboratoř je tak třetí evropskou laboratoř INSERM mimo francouzské území. Psychiatrické centrum v Praze s naší Psychiatrickou klinikou je spolupracujícím centrem Světové evropské organizace s kontakty jak na evropskou úřadovnu, tak na její ženevskou centrálu. Mezinárodní spolupráce je pro fakultu možností rozšiřovat její vědecký potenciál – to má důsledky také v počtu publikací a dalších vědeckých výstupů.

Bezprostřední vědecká spolupráce je

ještě rozšířena k spolupráci, která směřuje k širším otázkám medicínským i společenským. V této oblasti je potřeba jmenovat zejména Heinrich Heine Universität v Düsseldorfu, se kterou pořádáme každý rok a půl setkání k širším otázkám vědy a společnosti. Ze strany Univerzity Karlovy se pak těchto setkání v Praze a Düsseldorfu účastní ještě kolegové z Fakulty sociálních věd, z Fakulty humanitních studií, Právnické fakulty a ostatních lékařských fakult. Příští téma této konference, konané v květnu 2005 v Praze, budou medicínské, sociální, biologické, kulturní a historické aspekty stáří. Podobně s jinou univerzitou, prestižní švýcarskou ETH, spolupřádáme ještě s CTS a Akademií věd tradiční lednová setkání ve Vila Lanna, naposledy v polovině tohoto ledna na téma Společné statky: příklad kulturního dědictví a příklad geonoma.

O evropské meziuniverzitní spolupráci existuje spousta dalších konkrétních dat, jako jsou počty vyjíždějících a přijíždějících studentů, počty akademických pracovníků, hostujících profesorů a podobně. O smyslu spolupráce akademických institucí v Evropě můžeme mít také řadu ušlechtilých myšlenek, napsat mnoho vzletných souvětí. Snad jen jedno zamyšlení nakonec: zatím mám dojem, že spolupráce vytváří lepší podmínky českým studentům, docentům i profesorům na evropských univerzitách, než mají zahraniční kolegové u nás. Myslím, že teprve za pár let, až dojde k návalu německých, portugalských či britských studentů i profesorů na naši univerzitu, až počet těch, kteří budou chtít u nás studovat, učit či bádát převyší počet těch, kteří budou vyjíždět na jiné evropské univerzity, budeme moci být spokojeni. Budeme pak možná víc dávat a míň přijímat. Budeme tak snad splácet kus dluhu, který také od počátku devadesátých let máme.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, LÉKAŘSKÁ FAKULTA V PLZNI

doc. MUDr. Jaroslav Koutenský, CSc., děkan LFP UK

Změny politických a ekonomických poměrů v Evropě na počátku 90. let přinesly řadu pozitivních prvků na naše školy a rovněž i na Lékařskou fakultu v Plzni. Mezi prvními kroky ze strany fakulty byla podpora (i finanční) výjezdů pracovníků na zahraniční vědecké konference a sjezdy, aby získali osobní kontakty a později i možnosti vědecké spolupráce s významnými evropskými pracovišti. Po vzniku grantových agentur jim zahraniční zkušenosti pomáhaly při vypracování grantových projektů. Dvěma pracovištím se podařilo zapojit do evropského programu COST a to v Akci B10 – Brain Damage Repair (Ústav patofyziologie) a B14 – Hyperbaric Oxygenotherapy (Ústav biofyziky), což umožnilo řadu studijních pobytů např. v Itálii, Norsku, Španělsku a Velké Británii a přineslo velmi kvalitní publikace se zahraničními spolupracovníky. Ústav farmakologie a toxikologie získal dlouhodobý zahraniční grant (Cancer Registry of Norway). Velmi významné spolupráce má i řada našich klinických pracovišť např. ve Velké Británii, Spolkové republice Německo, Rakousku, Itálii, Švédsku, Norsku, Finsku a dalších zemích Evropy. Je tím opět zajištěna možnost badatelských i školících pobytů jak studentů doktorského studijního programu, tak akademických pracovníků. Dalším příznivým krokem bylo zavedení výuky v anglickém jazyce v obou studijních programech. Přes počáteční nesnáze je tato výuka nepochybně přínosná pro učitele i studenty. Došlo ke změnám ve studijních programech, začal narůstat počet našich studentů, kteří vyjžděli studovat na I semestr na zahraniční vysoké školy. Do výuky českých studentů byly postupně zařazovány multimediální programy např. z Velké Británie (Leeds) nebo z Nizozemí (Amsterdam), což umožnila účast českých farmakologů v evropském výukovém programu EpharNET.

Studenti využívají možnosti nabízené evropskou organizací IFMSA, meziuniverzitní spolupráci COIMBRA i program Erasmus, řada z nich si sjednává studijní pobyty individuálně. Vstup naší republiky do EU se projevil nejmarkantněji ve zvýšeném zájmu uchazečů z některých států EU o studium v anglickém jazyce.

Dermatovenerologická klinika LFP UK

prof. MUDr. Vladimír Resl, CSc.
**přednosta Dermatovenerologické
kliniky LFP UK**

Pět dermatovenerologických klinik UK především úzce spolupracuje, což vyústilo i v podpis významné smlouvy „Stiftung Kreissl – von Coudenhove“ Univerzitou Karlovou a Ludwig-Maximilians-Universität München“. Smlouvu o spolupráci podepsal pan rektor Ivan Wilhelm a za německou stranu pan prof. Dr. med. Gerd Plewig, přednosta Dermatologické kliniky a polikliniky v Mnichově. Kontakty jsou tak významné, že se prakticky všichni lékaři všech pěti klinik zúčastnili postupně sedmi až čtrnáctidenní stáže na mnichovské klinice. Dostalo se nám také významné materiální, odborné i vědecké podpory (literatura, knihy, laboratoře). Pravidelně jsme zváni na edukační dny Fortbildungswoche do Mnichova. Za významnou pomoc, jejíž kořeny sahají až před r. 1989, byl panu prof. Plewigovi 3. LFUK a LFUK v Plzni navržen, a byl mu i udělen, čestný doktorát UK. Protože jsem dvě funkční období působil jako předseda České dermatovenerologické společnosti (nyní vědecký sekretář), samozřejmě jsem podporoval veškerou spolupráci se všemi evropskými společnostmi (zejména Polsko, Maďarsko, Rakousko, Bulharsko, Rumunsko, Litva, Nizozemí). Naše společnost pod vedením prof. J. Hercogové (president), (Resl – honorary president, Congress Vice – President - Střežek) z 2. LFUK získala možnost uspořádat v Praze 11. kongres Evropské

FOTO: ARCHIV LFP UK

akademie dermatologie a venerologie (EADV) v r. 2002, který měl celosvětový charakter. Kongres navštívilo přes 6000 dermatologů, nejvíce za dobu jejich pořádání. Tři roky byla hlavní náplní naší práce příprava kongresu. S těmito aktivitami úzce souvisí i práce v Evropském Dermatologickém Fóru (EDF), kdy významní představitelé oboru pracují na koncepci našeho oboru platného pro celou EU. Aktivity rovněž vyústily v založení nadace České Akademie Dermatologie a Venerologie. Členy představenstva a dozorcí rady jsou nejen naši, ale i přední zahraniční představitelé oboru z EADV. Naše klinika je konkrétně také navázána výzkumným úkolem týkajícím se problematiky pigmentových afekcí na dermatologickou kliniku v Amsterdamu. Specifickým zapojením kliniky do spolupráce je vazba na program WHO Umbrella Network, resp. spolupráce Horního Falcka, konkrétně Regensburgu a Dermatovenerologické kliniky v Plzni v prevenci HIV a STD. EU se velice obává vlivu především migrantů, bezdomovců, drogově závislých a prostitutek v příhraničních oblastech na vzrůstající počty nemocných se syfilis, HIV/AIDS a dalších infekcí. Proto ve vzájemné spolupráci, personální i materiální, všech zúčastněných vznikly aktivity, které směřují k omezení výskytu těchto infekcí. Konference se již konaly v Regensburgu, Furthu a Plzni. Klinické a laboratorní vyšetřování probíhá prakticky každý týden. Je ovšem závislé na práci street-workerů. Počty zachycených a léčených, včetně monitorování situace, jsou značně významné a závažné.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, LÉKAŘSKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ

prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc. a Mgr. Jiří Štěpán, LFHK UK

Studenti z EU na Lékařské fakultě v Hradci Králové studující v anglickém jazyce:

Celkem studuje na Lékařské fakultě v Hradci Králové UK magisterské studium v anglickém jazyce bez přerušení 99 studentů z Francie, Irska, Kypru, Německa, Řecka, Španělska, Švédska a Velké Británie. Na fakultě studuje též bez přerušení 38 studentů z Norska, státu Evropského hospodářského prostoru. Z tohoto počtu v akademickém roce 2004/2005 nastoupilo a studuje celkem 67 studentů (všeobecné lékařství 40 a zubní lékařství 27). Z Norska celkem 15 studentů (všeobecné lékařství 11 a zubní lékařství 4).

Studenti z EU na Lékařské fakultě v Hradci Králové UK studující v českém jazyce:

V českém jazyce studuje bez přerušení 91 studentů z Lotyšska, Řecka, Slovenska a Švédska. Z tohoto počtu v akademickém roce 2004/2005 nastoupilo a studuje celkem 15 studentů všeobecného lékařství 14, zubního lékařství 1. V bakalářském studiu ošetřovatelství nastoupily 2 studentky. Vzhledem k tomu, že v rámci programu ERASMUS může student vyjet pouze jednou za celé studium, řada studentů si studium v zahraničí prodlužuje na

vlastní náklady nebo s podporou Fondu mobility UK.

V akademickém roce 2002/2003 přijela v rámci programu Erasmus jedna studentka z Universidad de Granada na studijní pobyt v délce deseti měsíců. V akademickém roce 2004/2005 studují na Lékařské fakultě v Hradci Králové čtyři studenti: jeden z Kaunas University of Medicine, jeden z Université de Rennes a dva z Universidad de Granada.

Lékařská fakulta v Hradci Králové má pro akademický rok 2004/2005 uzavřené partnerské smlouvy s těmito šesti univerzitami v EU:

Humboldt–Universität, Berlín, SRN, studium v němčině, Universität des Saarlandes, Homburg, SRN, studium v němčině, Université Libre de Bruxelles (ULB), Brusel, Belgie, studium ve francouzštině. Université de Rennes, Rennes, Francie, studium ve francouzštině, Universidad de Granada, Španělsko, studium ve španělštině, Kaunas University of Medicine, Kaunas, Litva, studium v angličtině. Na akademický rok 2005/2006 byla uzavřena smlouva s University of Pecs, School of Medicine, Pecs, Maďarsko, studium v angličtině. Zájem našich studentů o studium v zahra-

ničí je velký, ale protože program ERASMUS je založen na reciproční výměně studentů a zájem o studium na naší LF (jakožto mimopražské fakultě) je ze strany zahraničních studentů pochopitelně menší než o studium v Praze, nebylo možno počet míst pro naše studenty v zahraničí s členy EU navýšit.

Vedení Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové navázalo, pokud jde o studijní pobyty studentů, již v r. 1991 spolupráci s The Royal Liverpool and Broadgreen Hospitals in Liverpool. Šestitýdenní pobyt byl dosud umožněn 28 našim studentům, včetně několika zahraničních studujících v anglickém jazyce. Spokojenost s našimi studenty dokumentuje jistě skutečnost, že z kvóty pro zahraniční studenty v Liverpoolu získali každoročně dvě místa studenti právě z naší fakulty. Fakulta přispívá každému studentovi na cestu a pobyt v Liverpoolu, pokud studenti neobdrží příspěvek z Fondu mobility UK.

Spolupráce v oblasti vědy a výzkumu na programech

Lékařská fakulta se na Programu mezinárodní spolupráce účastní těmito projekty: Jiřina Martínková: Populační modelování chtěných a nechtěných klinických výstupů a náhradních parametrů.

Jiřina Martínková: Modelování kinetiky a dynamiky léků při jejich vývoji. Metody in vitro a in vivo.

Jaroslav Mokry: Zavedení a využití systémů kultivace lidských hepatocytů pro hodnocení metabolismu léků in vitro.

Spolupráce se zahraničím ve vědě a výzkumu Ústavu farmakologie LFUK v HK

přednosta

prof. MUDr. Jiřina Martínková, CSc.

Od roku 1992 je Ústav farmakologie LFUK v Hradci Králové jedním z evropských řešitelských týmů, které se angažují

POČET STUDENTŮ, KTERÍ VYJELI V RÁMCI PROGRAMU ERASMUS V AKADEMICKÝCH LETECH 1989/99-2004/05

	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	celkem
HU - Berlin, SRN	3	1	3	2	2	2	1	14
Homburg, SRN	0	0	1	2	2	2	3	10
Rennes, Francie	0	0	2	2	2	2	3	11
ULB, Belgie	0	1	1	1	1	1	0	5
Granada, Španělsko	0	0	0	0	0	1	0	1
Coimbra, Portugalsko	0	0	2	0	0	smlouva zrušena		2
Kaunas, Litva							1	1
vyjždějí - celkem	3	2	9	7	7	8	8	44

FOTO: ARCHIV LFHK UK

v rámci programu EC COST B (B1, B15, počínaje rokem 2005 – B 25). European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research. Přednostka ústavu, prof. MUDr. Jiřina Martínková, CSc. je členkou Management Committee (MC) a představitelka ČR v tomto řídicím tělese. MC za předsednictví profesora Luca Balanta (Univerzita Ženeva) určilo základní směry vědecké práce na predikci kinetických procesů léčiv, na studium a modelování vztahu farmakokinetiky a farmakodynamiky a na vyhledávání, validaci a praktickou aplikaci biomarkerů pro hodnocení účinku a rizik farmakoterapie. V této etapě Ústav farmakologie řešil otázky kineticky řízené léčby vysokodávkovým MTX (HD-MTX a vypracování populačně kinetického modelu), a to ve spolupráci s kolektivem prof. Jana Starého, DrSc. hemato-onkologického oddělení dětské nemocnice Praha Motol. Druhý model se týkal nízkodávkového methotrexátu (PK/PD modelování a individuální odhad dávkového režimu

u těžkých psoriatických), a to ve spolupráci s kožní klinikou Fakultní nemocnice v Hradci Králové. In vitro byly vypracovány metody ke stanovení aktivity modelových enzymů účastnících se biotransformace a také transportérů důležitých např. pro absorpci nebo metabolismus léků. Kromě vlastní vědeckovýzkumné činnosti MC COSTu B15 podporoval Ústav farmakologie šíření nových poznatků formou vyzvaných přednášek. Pozornost byla věnována i mladým členům řešitelských týmů, kteří dostali každoročně možnost absolvovat krátkou stáž na význačných pracovištích Evropy. Program COST B15 byl ukončen v minulém roce.

Počínaje 2004 bude nová náplň programu COSTu B25 věnována fyziologickému modelování vztahu PK/PD, což umožní blíže popsat vztah kinetiky a dynamiky léků vzhledem k fyziologicky a patologicky změněným funkcím lidského těla. Ústav farmakologie anotoval studie zamě-

řené na biomarkery zánětu bronchů, studium funkce transportérů pro molekuly léčiv v gastrointestinálním traktu a modelování kinetiky léčiv v podmínkách experimentálně navozeného hepatorenálního a hepatopulmonálního syndromu. Nové MC určí svoje nová pravidla kooperace a plán práce.

Spolupráce v oblasti využití bioindikátorů zánětu a oxidačního stresu v dýchacích cestách při léčbě onemocnění dýchacích cest. Spolupráce se týkala výměny vzorků, společného řešení tohoto prakticky závažného problému a z toho vyplývající publikace. Jde o spolupráci laboratoře Ing. J. Chládky Ph.D. a spolupracovníků s následujícími pracovišti:

1. Moeller A.: Division of Respiratory Medicine University Children's Hospital Zurich, Švýcarsko.
2. Montuschi P.: Department of Pharmacology, School of Medicine, Catholic University of the Sacred Heart, Rome, Itálie.
3. Barnes P.J.: Department of Thoracic Medicine, National Heart & Lung Institute,

Imperial College School of Medicine, Dovehouse Street, London, Velká Británie.

Spolupráce Ústavu farmakologie ve vysokoškolské výuce v programu SOKRATES

Tato forma spolupráce má dvě fáze:

V letech 1996-2000 EpharNET. EpharNET byl projekt nové informační sítě, která spojovala ústavy VŠ vyučující vysokoškolskou farmakologii, a to v rámci Evropy. K hlavním cílům patřilo usnadnění komunikace mezi učiteli, umožnit výměnu názorů na výuku a iniciovat diskusi o možnostech její inovace. Formulovat zásady „good teaching practice“ a nabídnout moderní výukové pomůcky založené na simulacích prezentovaných pomocí CD. Tvůrcem a představitelem projektu byl prof. E. I. Hughes z University v Leeds (UK). Zmíněné aktivity byly otevřeny všem zájemcům. V rámci projektu byla vybudována síť na adrese: <http://www.bps.ac.uk/enter.html>

EpharNET, kde byly vystaveny plány různých farmakologických evropských škol a nejrůznější výukové pomůcky. Bylo uspořádáno několik pracovních setkání, kde byly vyměňovány zkušenosti s moderními trendy ve výuce. Informace písemnou formou poskytoval časopis Newsletters. Vrcholným produktem byla výuková pomůcka v elektronické podobě (na CD) Hypertension, která pojednává o etiologii, patofyziologických mechanismech a léčbě hypertenze. Členkou autorského kolektivu byla také prof. Martínková.

V současnosti se plní meziuniverzitní smlouva Univerzity Karlovy v Praze a Medical Institut Amsterdam (2004 – 2008). Na české straně se na spolupráci podílí Ústav biofyziky a Ústav farmakologie, Lékařské fakulty v Hradci Králové, a to Mgr. Iva Krulichová a prof. MUDr. Jiřina Martínková. Představitelem spolupráce na holandské straně je prof. Henk van Wilgenburg. Hlavním cílem je pokračovat ve vývoji učebních pomůcek pro farmakologii, tj. vypracovat rámcový program k prezentaci výukových kazuistik formou otázek mnohočetného výběru a komentovaných odpovědí, kde by mohlo být využito i obrazové dokumentace a audio-

vizuálních vstupů. Současná úroveň výukového kabinetu je dostupná na adrese: <http://www.lfhk.cz/farmakol/default.html>. Po obsahové stránce se bude věnovat pozornost důležitým farmakodynamickým skupinám léků.

Výzkumná spolupráce Elektrofyziologické laboratoře na Ústavu patofyziologické fyziologie LF UK v Hradci Králové v rámci EU vedoucí doc. MUDr. Miroslav Kuba, CSc.

Vědecká činnost tohoto pracoviště je orientována především na využití elektrofyziologických metod pro hodnocení patofyziologických změn funkcí centrálního nervového systému. Využívána je počítačová frekvenční analýza EEG a zejména různé varianty korových evokovaných potenciálů. Celosvětovou prioritou je, že byla vyvinuta a do diagnostiky zavedena metoda zrakových evokovaných potenciálů při stimulaci pohybem. V kombinaci s kognitivními stimulacemi je současně prováděno vyšetření zpracování smyslové informace od primárních center, přes asociální senzorní oblasti až po kognitivní oblasti mozku. Uvedené metody jsou využívány pro objektivní testování neurooftalmologických poruch (postižení zrakových nervů, glaukom, amblyopie, dyslexie, sclerosis multiplex), encefalopatií (uremická, hepatální), ischemických stavů CNS, psychiatrických poruch, peroperační neurochirurgické monitorování aj.

V uvedené oblasti probíhala dlouholetá spolupráce s II. oftalmologickou klinikou – Klinikou patofyziologie zrakových onemocnění Univerzity v Tübingen (prof. E. Zrenner), Nizozemským oftalmologickým výzkumným ústavem v Amsterdamu (prof. H. Spekreijse) a Fyziologickými laboratořemi Univerzity v Oxfordu (prof. C. Blakemore), pro kterou byl získán v letech 1993 – 1996 grant v programu COST. Později byly navázány kontakty a prováděny společné experimenty s některými dalšími pracovišti v rámci International Society for Clinical Electrophysiology of Vision (laboratoř je jediným zástupcem z ČR) – z evropských to byla zejména Oftalmologická klinika Katolické Univerzity v Leuven (prof. W. Spileers), Oftalmologická klinika

FOTO: ARCHIV UK

ve Freiburgu (prof. M. Bach) a Ústav klinické neurofyziologie Univerzity v Kuopio (prof. A. Pääkkönen).

Spolupráce Ústavu lékařské biologie a genetiky se zeměmi EU přednosta prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc.

Mezi příklady spolupráce naší fakulty se zeměmi EU je možné zařadit i symposia Cytokinematic, která se pravidelně konají v Hradci Králové (zatím poslední se uskutečnilo v září 2004, příští je plánováno na září 2006).

Jsou to akce organizované společně Lékařskou fakultou v Hradci Králové (Ústav lékařské biologie a genetiky, prof. M. Červinka), Univerzitou J.W. Goetha ve Frankfurtu nad Mohanem (Biocentrum, prof. J. Bereiter-Hahn) a The Royal Microscopical Society v Londýně (prof. A. Boyde). Pravidelně se jich účastní asi 20 – 30 zahraničních vědců. Tématem konferencí je studium dynamiky buněčných dějů, zejména metody moderní fluorescenční mikroskopie.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, FARMACEUTICKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ

doc. RNDr. Jiří Vlček, CSc, proděkan pro rozvoj FaF UK

Farmaceutická fakulta se připravovala na vstup do Evropské unie neformálně velmi dlouho. Vnímali jsme požadavky na výuku farmaceuta a uvědomili si, že je nutno překonat starý model výuky zaměřený pouze na chemii a event. technologii léčiv. Už před více jak dvaceti lety byla nastartována biologizace studia a posledních deset let je ve výuce kladen důraz i na humanistické a sociální aspekty výuky farmacie. Proto audit z EU nenalezl nutnost významných změn v curricula fakulty. Pouze doporučil zavedení nedělené půlroční praxe v lékárně. Tato podmínka je nutná pro možnost vykonávat práci lékárníka v EU. Celková délka praxe na naší fakultě se sice zvýšila jen o jeden týden, ale koncentrovala se především do 5. ročníku. Původně byla praxe rozdělena mezi jednotlivé ročníky a studenti si vedle lékárenské praxe mohli vybírat i mimolékařenskou praxi a to i ve vyšších ročnících. Z hlediska toho, že naše fakulta ve výukovém programu farmacie není zaměřena pouze na přípravu studentů pro lékárenství a že i lékárník by měl dobře poznat další farmaceutická odvětví, se nám sice nezdá tento model optimální, ale přizpůsobili jsme se požadavkům EU a tak plně harmonizovali naše studium se studiem v EU. Proto byl vytvořen nový výukový plán tak, aby praxe v pátém ročníku mohla proběhnout.

S Evropskou unií probíhají v současnosti kontakty na úrovni

Ad 1/ výměny studentů

Fakulta vysílala v rámci programu Erasmus za 10 let asi 300 studentů do různých zemí Evropské unie, kde stráví dva až pět měsíců a mnozí zde pokračují v Ph.D. studiu. Několik zahraničních studentů – především z Portugalska a Španělska zase studuje v rámci tohoto programu jeden a více semestrů, či Ph.D. program na farmaceutické fakultě.

FOTO: TÝDEN, KLÁRA HADEROVÁ

Kontakt s novými členy Evropské unie se rozvíjel už cca pět let v programu Ceepus, kde probíhá vzájemná výměna studentů se Slovenskem, Rakouskem, Maďarskem a Slovinskem. Fakulta je zapojena i v programu Leonardo da Vinci, kam se zatím zapojili čtyři studenti. Především získávali zkušenosti s lékovou politikou ve Walesu.

Ad 2/ výzkumné oblasti

V rámci Mezinárodní agentury pro jadernou energii už dlouhou dobu – přesahující současné politické zřízení – probíhá spolupráce v oblasti projektů týkajících se radiofarmak. Účastníme se i symposií Evropských farmaceutických fakult. Zapojili jsme se i do evropských programů financovaných EU projekty SAR (Selfmedication of antibiotics and resistance in Europe) (financovaných SANCO) a ESAC (European surveillance of antibiotics consumption). Naši dva pracovníci jsou od roku 2002 členy ad hoc expertních skupin při Evropském parlamentu ve Štrasburku, která připravuje podklady pro legislativu Evropy podporující takové prostředí ve společnosti, aby se redukovala chybovost při podávání léčiv, či se zabývá farmaceutickými otázkami obecně. Máme četné kontakty i mimo Erasmus s fakultami např. v Německé

spolkové republice, Francii, Velké Británii, či Rakousku.

Ad 3/ profesních skupin a výměny učitelů

Na fakultě přednášelo několik hostujících profesorů. Tady si myslíme, že máme rezervy a počet profesorů z EU by se mohl zvýšit. Dlouhou dobu s Českou farmaceutickou společností ČLS JEP udržujeme kontakt s mezinárodní organizací farmaceutů (FIP). Jeden pracovník fakulty pracuje ve výkonném výboru sociální farmacie FIP a jeden pracovník fakulty byl zvolen do výkonného výboru Evropské společnosti klinické farmacie a v letech 2004–2006 bude působit na pozici prezidenta společnosti. Naši pracovníci v rámci České farmaceutické společnosti rozvíjejí spolupráci s farmaceutickými společnostmi Německa a Rakouska a tak vznikla první společná konference v Regensburgu. Všechna naše účast na profesních akcích zvyšuje možnost prezentace našich Ph.D. studentů na mezinárodních fórech a naši studenti si především s evropskými kolegy vyměňují své zkušenosti. Jsme též členy Evropské asociace farmaceutických fakult a pravidelně se účastníme jejich jednání a diskusí o optimalizaci farmaceutického vysokého učení.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, FILOZOFICKÁ FAKULTA

PhDr. Ivana Bozděchová, CSc., proděkanka pro zahraniční a vnější vztahy FF UK

FF UK se v současnosti řadí mezi největší a přední humanitně zaměřené instituce v České republice. Její filologické obory mj. zabezpečují v pravidelných i příležitostně otevíraných kurzech výuku více než 50 jazyků, příp. literatur, historií a reálií s nimi spjatých; v kontextu Evropské unie tedy FF vyniká už tím, že poskytuje výuku (v různých formách a rozsahu) všech dvaceti úředních a pracovních jazyků EU. Lingvistickým fenoménem přesahujícím hranice EU je bezesporu tradice Pražské lingvistické školy (mj. v r. 1929 se na FF konal I. mezinárodní kongres slavistů), k evropské profilaci UK přispívá dále např. obor Čeština v komunikaci neslyšících (viz podrobněji dále). V měřítku EU nepochybně narůstá význam překladatelství a tlumočnictví – přesto zde však nastává poněkud zarážející situace, kterou zachycuje zpráva vedoucí Ústavu translologie FF UK Zuzany Jettmarové:

Léta partnerství s nečekaným zvratem

Ústav translologie FF UK vychovává překladatele a tlumočnický, bylo proto od počátku 90. let zcela logické a nutné, aby se nejen integroval do evropské univerzitní sítě, ale aby byl i v přímém kontaktu s institucemi Evropské unie. Plánovaný a poté uskutečněný vstup ČR do EU znamenal další dvě fáze, v nichž tentokrát již oboustranná spolupráce s Evropskou komisí (EK) a Parlamentem (EP) významně zesílila.

Na počátku byly projekty Tempus, jeden projekt tehdy koordinovalo dnes již Generální ředitelství EK pro tlumočení. Studentské a učitelské výměny se pak rozrostly naším zapojením do programu Erasmus. V polovině 90. let zřídila EK kancelář technické pomoci TAIEX, díky níž jsme získali novou tlumočnickou laboratoř, studijní literaturu a hostující učitele – tlumočnický EK. Tehdy jsme již byli zapo-

FOTO: TYDEN, JAKUB HNEŤKOVSKÝ

jeni do celoevropských projektů jako Thematic Network Project in Languages, z něhož mimo jiné vzešlo založení European Language Council, do rozvoje projektu Copernicus, který vytvářel multilingvální terminologickou databázi založenou na oficiální databázi Evropské unie – Eurodicautom.

Významný posun nastal, když jsme byli přizváni do rozvoje projektu EU – Euromaster's in Conference Interpreting. Společný projekt původně 14 evropských překladatelsko-tlumočnických škol, v němž byl pražský Ústav prvním vybraným „východním“ partnerem, vytvořil a na svých školách zavedl jednoletý postgraduální kurz Euromaster's in Conference Interpreting odpovídající potřebám evropských struktur. Tato skupina se později ustavila jako evropské konsorcium univerzit (EMCI Consortium), které pro svoji vzdělávací a výzkumnou činnost získává každoročně grantové prostředky z EK a EP. Strategie průběžné a vzájemné kontroly srovnatelnosti kvality kurzu na všech zúčastněných školách, výměnné stáže studentů a učitelů, stáže v EK a EP, mezinárodní zkušební komise – to vše je zárukou srovnatelnosti kvalifikace absolventů kurzu, kteří kromě univerzitního osvědčení získávají i společný evropský

certifikát konferenčního tlumočnicka jako potvrzení špičkové úrovně profesního vzdělávání.

Od přelomu tisíciletí naši absolventi i učitelé využívají možnosti stáží v EK a EP a Ústav přijímá hostující učitele – tlumočnický a překladatele z těchto institucí na tříměsíční pobyty. EK a EP pravidelně pořádají na ústavu výběrová řízení pro české tlumočnický, pracovníci Ústavu jsou zapojeni do konkurzních řízení jako členové komisí či posuzovatelé kvality překladu uchazečů.

Je potěšitelné, že z hlediska úspěšnosti u výběrových řízení výrazně vedou naši absolventi magisterského studia a Evropského kurzu tlumočení. Absolventi tak získávají interní i externí místa nejen v EK a EP, ale i v jiných institucích, jako je Evropská banka.

Díky společenské potřebě naší profese v EU, která samozřejmě souvisí s jazykovou politikou, jakož i díky rychle pokračující integraci informačních technologií, dostalo naše zapojení do projektů EU ještě dva nové rozměry. První se týká programu Groitus, nyní Agis (dodržování lidských práv v trestním řízení), druhý program e-Content.

Pro evropské programy základního výzkumu je translologie málo zajímavá,

FOTO: TYDEN.ARCHIV

přesto má občas co nabídnout, a tak máme za sebou i tříletý mezinárodní projekt Eurokonferencí v rámci programu Euresco.

S malou nadsázkou lze říci, že naše kontakty a spolupráce se strukturami EU jsou na denním pořádku a naše každoroční zapojení do evropských projektů se dávno stalo součástí šedi života Ústavu. Politika EU opravdu přispěla k jeho integraci. Co je pro nás však po vstupu do EU nového, je „odliv mozků“ z řad mladých učitelů i potenciálních či stávajících (dnes ale již bývalých) doktorandů. Po letech spolupráce nastal konkurenční boj, který nemůžeme u mladé generace vyhrát.

Lingvistické, humanitní a historické obory FF ve výzkumném a studijním dění EU

Velká většina kateder, ústavů i odborných pracovišť a center FF spolupracuje s partnerskými institucemi zemí EU. Vyměňujeme si vzájemně desítky a stovky studentů, odborných pracovníků a vyučujících. Ze spektra těchto „evropských“ aktivit vybíráme pro ilustraci střípky z některých odvětví a oborů FF:

Bohemistika

V Ústavu českého jazyka a teorie komunikace je na FF UK od r. 1997 akreditovaný

obor Čeština v komunikaci neslyšících. Jako jediný v ČR je opřen o lingvistický pohled na hluchotu, akcentuje problém jazyka, komunikace a interkulturního porozumění mezi většinou a menšinou. Už před vstupem ČR do Evropské unie tak obor předjal nutnou proměnu vztahu slyšící většiny k jazykové a kulturní menšině českých neslyšících. Výuka oboru (v dvouoborovém magisterském studiu a jednooborovém – tehdy čtyřletém – studiu bakalářském) byla zahájena v r. 1998. V r. 2003 se konala historicky první promoce UK tlumočená z češtiny do českého znakového jazyka a z českého znakového jazyka do češtiny: neslyšící absolvent bakalářského oboru byl jako reprezentant absolventů vybrán k přednesení děkovného projevu.

Obor rozvíjí kontakty zvláště s univerzitami, na nichž existuje obdobně zaměřené studium, jak s univerzitami evropskými (jako hostující profesori působili na oboru učitelé z britských univerzit ve Woolverhamptonu a Prestonu a z Univerzity Komenského v Bratislavě), tak zámořskými (National Technical Institute for the Deaf, Rochester Institute of Technology, Gallaudet University z USA). Neslyšící učitelé oboru, reprezentující zároveň organizaci neslyšících Pevnost – České

centrum znakového jazyka, jsou zapojeni do evropského projektu „Teaching Sign Language and the Culture of the Deaf for Different Educational Groups“ koordinovaného Finskem (Diaconia Polytechnic, Turku & Finská asociace neslyšících) a realizovaného s účastí Velké Británie (Centre for Deaf Studies, University Bristol), Estonska (Estonská asociace tlumočnicků znakového jazyka) a Holandska (University of Professional Education, Utrecht).

Anglistika

Ústav anglistiky a amerikanistiky již třetí rok spolupracuje v rámci projektu EU ACUME (Analýza kulturní paměti). Rozsáhlý projekt, jehož se účastní univerzity z dvaceti zemí, má interdisciplinární povahu a je koordinován Boloňskou univerzitou. 5.-7. 11. 2004 se v rámci projektu uskutečnil na FF konference na téma „Mýty, zakládající texty a společnosti v představách“. Několik pracovníků ÚAA se účastní vědeckého projektu podporovaného EU o recepci britských autorů na evropském kontinentu. Specifická je také devítiletá bilaterální spolupráce s anglistikou na Kostnické univerzitě nebo zřetel ke kulturnímu pluralismu projevující se v pojetí britských a především irských

studii (vedle kursů o anglicky psané irské literatuře probíhají na ÚAA i kurzy o literatuře v irštině a dokonce i výuka irštiny). Na rok 2005 ústav připravuje kongres Mezinárodní asociace irských studií.

Germanistika

Specializací Ústavu germánských studií je zaměření na pražskou německou literaturu a němčinu v českých zemích. Tím němčina přesahuje v literární i lingvistické podobě německý rámec.

Slavistika a balkanistika

V evropském srovnání je dále unikátní Ústav slavistických a východoevropských studií: nabízí posluchačům úplný diapazon slovanských a baltických filologií, (kromě češtiny, která je jako národní filologie pěstována v samostatných útvarech) tedy bulharistiku, kroatistiku, makedonistiku, sorabistiku, polonistiku, rusistiku, serbistiku, slovakistiku, slovenistiku, ukrajinistiku, letonistiku a lituanistiku. Dalším unikátem je, že všechny uváděné obory mají zajištěnu výuku praktického jazyka rodilými mluvčími, čímž navazujeme na stav již meziválečný. Tyto předpoklady umožňují dobré východisko pro širší pojeté srovnávací studium jazyků, literatur a kultur, na němž také pražská slavistika a baltistika metodologicky programově staví. Podobné podmínky nezajišťují ani největší partnerská pracoviště v Polsku, kde se jinak slavistika a baltistika těší značnému zájmu jak studentů, tak vědecké obce. Významu nabývá tento fakt zejména v souvislosti s tím, že pět z těchto jazyků se stalo v minulém roce jazyky evropskými a další se jimi stanou v dohledné době. Lze předpokládat, že schopnost UK zajišťovat studium malých jazyků nových států EU v celém rozsahu bude pro celou „starou“ Evropu zajímavá. Soustředění pozornosti na vývoj slovanských jazyků, kultur a společnosti v nových evropských poměrech, např. i z evropského hlediska unikátního kontextu česko-slovenského (slovakistika na UK oslavila v loňském roce deset let existence jako samostatného studijního oboru) činí pražskou slavistiku aktuální i z pohledu sociokulturního a etnopolitického.

Fonetika

Fonetický ústav je v současné době jediným specializovaným filologickým pracovištěm zaměřeným na studium zvukové stavby jazyka a řeči v ČR. Fonetické problematice je vzhledem k jejímu významu věnován samostatný projekt v programu evropského vzdělávání The landscape of future education (Socrates/Erasmus): The landscape of future education in Speech communication sciences: Phonetics. Spoken language engineering. Speech and Language Therapy. Výzkumy a výsledky pražského fonetického pracoviště jsou sledovány a uznávány i v mezinárodním kontextu; čeština se díky tomu v poslední době dostává mezi jazyky, jejichž zvukové vlastnosti jsou brány v úvahu v mezinárodních multilingválních výzkumech a projektech (např. bylo nutno vytvořit transkripci SAMPA Czech, zpracovávána je varianta INTSINT Czech atd.). Mezinárodní kontakty ústavu jsou bohaté, zejména s univerzitami ve Frankfurtu nad Mohanem, Paříži, Liverpoolu, Drážďanech, Lublani a Prešově.

Pedagogika

Katedra pedagogiky již šestým rokem usku-tečňuje program na podporu mobility studentů a učitelů Sokrates/Erasmus – na studium přijíždějí hlavně posluchači ze Španělska (Universidad Complutense de Madrid, Universität Regensburg, Universidad Santiago de Compostela), kam také zpravidla jezdí na studijní pobyty čeští posluchači oboru. Se španělskými odborníky katedra dále spolupracovala na projektu zaměřeném na zmapování studia pedagogiky a věd o výchově na evropských univerzitách při přípravě Španělska na změny vysokoškolského vzdělávání v evropském vzdělávacím prostoru. Jedna interní doktorandka katedry je koordinátorkou České republiky v projektu Evropské unie PeriSCop, Comenius 2.1. (1. 10 2002–31. 12. 2005), zaměřeném na změny perspektivy ve škole a curikulu pro evropský vzdělávací profil v přípravě učitelů (partnery jsou Amt für Lehrerausbildung, Justus-Liebig-Universität Giessen, Hessisches Kultusministerium, Univerzita Pardubice, Step by Step ČR, Závod RS za Šolstvo, Univerzita v Lublani). Katedra pedagogiky dále spolupracuje s projektem Varianty organizovaným

FOTO: TÝDEN, LIBOR HÁBKY

o.p.s Člověk v tísní při České televizi, který je součástí evropské iniciativy EQUAL, financované z Evropského sociálního fondu, který usiluje o zvýšení a zkvalitnění zaměstnanosti. Jejím hlavním cílem je podpořit rovný přístup k zaměstnání a vyvíjet a ověřovat postupy potlačující diskriminaci a nerovnosti na trhu práce.

Knihovnictví

Ústav informačních studií a knihovnictví si velmi úspěšně vedl v prestižním projektu Modul Jeana Moneta, který vznikl z jeho iniciativy.

Andragogika a personální řízení

Studenti (včetně postgraduálních) a vyučující Katedry andragogiky a personálního řízení se pravidelně zúčastňují mezinárodního intenzivního programu vzdělávání dospělých (International/Intensive Programme of Adult Education, IPAE), který probíhá formou mezinárodních soustředění studentů evropských univerzit. Studenti katedry se dále v rámci přípravy bakalářských či diplomových prací zapojují do výzkumů sociálních (personálních) procesů ve vybraných zaměstnavatelských organizacích – často právě nadnárodních. Vyučující katedry připravili dva přednáškové cykly v angličtině – s tématy z oblasti sociologie (včetně inter-kulturních vztahů) a teorie organizace.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

doc. RNDr. Bohuslav Gaš, CSc., proděkan pro rozvoj a vnější vztahy PŘF UK

Pracoviště Přírodovědecké fakulty UK spolupracují se značně širokým spektrem zahraničních partnerů. V některých případech je spolupráce institucionalizovaná meziuniverzitními smlouvami. V rámci zemí EU fakulta spolupracuje na 46 tématech s univerzitami ve 12 zemích. Mezi nejintenzivnější patří kontakty s německými univerzitami (Humboldt Universität Berlin, Universität Wien, Université Louis Pasteur Strasbourg, Varšavská univerzita nebo Univerzita Komenského v Bratislavě). Většina mezinárodních kontaktů však vyplývá z konkrétní spolupráce v oblasti výuky a výzkumu mezi pracovišti a jednotlivci.

Fakulta podporuje dlouhodobé pobyty mladých pracovníků a doktorandů na význačných univerzitách a dalších akademických pracovištích v zahraničí. Finanční podpora pobytů je na PŘF zajištěna prostřednictvím programů ERASMUS, CEEPUS a z prostředků Fondu mobility UK. Fakulta předložila v roce 2003 v jarním a podzimním semestru celkem 34 projektů na Fond mobility UK, ze kterých bylo úspěšných celkem 23 s celkovým finančním příspěvkem Kč 1 067 500 Kč. To představuje 19 procent z prostředků přidělených Fondem v roce 2003 a nejvyšší získanou podporu v porovnání s ostatními fakultami UK. Dále se rozšiřují sítě pracovišť zapojených do programu Erasmus a narůstá počet našich studentů vyjíždějících na univerzity v rámci EU (53 v roce 2003). V rámci Erasmu a jím podporovaného intenzivního programu „Water Management in Transition Countries” se na PŘF UK uskutečnil „7th European Seminar on the Geography of Water”.

Vedle Erasmu se PŘF zapojila do programu CEEPUS, který je zaměřený na spolupráci mezi univerzitami zemí střední Evropy.

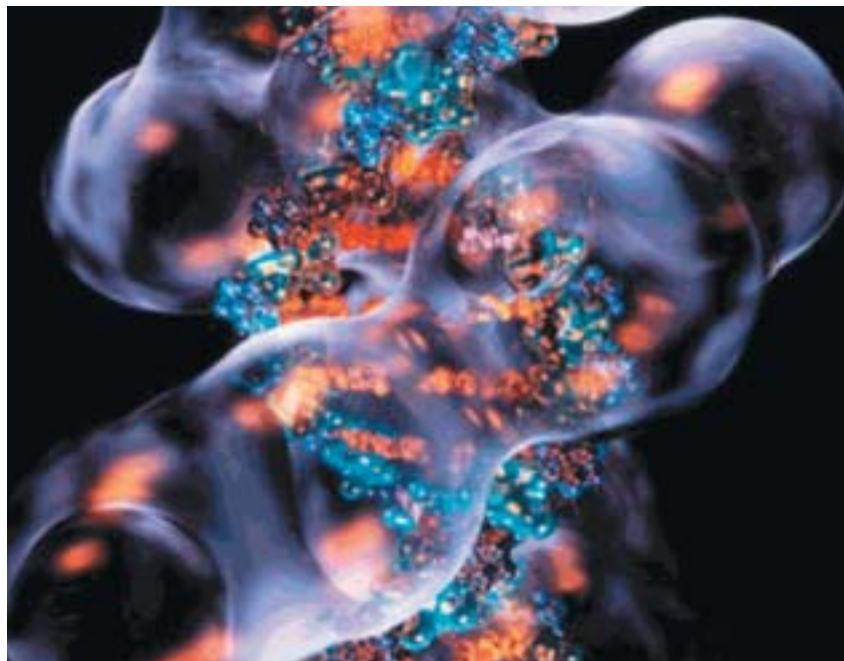

FOTO: ARCHIV UK

Kupříkladu projekt H76 programu CEEPUS: Implementation of Electroseparation Techniques in Miniaturized Format into Bioanalysis, na kterém participuje Katedra fyzikální chemie, byl v roce 2003 oceněn I. cenou ministrů školství členských zemí CEEPUS.

Úspěšně se rozvíjí i uzavírání nových dohod Co-tutelle (doktorát pod dvojím vedením) s francouzskými partnery a to např. s l'Université Pierre et Marie Curie, l'Université Louis Pasteur Strasbourg, l'Université Lumiere Lyon 2 nebo l'Université Claude Bernard Lyon I. V roce 2003 bylo uzavřeno šest nových dohod o dvojím česko-francouzském vedení doktorské práce.

V oblasti výzkumu jsou mnohá pracoviště zapojená do mezinárodních výzkumných projektů. Vedle šesti projektů řešených v rámci 5. rámcového programu Evropské unie (CORONA, PADAMOT, BioHab, FELICIE, SELMA, SUREURO-NAS –

řešení probíhá na geologických, geografických a biologických katedrách) a deseti dalších mezinárodních projektů (spolupráce ČR-Řecko, ČR-Francie, ČR-Rakousko, spolupráce v rámci programů KONTAKT, COST, INGO) se v roce 2003 pracoviště připravovala na vstup do 6. rámcového programu EU. Na fakultě se v roce 2003 konalo sedm mezinárodních konferencí s celkovým počtem téměř 400 účastníků. Nevýznamnější byla 2nd International Conference of European Society for Environmental History s 240 participujícími.

Fakulta je také otevřená studentům ze zahraničí. V současnosti je možné na Přírodovědecké fakultě studovat v angličtině 28 magisterských, 24 bakalářských (obory zaměřené na vzdělávání jsou vyučovány v 8 kombinacích aprobačních předmětů), dále 39 navazujících magisterských oborů (obory zaměřené na učitelství jsou vyučovány v 8 kombinacích aprobačních předmětů). Doktorandské studium nabízí 31 studijních programů v anglickém jazyce.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, MATEMATICKO-FYZIKÁLNÍ FAKULTA

prof. RNDr. Zdeněk Němeček, DrSc., proděkan pro fyziku MFF UK

FOTO: ARCHIV UK

Stáří Matematicko-fyzikální fakulty (MFF) se zdaleka nedá srovnávat se stářím naší univerzity – matematické a fyzikální disciplíny se vydělily z mateřské Přírodovědecké fakulty až v roce 1952. Přes své mládí se MFF rozrostla tak, že nyní patří mezi největší fakulty univerzity – 250 pedagogů vyučuje více než 2800 studentů ve všech stupních i formách studia. Fakulta je zejména hrdá na vysokou úspěšnost doktorského studia – ze zhruba 700 doktorandů zapsaných ve všech ročnících jich v roce 2003 absolvovalo 71, za rok 2004 bylo toto číslo ještě o něco vyšší.

Největším problémem fakulty je její dislokace. Fakulta sídlí ve čtyřech lokalitách. Vzhledem k tomu, že tři z nich (budovy na Karlově, Malostranském náměstí a v Karlíně) patří k historickým budovám a péče o ně byla v minulosti silně zanedbávána, procházejí vlastně permanentní rekonstrukcí. Areál v Tróji je sice relativně nový (byl dokončen v roce

1982), ale sdílí veškeré problémy staveb té doby. Karlínská a trojská lokalita byly navíc těžce postiženy povodní v roce 2002, což dotvrďují současný obrázek fakulty jako velkého staveniště.

Tak, jak to povaha současné vědy vyžaduje, jsou výuka i výzkum součástí mezinárodní komunity. V průměru je v každém okamžiku více než 50 pracovníků fakulty na zahraničních cestách a naopak na MFF pobývá každý den 15 zahraničních pracovníků. Tato spolupráce se odráží i v počtu zahraničních grantů. Je jich obvykle kolem padesáti a představují pro výzkum nezanedbatelnou podporu, protože jejich výše se pohybuje okolo 10 procent rozpočtu fakulty. I když jsme doposud zahraniční spolupráce netřídili, je z pouhého pohledu do seznamu aktivit zřejmé, že převahu má spolupráce se zeměmi EU.

Abychom nemluvili jen obecně, dejme slovo třem reprezentantům – fakultnímu

koordinátorovi programu SOKRATES – ERASMUS a dvěma z mnoha řešitelů Evropských projektů.

V programu SOKRATES – ERASMUS, do kterého je MFF zapojena prakticky od jeho zahájení, studenti (jak magisterského tak doktorského studia) získávají během jedno či dvousemestrálního pobytu na partnerské škole v zahraničí část kreditů. Program funguje na základě dvoustranných dohod mezi vysokými školami. Na MFF se tyto dohody uzavírají téměř zásadně s vysokými školami, se kterými již fakulta dlouhodobě spolupracuje ve výzkumu, ať již v rámci společných projektů či existujících univerzitních dohod. Tato praxe se velmi osvědčuje, protože zajišťuje odbornou úroveň pracoviště a využívá existující individuální kontakty.

Dále několik čísel k tomuto programu. V současném akademickém roce probíhají na fakultě výměnné pobyty v rámci 34 dvoustranných smluv. Nejvíce je jich uza-

FOTO: ARCHIV UK

vřeno s vysokoškolskými pracovišti v Německé spolkové republice (9), dále v Itálii (8), Francii (4) a Belgii (3). Po dvou smlouvách je uzavřeno s pracovišti v Rakousku, Řecku a Finsku, po jedné potom s univerzitami v Holandsku, Portugalsku, Spojeném království a Španělsku. Tematicky je největší zájem o studium matematiky. Nyní probíhá jednak obnova smluv, které v tomto akademickém roce končí, uzavírají se smlouvy nové, a to nejen s pracovišti v „tradičních“ zemích EU, ale i např. na Slovensku či v Polsku.

Institut Max von Laue-Paul Langevin (ILL) v Grenoblu (<http://www.ill.fr>) byl založen v roce 1967 na základě mezivládní dohody mezi Francií a NSR a je nejsilnějším stacionárním zdrojem tepelných neutronů na světě. ILL tak nabízí základnímu výzkumu intenzivní neutronové svazky a špičkové experimentální vybavení pro využití ve fyzice a v materiálovém výzkumu. V posledních letech se v ILL slibně rozvíjí také výzkum struktury biologických objektů.

Česká republika získala vědecké členství v ILL v rámci středoevropského konsorcia spolu s Rakouskem a její partnerství s ILL zajišťuje Univerzita Karlova v Praze. Od vstupu do ILL zde čeští vědci realizovali řadu unikátních experimentů. V posledních čtyřech letech se v ILL

úspěšně vyškolili tři doktorandi z Univerzity Karlovy v Praze a další se zde právě školí. Čeští vědci se také významně účastní na řízení některých činností ústavu. Po celou dobu členství se vždy jeden český vědec podílí na práci podvýboru vědecké rady ILL, který rozhoduje o tom, které z podaných přihlášek experimentů budou vybrány k realizaci. V posledních třech letech má ČR také přímé zastoupení ve vědecké radě ILL.

Několik zajímavých evropských projektů fakulta získala a řeší v oborech věd o Zemi, které mají na UK dlouhou tradici. Úspěch MFF v těchto oborech se odvíjí zejména od hlubokého důrazu na matematické modelování procesů v zemském nitru, ať se jedná např. o magneto-hydrodynamiku zemského jádra, konvekci v plášti nebo o zemětřesení a seismické vlny.

V tomto duchu vznikl na MFF projekt MAGMA (Pražské centrum matematické geofyziky, meteorologie a jejich aplikací). Cílem centra je posílení mezinárodního postavení geofyziky a meteorologie na naší fakultě, evropská koordinace výuky a výzkumu, zejména pod hlavičkou jednotícího matematického pohledu. Jedná se o součást programu Energie, prostředí a udržitelný rozvoj. Projekt zahrnuje zejména jedno až tříměsíční pobyty zahraničních doktorandů a post-doktorandů na MFF, krátké návštěvy špičkových

odborníků u nás, ale též organizaci konferencí. Je tříletý (2003-2005) a celkem se v jeho rámci uskuteční zhruba 20 dlouhodobých a 130 krátkodobých pobytů na MFF. Více informací lze najít na <http://geo.mff.cuni.cz/magma>.

Součástí centra MAGMA je budování seismických stanic MFF v Řecku, které začalo již v r. 1997, a zahrnuje mimo jiné výzkum ničivého zemětřesení v Aténách v r. 1999. V letech 2005-2006 bude tato činnost MFF zahrnována do EC projektu typu „STREP“ 3HAZ-CORINTH. Jak název napovídá, projekt je zaměřen na tři zdroje ohrožení – zemětřesení, sesuvy a vlny tsunami s důrazem na jednu z nejvíce ohrožených oblastí Evropy, tj. Korintský záliv v Řecku.

FOTO: ARCHIV UK

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, PEDAGOGICKÁ FAKULTA

doc. PhDr. Marie Černá, CSc., proděkanka pro zahraniční záležitosti PedF UK,
PaedDr. Věra Ježková, doc. PhDr. Lenka Slavíková, Ph.D.

Hledáme-li specifika Pedagogické fakulty UK v oblasti evropských aktivit, můžeme se vydat mnoha směry a najít v minulosti, současnosti i budoucnosti řadu významných akcí, projektů a konferencí, které přispěly a přispějí k hodnotám evropské vzdělanosti a perspektivám evropanství.

Již od svého založení v roce 1946 kladla PedF UK důraz na spolupráci s významnými vědecko-pedagogickými pracovišti Evropy. Hovoříme-li o nedávné minulosti, je zřejmé z mnoha realizovaných akcí i výročních zpráv, že se PedF podařilo již před vstupem do EU vytvořit rozsáhlý systém zahraničních aktivit, na něž může fakulta nyní nejen velmi dobře navázat, ale které může v evropském vzdělanostním prostředí rozvíjet intenzivněji. Dlouhodobé záměry fakulty v oblasti zahraničních styků jsou proto mj. směřovány do následujících oblastí:

- a) Zapořádání do evropské i širší mezinárodní vědeckovýzkumné spolupráce při vytváření společných badatelských projektů.
- b) Mobilita studentů a pracovníků, zejména další rozvíjení programu Socrates-Erasmus. V nejbližší době dojde k nárůstu bilaterálních smluv se špičkovými vysokými školami ze zemí bývalého východního bloku a zahraniční aktivity se budou – i v rámci programu TACIS – výrazněji orientovat tímto směrem.
- c) Vytvoření podmínek pro odborně zaměřenou jazykovou přípravu studentů všech oborů, zvláště studentů doktorских programů.
- d) Využívání Fondu mobility UK k zabezpečování pobytů hostujících zahraničních lektorů, zejména graduovaných odborníků vynikajících odborných kvalit.

Dlouhodobé záměry fakulty v oblasti zahraničních styků respektují základní dokumenty EU. Cílem Evropské unie je působit v šesti základních oblastech:

- ▼ mobilita učitelů a studentů
- ▼ virtuální mobilita vytvářená novými informačními a komunikačními technologiemi

FOTO: ARCHIV UK

- ▼ kooperativní sítě na celoevropské úrovni
 - ▼ výuka cizích jazyků a rozvoj kulturních znalostí
 - ▼ rozvoj inovací na základě pilotních projektů a nadnárodních partnerství
 - ▼ zdokonalování informačních zdrojů o evropských záležitostech
- Pedagogická fakulta vytváří v rámci svých zahraničních aktivit takové podmínky, aby její pracovníci a studenti mohli přispět k naplnění všech zmíněných požadavků. Připomeňme alespoň některé.

I. mobilita učitelů a studentů

Využití programu mobility patří k důležitým aktivitám Pedagogické fakulty. Pro účastníky programu Socrates Erasmus fakulta připravila blok přednášek „The Czech Society“, který seznamuje účastníky s Českou republikou jako vzdělanostním a kulturním centrem Evropy a zahrnuje též témata týkající se „evropanství“. Rovněž přijímáním desítek pracovníků ze zahraničí, které probíhá v rámci univerzitních či fakultních dohod, dává fakulta příležitost k hlubšímu

poznání národních specifík ČR a současně získává partnery v evropském vzdělanostním regionu.

Kvalitní příprava programů pro pracovníky i studenty z evropských zemí se projevila výrazným nárůstem počtu zájemců nejen o krátkodobé studijní pobyty, ale i zájmem zahraničních studentů o studium magisterské.

II. kooperativní sítě na celoevropské úrovni, výuka cizích jazyků a rozvoj kulturních znalostí

Podíl pracovníků fakulty na řešitelských programech v rámci EU přispívá významně k internacionalizaci vědy a výzkumu. Jde především o vytváření a řešení společných vědeckých projektů, které se týkají problematiky vzdělávání na různých úrovních a vytvářejí spolupracující síť evropských pracovišť.

Zvláště významné je zapojení desítek pracovníků do 5. rámcového programu EU a realizace různých projektů zahrnutých do programu Socrates - Erasmus, Comenius, Lingua, Minerva, Grundtvig, Arion, Leonardo da Vinci.

Jednotlivá pracoviště řeší dále řadu projektů, které nejsou zahrnuty přímo do programu Socrates, ale které profilují Pedagogickou fakultu jako významné evropské pracoviště – CIVITAS – Mezinárodní výměnný program výchovy k občanství; Most ke spolupráci, Hudbou k radosti a přátelství, Stylistika pro německy mluvící bohemisty, European platform for Children on the Internet, Management in Education, Blended learning- professionalisation of Head Teachers, Training teachers to use the European Language portfolio. Názvy projektů ukazují široké spektrum témat, která jsou řešena, zahrnují oblast výuky cizích jazyků i rozvoj kulturních znalostí. Důkazem profesionality pracovníků pedagogické fakulty v evropském měřítku je i členství 127 pracovníků fakulty v 81 organizacích, společnostech a radách. K významným aktivitám fakulty patří rovněž pořádání mezinárodních akcí, konferencí, seminářů, kolokvií, kterých se účastní každoročně stovky pracovníků. Ihned po vstupu ČR do EU, v červnu 2004, organizovala PedF UK mezinárodní konferenci „Professional School Leadership for an Integrated Europe“, která byla věnována otázkám řízení škol, vzdělávání řídicích pracovníků ve školství a zúčastnilo se jí více než sto padesát účastníků z evropských zemí.

III. zdokonalování informačních zdrojů o evropských záležitostech

Významným představitelem aktivit Pedagogické fakulty UK spojených s EU je Centrum evropských studií (dále CES), které bylo založeno v roce 1995 jako součást Ústavu výzkumu a rozvoje školství PedF UK. Je jediným pracovištěm svého druhu na pedagogických fakultách v ČR. Řeší výzkumné úkoly v oblasti evropských studií a komparace vzdělávacích systémů. Realizuje výběrové kurzy evropských studií v pregraduálním programu oborového a doktorského studia. Publikuje sérii monografií, vydávaných ve vydavatelství PedF UK, studijní, metodické materiály a odborné statě (viz. <http://www.pedf.cuni.cz/uvrs/cz/index2.htm>). Je referenčním pracovištěm pro fakulty připravující učitele, učitele v praxi i širší pedagogickou veřejnost podílející se na

FOTO: ARCHIV UK

výchově žáků a studentů k evropanství. Organizuje semináře, kurzy a letní školy pro učitele základních a středních škol. Provádí expertní činnost pro MŠMT v přípravě učitelů v evropských záležitostech. Výukovou činností CES, realizovanou v rámci PedF UK, je kurz evropská studia pro pedagogy. Jeho dvě varianty tvoří povinně volitelný kurz pro studenty oboru pedagogika a kurz pro doktorandy. Studovna CES nabízí zájemcům k prezenčnímu studiu nejnovější českou i zahraniční literaturu z oblasti politologie, historie, kultury a umění Evropy, publikace CES PedF UK, MZV ČR, Delegace EK v ČR, Úřadu pro oficiální publikace ES, Informačního centra EU a četné dokumenty a informační materiály o EU. Za dobu své existence realizovalo CES řadu projektů zaměřených na výuku učitelů v praxi v evropských záležitostech a/mbo vydání publikací. Jednalo se především o projekty v rámci Phare-Res, o pilotní kurz evropských studií pro učitele EUROPAED

– za podpory Open Society Fund Praha v rámci HESP, o projekt v rámci Eu-Phare, N-Large Europe. V současné době jsou připravovány projekty v rámci programu Erasmus/Mundus.

Přijetí do Evropské unie neznamená pouze otevření intelektuálního prostředí patnácti evropských zemí pro Českou republiku, ale i zpřístupnění českého prostředí působení evropského vzdělanostního potenciálu a možnost vzájemné komparace vzdělávacích soustav. Zabezpečení vzdělanostní rovnováhy i v podmínkách evropské integrace je náročným úkolem, řešení závisí na konkurenceschopnosti českých škol, na jejich schopnosti zajistit kvalitní úroveň vzdělání v souladu s evropskými standardy. I když přípravou učitelů se v rámci Univerzity Karlovy zabývá dalších pět fakult, je postavení Pedagogické fakulty UK jedinečné zaměřením na tuto problematiku v její plné šíři. Proto zaujímá i v otázce evropanství Pedagogická fakulta významnou roli.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

PhDr. Zuzana Kašáková, katedra západoevropských studií FSV UK

V rámci přípravy České republiky na vstup a následné členství v Evropské unii hrála a hraje nezastupitelnou úlohu Evropská studia. FSV UK reflektuje nejen tuto realitu, ale i společenskou poptávku v mnohovrstevnatosti této problematiky. Evropská témata prolínají studijními programy všech institutů: Institut ekonomických studií (IES) založil samostatnou katedru Evropské ekonomické integrace, na Institutu mezinárodních studií (IMS) především na katedře západoevropských studií, IPS vytvořil specializaci na evropskou problematiku v rámci katedry mezinárodních vztahů, kurzy evropské mediální politiky jsou přednášeny na Institutu komunikačních studií a žurnalistiky (IKSŽ) a evropské sociální politiky na Institutu sociologických studií (ISS).

Katedra západoevropských studií byla na FSV UK založena roku 1997. Zajišťuje výuku týkající se západoevropského teritoria na bakalářském programu mezinárodní teritoriální studia, magisterské programy západoevropská studia a evropská studia a také program doktorandský.

Multidisciplinární magisterský program evropských studií vznikl v akademickém roce 2002/2003 ve spolupráci institutů FSV UK. Jedná se celofakultní program, ve kterém se prolínají evropské aktivity všech institutů.

Katedra západoevropských studií získala unikátní ocenění Jean Monnet Centre of Excellence v evropských studiích jako jediné ve střední a východní Evropě. V roce 2000 jej slavnostně otevřel velvyslanec Delegace EU v Praze Ramiro Cibrian. Ze šesti Jean Monnet Chairs v ČR jsou dvě ocenění na naší fakultě.

Udělení grantu TEMPUS (Institution Building – European Studies) v roce 1999 významně napomohlo nejen k navázání mnoha důležitých kontaktů, ale i vybudování učebny evropských studií se špičkovým technickým vybavením a zárodku knihovny evropských studií.

FOTO: ARCHIV UK

Cílem projektu bylo vybudovat udržitelnou platformu, která bude mít za úkol rozvíjet nadále aktivity v oblasti Evropské unie – především prohlubování povědomí široké veřejnosti o Evropské unii a vztahu ČR k této organizaci, provádět výzkumné aktivity, školit nejrůznější cílové skupiny – od studentů středních a vysokých škol, přes úředníky veřejné správy až po zástupce neziskového sektoru a komerční sféry.

Hlavním výstupem tohoto projektu se stalo občanské sdružení EUROPEUM, později přejmenované na Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, který sdružuje doktorandy a sympatizanty katedry západoevropských studií na FSV UK. EUROPEUM a katedra ZES společně sdílejí prostory v Rytířské 31, vytvořily platformu, jež si za šest let fungování vysloužila u veřejnosti značné renomé. EUROPEUM vydává časopis INTEGRACE (<http://www.integrace.cz>), který se zaměřuje na evropskou problematiku. Do jeho činnosti jsou zapojeni také studenti.

Katedra západoevropských studií se podílí také na činnosti EUROPAEUM, asociace evropských univerzit, která byla založena v roce 1992. Kromě Prahy jsou zde zastoupeny např. univerzity v Bologni, Bonnu, Ženevě a v Paříži.

FSV UK hraje rovněž významnou roli v European Community Studies

Association (ECSA) se sídlem v Bruselu. V Radě České asociace pro evropská studia (www.ecsa-czech.cz) zasedají tři pedagogové FSV. ČAES připravuje v současné době velký projekt vzniku Koordinačního centra evropských studií na podporu vzniku center evropských studií po celé ČR. Asociace organizuje přednášky a semináře s evropskou problematikou. Vystoupili zde například komisař EK Günter Verheugen, velvyslankyně Spojeného království Velké Británie a Severního Irska v Praze Anne F. Pringle, velvyslanec Norska Lasse Seim, prof. Hudson Meadwell z McGill University a Jan Kohout, nyní velvyslanec ČR při Evropské unii.

Již pátým rokem se FSV podílí na mezinárodním magisterském programu EUROMASTERS. Síť univerzit, jež na projektu participují, zahrnuje University of Bath, Sci-Po v Paříži, Univerzitu Carlos III v Madridu, Univerzitu v Sieně, Humboldtovu univerzitu a Svobodnou univerzitu v Berlíně, Chappel Hill v Severní Karolíně, Univerzity of Seattle a pochopitelně Univerzitu Karlovu. Program EUROMASTERS umožňuje studentům získat magisterský titul v evropských studiích. Studium se skládá ze čtyř bloků (modulů) v rozsahu 3-4 měsíců. Základní modul, probíhající v Bath, se zaměřuje na obecnou

politickou a ekonomickou strukturu evropské integrace. Národní modul probíhá v jedné ze zapojených univerzit, které poskytnou studentům přehled politického a sociálního systému jedné ze členských zemí EU. Specializační modul se zaměřuje na některou z evropských politik (např. v University of Bath Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, v Sci-Po na evropský administrativní prostor). Závěrečnou část programu věnují studenti přípravě diplomové práce. Specifikem programu je zejména možnost studia na třech univerzitách, které jsou do programu zapojeny, a studium v alespoň dvou jazycích.

Jean Monnet Centre of Excellence FSV UK nabízí do programu EUROMASTERS národní modul zaměřený na Českou republiku. Ten obsahuje kurzy o vývoji politického systému ČR od roku 1989, dopadu evropské integrace na Českou republiku, transitologii, spolupráci ve středoevropském regionu i kurzy o vývoji českých médií. O popularitě českého národního modulu svědčí postupný růst zapojených studentů – od 13 až po 30 v letech 2001–2003.

Významným krokem k provázání kurzů s evropskou problematikou na celé FSV a i posílení vnitřní spolupráce na FSV se stalo vytvoření programu vzdělávání státní správy a soukromého sektoru v evropských záležitostech Europeum. Program, jemuž se dostalo pochvalných hodnocení v mnoha vládních dokumentech a jenž je považován za ojedinělý svého druhu v celé ČR, koordinuje a připravuje katedra západoevropských studií ve spolupráci s Právníkou fakultou UK. Program Europeum tvoří tři studijní moduly: Evropská unie (historie, instituce, veřejná a sociální politika, zahraniční a bezpečnostní politika, kultura a další), Evropská ekonomická integrace a Evropské právo. V akademickém roce 2004/2005 probíhá již 8. ročník.

V rámci katedry západoevropských studií vznikla v roce 2001 za přispění francouzského velvyslanectví francouzská studia. Specializace francouzská studia spočívá na třech pilířích: kurzech, které jsou stálou součástí studijního plánu v magisterském cyklu a jsou přednášeny pedagogy z FSV UK, přednáškách hostujících profesorů a cyklu Atelier en sciences sociales organi-

zovaného společně s Cefresem a FHS UK. Jednotlivé bloky se skládají z přednášek ve francouzštině i češtině a jsou zaměřeny na moderní dějiny Francie, sociální problematiku Francie, francouzský pohled na evropskou integraci a také na metodologii vědecké práce podle francouzských principů. Jazykové znalosti si studenti mohou doplnit v rámci specializovaných jazykových kurzů tematicky sladěných s výukou odborných předmětů.

Hlavním francouzským partnerem je Université Paris III Sorbonne Nouvelle. Studenti mají možnost nejen navštěvovat přednášky pedagogů z této instituce, ale také s nimi konzultovat své práce. V případě, že projdou úspěšně výběrovým řízením, mohou studenti odjet na výzkumný pobyt do Francie.

Studenti FSV UK participují v rámci programu SOCRATES na aktivitách vzdělávací politiky Evropské unie. Spolupráce programu Socrates/Erasmus probíhá na základě bilaterálních dohod, uzavřených mezi FSV, a partnerskými univerzitami v EU. Na akademický rok 2004/2005 bylo uzavřeno 76 bilaterálních dohod s univerzitami v šestnácti členských zemích Unie. Dohody s konkrétním partnerem se vždy uzavírají s ročním předstihem. Počet míst a délka studijního pobytu se odvíjí od uzavřené smlouvy.

Institut mezinárodních studií v akademickém roce 2004/2005 nabídl studentům celkem 39 míst na univerzitách v osmi zemích EU (Velká Británie, Irsko, Dánsko, Nizozemí, Francie, Německo, Rakousko a Polsko). Studenti mají o studium v cizině velký zájem. Nejvíce usilují o studijní pobyty ve Francii (Université de Paris III Sorbonne – Nouvelle, Sciences Po Paris), Velké Británii (University of Bath) a v Německu (Freie Universität Berlin). Katedra ZES je zapojena do celé řady evropských projektů. Projekt Research Training Network (Výzkumná studijní centra) je koordinován univerzitou v Maastrichtu a financován Evropskou komisí. Jeho hlavním cílem je poskytnout mladým vědeckým pracovníkům prostor pro výzkum v oblasti vládnutí v Evropě. Projekt probíhá již druhý rok a primárně se zaměřuje na téma „Dynamika a překážky vládnutí v Evropě“.

Projekt se účastní sedm evropských univerzit včetně univerzity v Maastrichtu a Univerzity Karlovy. Jsou jimi: Univerzita v Odense (Dánsko), Univerzita v Turku (Finsko), Univerzita v Mannheimu a Mnichově (Německo) a Univerzita v Londýně (Spojené království).

V současné době na katedře západoevropských studií působí dva vědeckí pracovníci (z Irsku a Německa), kteří pracují na konkrétních výzkumných projektech. Podílejí se také na výuce a dalších aktivitách katedry.

Dalším projektem je IGC Net s podtitulem Anatomy, Analysis and Assessment of the EU Constitutionalisation. Z větší části je financován Evropskou komisí z programu Jean Monnet. Projekt IGC Net je pracovní skupinou pěti předních odborníků v oboru evropských studií, nositelů titulu Jean Monnet Professor, z pěti členských zemí EU (Česká republika, Irsko, Německo, Polsko, Rakousko). Cílem je analyzovat klíčové oblasti návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu („evropské ústavy“) z pohledu různých disciplín (ekonomie, právo, politologie) a z různých národních perspektiv.

Projekt IGC Net probíhá v letech 2004–2005 a spolu se svými profesory jsou do něj zapojeni i studenti doktorského cyklu a mladí výzkumníci z jejich pracovišť, pro které představuje nejen cennou zkušenost ze zapojení do evropské badatelské komunity, ale i příležitost zúčastnit se odborných seminářů v zahraničí a publikovat výsledky své práce za hranicemi České republiky. Za Univerzitu Karlovu je nositelkou projektu prof. PhDr. Lenka Rovná, CSc. z katedry západoevropských studií, která se v jeho rámci zabývá Konventem jako novou deliberativní metodou přípravy zakládajících smluv evropské integrace.

V současné době se členové katedry a studenti doktorského cyklu účastní projektů CONSENT a CONNEX. Oba projekty jsou financovány Evropskou komisí ze 6. rámcového programu EU pro vědu a výzkum. Katedra západoevropských studií se tak z hlediska zapojení do výzkumných projektů EU zařadila mezi nejúspěšnější pracoviště v oblasti společenských věd v republice.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

PhDr. Dušan Bartůněk, Katedra sportů v přírodě FTVS UK

Pod hlavičkou projektu PORTA UNIVERSUM APERTUS („Brána světu otevřená“) se během letošního a.r. uskutečnily první dva kurzy Outdoor Adventure Education & Czech Culture pro zahraniční studenty Univerzity Karlovy. Jedná se o kurz se zaměřením na aktivity a výchovu v přírodě společně s prvky české kultury.

Studijní záležitosti a povinnosti, které zahraniční studenti naší univerzity mají, jsou v přímém řízení jednotlivých fakult UK. Díky této skutečnosti není pro zahraniční studenty UK žádná společná událost, která by byla přímo řízena Univerzitou Karlovou (potažmo zahraničním oddělením rektorátu). Naší myšlenkou je právě kurzem (Outdoor Adventure Education & Czech Culture) obsadit tuto doposud „prázdnou“, ale pro jméno a prestiž UK velmi důležitou část jejich studia na naší alma mater.

Jedná se o sedmidenní kurz, který zajišťuje Oddělení turistiky, sportů a výchovy v přírodě (Katedra sportů v přírodě) na Fakultě tělesné výchovy a sportu. Pod názvem Outdoor Adventure Education & Czech Culture se skrývá pečlivě připravený program, kde se spojuje tradiční český kreativní přístup k aktivitám a sportům v přírodě, nabízející poznání, dobrodružství, prožitky a výzvy dohromady s českými tradicemi (tanec, jídlo, zvyky, nástin české historie) a návštěvou kulturních a historických památek. Kurz se odehrává ve fakultním výcvikovém středisku Ovčín ve Stráži nad Nežárkou (zařízení UK FTVS), které je zasazené v krásném přírodním prostředí Jižních Čech nedaleko biosférické rezervace Třeboňsko, která je zapsána v seznamu UNESCO.

Během kurzu mají účastníci možnost poznat prostřednictvím aktivit a sportů v přírodě (cykloturistika, orientační běh, iniciativní hry, lanové a překážkové dráhy,

drama, ekologická výchova, atd.) přírodní prostředí, své kolegy a sebe sama v nových a výzvných situacích. Tyto aktivity mají již více než třicetiletou tradici v povinných programech studia na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK. Celý program kurzu je zářován prvky české kultury (tanec, návštěva keramické dílny, dramatické zpracování českých pověstí apod.) a tradicemi tak, aby účastníci získali při svém studijním pobytu na Univerzitě Karlově alespoň základní znalosti o české kultuře. Součástí programu jsou také prezentace jednotlivých států, při kterých mají zahraniční studenti prostor představit svou zemi a její zvyky.

Obecně lze hlavní cíle projektu shrnout takto:

- ▼ Vytvořit společný projekt s prvky české kultury pro zahraniční studenty UK;
- ▼ Vytvoření předmětového pozadí pro další navazující kurzy pro zahraniční studenty UK;
- ▼ Zvýšení prestiže Univerzity Karlovy ve světě;
- ▼ V rámci Univerzity Karlovy propojení spolupráce na národní i mezinárodní úrovni v oblasti výchovy v přírodě, předjímání situace po přijetí do EU;
- ▼ Zintenzivnění mezinárodní spolupráce Univerzity Karlovy;
- ▼ Kurzy představují základy nového studijního předmětu pro naše i zahraniční studenty v rámci UK FTVS (zejména po vstupu ČR do EU);
- ▼ Spolupráce s Asociací pro výchovu v přírodě a zkušenostní učení (AVPZU) na přípravě bezpečnostních pravidel pro realizaci programů zaměřených na aktivity a sporty v přírodě.

Po absolvování kurzu jsme položili účastníkům několik otázek ohledně zaměření, programu a přínosu celého projektu. Pro názornost uvádíme některé odpovědi:

FOTO: ARCHIV FTVS UK

- Je to skvělý způsob, jak poznat nové přátele z jiných zemí a současně získat základní informaci o české kultuře a přírodním prostředí. (Tom Wheeler – UK FSV – Business Management Bath University United Kingdom)

- Je dobrou ideou uspořádat takovýto kurz a přiblížit Českou republiku z jiného pohledu než pouze poznání Prahy a navíc umožnit setkání s ostatními zahraničními studenty, kteří jsou ve stejné situaci – na studiích v cizí zemi. (Amy Macdonald – UK FTVS – Saint Francis Xavier University Canada)

- Kurz je velmi praktický zejména proto, že přibližuje Českou republiku a její kulturní hodnoty zajímavým způsobem, a to mimo Prahu. Nejvíce hodnotím možnost vidět všední život na vesnicích. Po absolvování kurzu cítím bližší kontakt s českou zemí. Navíc nikdy nezapomenu zážitky z kurzu, kde jsem potkal zajímavé lidi z jiných zemí a prožil s nimi fantastické dobrodružství. Moc jsem se zde naučil. Děkuji. (Elio Diez-Feijóo Varela – UK 2.LF – Facultad de Medicina de Santiago de Compostela Spain).

Součástí projektu bylo také vytvoření samostatného serveru www.ftvs.cuni.cz/outdoorcourse, na kterém jsou vyvěšeny základní informace o kurzech. Odkaz na tento web je i z hlavních webových stránek Univerzity Karlovy (anglická verze). Největším problémem je však samotná informovanost zahraničních studentů naší univerzity.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

prof. Jan Sokol, Ph.D., CSc., děkan FHS UK

Na rozdíl od svých starších sesterských fakult, které i své zahraniční kontakty mohly ve větší nebo menší míře rozvíjet po řadu let, FHS vznikla teprve v roce 2000 a začínala takřkajíc od čistého stolu. To mělo a má jistě i své výhody, zejména v oblasti zahraničních vztahů a spolupráci je to však jednoznačný handicap. Tím větší úsilí musíme právě této oblasti, kterou i naše dlouhodobé rozvojové plány pokládají za jednu z hlavních priorit, věnovat v současné době.

FHS se do zahraničních a evropských spoluprací zařadila na několika úrovních. Předně v oblasti vědecké a výzkumné práce, kde k našim největším dosavadním úspěchům počítáme zapojení do velkého projektu CINEFOGO – Evropské občanství, který je součástí 6. rámcového programu EU (Networks of Excellence, CITIZENS 3) a je koordinován univerzitou v Roskilde (DK). FHS zde úzce spolupracuje s pracovištěm CESES UK a zpracovává dílčí téma „Identita, hodnoty a občanská kultura v Evropě“ a „Rozdíly sociální participace a občanské kultury v Evropě“.

Projekt DIAGON, zpracovaný a koordinovaný Kulturwissenschaftliches Institut Essen (D) a European University Institute Firenze (I), na němž se FHS rovněž účastnila, nebyl do 6.RP přijat, připravuje se však nová verze pro podání při nejbližší příležitosti.

V rámci Sociálních fondů EU je FHS národním partnerem IHC v návrhu projektu EQUAL (Opatření 4.1) s tématem „Sladování rodinného a profesního života“ a nositelem tématu „Vzdělávání žadatelů o azyl“. V rámci společného projektu rozvoje pražské oblasti JPD 3 – „Rozvoj lidských zdrojů“ připravuje FHS k podání tři témata (Propagace rovných příležitostí, Evropských sociálních služeb a Genderových studií), další téma chystáme ve spolupráci s CESES.

Ve spolupráci s London School of Economics a dalšími partnery provedla Katedra Občanského sektoru dva mezinárodní srovnávací výzkumy – Role a vize nadací a Index občanské společnosti.

Řada pracovníků FHS dále působí jako experti různých Direktorátů EK. Doc. K. Müller pracuje na projektech analýzy a prognózy ekonomických, lidských a kulturních zdrojů a inovačních politik v rámci projektů Direktorátů pro výzkum a pro podnikání. Dr. H. Havelková pracovala jako členka expertní skupiny „Enwise“ (Enlarge Women in Science to East), koordinované ze strany Directorate-General for Research, Directorate C – Science and Society, Unit C4 – Women and Science Evropské komise, a jako odborná poradkyně projektu zahájeného v roce 2004 v rámci 6. rámcového programu s názvem Central European Centre for Women and Youth in Science. Dr. Z. Havrdová byla zástupcem ČR v EQUAL – ETG Group pro hodnocení sociálních a zdravotních služeb EK.

V oblasti studijní byla a je FHS partnerem univerzity Saarbrücken (D) v prvním společném projektu soustavného vzdělávání doktorandů v oblasti historické antropologie (Wissenschaftskolleg), zatím s dvanácti domácími doktorandy. Vedení tohoto významného a vlastně průkopnického projektu, kde studují i přednášejí přední čeští i němečtí vědci, po prof. M. Hrochovi přebírá prof. M. Havelka. Prof. Havelka působil mimo to v r. 2004 jako hostující profesor na TU Chemnitz. Podobně se FHS podílí na organizaci pravidelných seminářů s francouzskými společenskými vědci prestižní EHESS Paris, ve spolupráci s FSV UK a CEFRES. Cílem je příprava a vzdělávání příštích uchazečů o studijní stipendia EHESS, kde už „en cotutele“ promovala dr. D. Tinková. Úspěšně se rozvíjí i účast FHS na evropském programu výměn ERASMUS, kde

v roce 2004 vycestovalo 21 a bylo přijato 16 zahraničních studentů. Velmi úspěšný je konečně i program UPCES, který pořádá FHS společně s CERGE-UK pro anglofonní studenty na základě smluv s různými zahraničními univerzitami. Výraznou předností tohoto programu je, že v něm společně studují čeští, evropští i američtí studenti.

Konečně v oblasti pořádání vědeckých konferencí uspořádala FHS v roce 2003 větší mezinárodní konferenci European Access Network s tématem odstraňování překážek ve vysokoškolském studiu, již se účastnilo přes 150 účastníků. V červnu 2004 uspořádala FHS dvoudenní konferenci o humánní etologii ve spolupráci s univerzitou v Mnichově. V červenci 2004 uspořádala FHS mezinárodní filozofickou konferenci OFFRES ve spolupráci s univerzitami v Lille, Nice (F) a Jasi (RU), které se zúčastnilo přes 40 vědců a 42 doktorandů ze 13 evropských zemí.

FOTO: ARCHIV UK

SPOLEK ABSOLVENTŮ A PŘÁTEL UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE – CAROLINUM

Bezprostředně po politických změnách v roce 1989 vznikla po vzoru obdobných evropských a amerických univerzitních spolků idea společenství absolventů a přátel pražské univerzity, které by navázalo na více než stopadesátiletou tradici studentských akademických spolků v Praze. Myšlenka našla velmi záhy širokou odezvu nejen mezi domácími absolventy, ale i mezi bývalými členy univerzitní akademické obce v zahraničí. Valné shromáždění absolventů Univerzity Karlovy, jež se sešlo ve výroční den univerzity, 7. dubna 1990, tak mohlo ustavit Spolek absolventů a přátel Univerzity Karlovy, nesoucí historický název Carolinum. Založením Spolku absolventů a přátel Univerzity Karlovy se Univerzita Karlova přihlásila s uznáním, respektem a úctou ke všem svým pedagogům, absolventům a příznivcům v dobách minulých i budoucích.

Spolek je nezávislou dobrovolnou organizací sdružující absolventy Univerzity Karlovy a její příznivce, pečující o udržování soudržnosti členů minulých i nynější akademické obce a vytvářející neformální společenství těch, kteří si jsou vědomi slov slavnostní promoční přísahy, jež zavazuje absolventy Univerzity Karlovy, aby měli stále na paměti dobré jméno své „alma mater“.

Členství Spolku Carolinum je otevřené všem fyzickým a právnickým osobám, především absolventům Univerzity Karlovy, kteří si přejí podporovat činnost spolku a univerzity. Spolek zprostředkovává kontakty mezi učiteli, absolventy a zaměstnanci Univerzity Karlovy. Během patnáctileté existence spolku vznikly dnes již tradiční akce, které se staly osou spolkové činnosti. Nejvýznamnější je valné shromáždění členů, které se koná v historických prostorách Univerzity Karlovy, spojené s přednáškou a večerním kulturním programem. U příležitosti ukončení akademického roku zveme představitele

FOTO:ARCHIV UK

univerzity, členy akademických senátů, pedagogy, absolventy a studenty na zahradní slavnost do pražského Valdštejnského paláce v Praze. V prosinci se členové scházejí na koncertě v Karolinu a tradicí se stala i tzv. svatoštěpánská setkání (26. 12.), během nichž navštěvujeme pozoruhodná kulturní místa Prahy. Spolek se rovněž věnuje pořádání odborných přednášek, besed a kulturních pořadů, zvláště koncertů. Napomáhá rovněž popularizaci výsledků vědecké a pedagogické činnosti Univerzity Karlovy. Na podporu vědecké činnosti studentů magisterských a doktorských studijních programů uděluje každoročně Cenu Spolku Carolinum vynikajícím studentským pracím. Spolek se zapojil do informačních akcí o Evropské unii a zval do Karolina velvyslance členských zemí, kteří v řadě

diskusních setkání „Rozhovory o EU“ hovořili s posluchači nejen o problematice vysokého školství, vědy a výzkumu v kontextu evropské integrace. Své společenské, odborné a kulturní aktivity zpřístupňuje nejen členům Spolku Carolinum, ale i učitelům, studentům a zaměstnancům Univerzity Karlovy.

Kontaktní adresa:

Spolek absolventů
a přátel Univerzity Karlovy - Carolinum
116 36 Praha 1, Ovocný trh 3
(budova Nové Astorie, přízemí, kancelář č. 10)
tel.: +42 224491326
fax: +42 224811878
Bankovní spojení: KB Praha 1,
číslo účtu 5108363002570100
E-mail: sapuk@ruk.cuni.cz
www: <http://www.sapuk.cuni.cz/>

UDĚLENÍ ČESTNÝCH DOKTORÁTŮ V ROCE 2004 - 2005

FOTO: ARCHIV UK

Profesor SISIVAN WILLIAM A. GUNN, M.D. Profesor Gunn poskytoval velice aktivní poradenskou pomoc Československu od roku 1980 a po roce 1992 České republice. Nejvýznamnější byly jeho konzultace s členy učitelského sboru 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, dále s představiteli orgánů přímo odpovědných za bezpečnost našich občanů a s vládními činiteli při modernizaci Zdravotnické záchranné služby a budování systému medicíny katastrof.

Aktivní spolupráce prof. Gunna se stala u nás důležitým podnětem pro vybudování moderní zdravotnické záchranné služby po roce 1992 a pro přípravu a formulování zdravotnických částí zákonů č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému a č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení. Jeho dlouholetá spolupráce s představiteli popáleninové medicíny na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy prospěla práci i mimopražských popáleninových center v Brně, Ostravě a Hradci Králové. Profesor Gunn je mimořádnou lékařskou

11. 11. 2004 - prof. Torsten Nils Wiesel, M.D. doktor honoris causa lékařských věd „za mimořádné celoživotní dílo v oboru fyziologie“

19. 11. 2004 - prof. Dr. Ulrich Luz, Dr.h.c. mult. doktor honoris causa teologických věd „za mimořádnou vědeckou práci, která přispěla ke sblížení evropských kultur na společném základě křesťanské víry a kritické myšlení“

1. 12. 2004

- prof. Sisvan William A. Gunn, M.D. doktor honoris causa lékařských věd „za mimořádné celoživotní dílo v oblasti medicíny katastrof, urgentní medicíny a zdravotnických záchranných systémů“

10. 3. 2005 - prof. Dr. Bernard Michel doktor honoris causa filozofických věd „za mimořádné celoživotní dílo v oboru historie“

osobností. Z pozice ve WHO dokázal výrazně celosvětově zlepšit účinnost zdravotnických záchranných akcí ve prospěch hromadně postižených. Díky jeho činnosti bylo zachráněno mnoho ohrožených lidských životů. Je celosvětově uznávaným představitelem medicíny katastrof a urgentní medicíny a významným průkopníkem zdravotnických záchranných systémů.

Lékařská studia absolvoval v Ženevě. Od roku 1964 je členem Royal College of Surgeons in Canada. Převážnou část svého odborného působení věnoval od roku 1967 práci pro Světovou zdravotnickou organizaci, kde působí dodnes jako prezident Lékařské společnosti WHO, poradce WHO, UN, UNESCO, UNICEF, EU.

Profesor Gunn působil jako ředitel Evropského sjednoceného programu pro dálkové studium, ředitel vzdělávání při Evropské unii CEMEC – centra pro medicínu katastrof, generální sekretář Mezinárodní federace chirurgických kolejí (Colleges), prezident Mezinárodní asociace pro humanitární medicínu a poradce mezinárodních a národních autorit EU, Rady Evropy, ČR, Sýrie a další. Do roku 1990 byl mezinárodním poradcem Červeného kříže. Profesorské hodnosti dosáhl na třech vysokých školách: Čínské Akademii lékařských věd v Pekingu, Druhé Vojenské Lékařské Univerzitě v Šanghaji a Univerzitě v Bradfordu v Anglii.

Profesor Gunn se stal po zapojení do WHO průkopníkem moderního přístupu k řešení zdravotních následků hromadných neštěstí a katastrof v celém světě. Jako vedoucí záchranných operací WHO poznal tehdejší omezené možnosti pomáhat postiženým prostředky ze 60. let 20. století. Věnoval se vědeckému řešení problému včasné přípravy na katastrofy jak ve

vzdělávání pracovníků záchranných jednotek, tak i v jejich materiálním vybavení. Je autorem vědeckého přístupu k medicíně katastrof (MK), která se výrazně liší od dřívějšího válečného zdravotnictví. Jeho definice pojmu „medicína katastrof“ byla celosvětově přijata. Gunnovy vzdělávací programy pomohly významně zlepšit připravenost lékařů a dalších zdravotníků k poskytování zdravotnické pomoci za mimořádných podmínek kdekoli na světě. Profesor Gunn je editorem časopisu Annals of Burns and Fire Disasters a časopisu Journal of Humanitarian Medicine a členem redakčních rad dalších časopisů významných pro medicínu katastrof. Doplnil kategorizaci katastrof o novou položku: „man-conceived disaster“ – „katastrofy plánované člověkem“ (genocida, únosy, mučení aj.). Intenzivně prosazuje humanitární aspekty přístupu k hromadně postiženým.

Profesor

TORSTEN NILS WIESEL, M.D.

Vědecká rada 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze schválila na svém zasedání dne 17. dubna 2004 návrh na udělení čestné vědecké hodnosti doktor honoris causa Univerzity Karlovy jako výraz ocenění jeho zásluh o rozvoj neurověd, zejména zásadního poznání struktury a funkce nervových buněk ve zřetelové oblasti mozkové kůry, ale také za jeho rozsáhlou a úspěšnou organizátorskou činnost na poli neurověd ve světě, za jeho podíl na uspořádání světového kongresu International Brain Research Organisation v roce 2003 v Praze a za trvalou podporu poskytovanou českým studentům a vědcům.

FOTO-ARCHIV UK

Profesor Torsten N. Wiesel se narodil v Uppsale ve Švédsku 3. června roku 1924 jako nejmladší z pěti dětí otce psychiatra Fritze S. Wiesela. Medicínu studoval na lékařské fakultě Karolinska Sjukhuset ve Stockholmu. Titul M.D. získal v roce 1954. Zájem o neurofyziologii vzbudili už během studií jeho profesori neurofyziologie Carl Gustaf Bernard a Rudolf Skoglund. Život v rodině psychiatra vyvolal jeho zájem o psychiatrii, takže už jako medik strávil rok v léčebnách mentálně postižených lidí.

Po promoci nastoupil do výzkumné neurofyziologické laboratoře profesora Bernarda. Už následující rok získal možnost studovat postgraduálně v laboratoři Dr. Stephena Kufflera ve Wilmer Institute na Johns Hopkins Medical School, jejíž pracovníci se zabývali neurofyziologií zraku. Roku 1959 přesídlil Dr. Kuffner se skupinou mladých, entuziastických badatelů na Harvard Medical School, kde vzniklo pod jeho vedením neurobiologické oddělení. Právě na tomto pracovišti, kde byl Dr. Torsten Wiesel v letech 1967–1968 profesorem fyziologie na oddělení fyziologie, v letech 1968–1974 profesorem neurobiologie na oddělení neurobiologie, jehož se stal roku 1973 přednostou a byl jím až do roku 1982, docílil profesor Torsten Wiesel se svými spolupracovníky převratných výsledků při výzkumu neurofyziologie zraku. Roku 1981 byla Torstenu Nils Wieselovi, Davidu Hunteru Hubelovi a Rogeru Wolcottu Sperrymu udělena Nobelova cena za fyziologii a lékařství. Získali ji za poznání funkce zrakové oblasti kůry mozku

a jejich plastických změn v průběhu vývoje jedince.

Profesor Torsten N. Wiesel, vyznamenaný vědec v oblasti neurověd, se věnoval v posledních letech rozsáhlé a úspěšné organizačnické činnosti. V období 1992–1998 byl prezidentem Rockefellerova institutu v New Yorku, roku 1998 se stal prezidentem International Brain Research Organisation, od roku 1999 je generálním sekretářem Human Frontier Science Program, téhož roku se stal vice-prezidentem New York Academy of Sciences.

Profesor Torsten N. Wiesel publikoval více než 80 zásadních prací v prestižních mezinárodních časopisech, které obohatily významným způsobem neurovědy. Získal 11 prestižních vědeckých cen a je čestným doktorem 14 předních světových univerzit.

FOTO-ARCHIV UK

Profesor Dr. ULRICH LUZ, Dr. h. c. mult.

Od roku 1962 se začal prof. Ulrich Luz soustavně zajímat o duchovní život a lidská práva v zemích ovládaných Sovětským svazem, pravidelně navštěvoval Československo, udržoval pracovní kontakty s Evangelickou teologickou fakultou, podporoval křesťansko-marxistický dialog, který iniciovali filozof a učitel na Univerzitě Karlově Milan Machovec a teolog Josef L. Hromádka.

Po roce 1970 nesměl po delší dobu navštěvovat ČSSR, ale pokračoval v kontaktech s prof. Machovcem, později jej při svých návštěvách na Evangelické fakultě vyhledával. Nakonec prosadil, že Machovcovi univerzita v Bernu roku 1987 udělila čestný

doktorát. Machovec jej převzal na švýcarském velvyslanectví v Praze, protože se bál opustit vlast, aby mu nebyl znemožněn návrat. Před pěti lety mu Evangelická teologická fakulta UK udělila Komenského medaili.

Profesor Dr. Ulrich Luz se narodil v roce 1938 v Männedorfu (kanton ZÜRICH) ve Švýcarsku. Studoval teologii na univerzitě v Curychu, kde byl zejména ovlivněn profesorem bibliistiky (Nového zákona) Eduardem Schweizerem a profesorem systematické teologie Gerhardem Ebelingem. Část studia absolvoval v Göttingen, kde byl tehdy profesorem Nového zákona Hans Conzelmann. Doktorem teologie se stal roku 1967 a již následující rok (1968) se habilitoval pro obor Nového zákona. Více než rok (1970–1971) potom žil v Tokiu a učil na mezinárodní křesťanské univerzitě (International Christian University). V letech 1972–1980 působil na univerzitě v Göttingen a od roku 1980 až do svého penzionování roku 2002 byl profesorem svého oboru na univerzitě v Bernu. To je přehled jeho studia a zaměstnání, který může jen velice nepřímým způsobem naznačit badatelský a společenský přínos jeho práce.

Po vědecké stránce je jeho záběr široký: výsledky své disertace a habilitace, které se obě týkaly teologie apoštola Pavla (Pavla z Tarsu), zpracoval roku 1968 v monumentálním spise „Pavlovo pojetí dějin“ (Das Geschichtsverständnis des Paulus), jehož dosah pro pojetí času ocenili systematictí teologové i filozofové. Své pavlovské studie doplnil bádáním o gnostických koptských textech a jejich roli v raně křesťanských dějinách. Tím přispěl k novému kritickému obrazu počátků křesťanství a vzniku církve. K pavlovským tématům se vrátil ve svém komentáři k deuteropavlovským epištolám Koloským a Efezským z roku 1998.

Ve své další vědecké práci se potom soustředil na synoptická evangelia. Po několika desítkách anglických a německých dílčích studií přistoupil k publikaci svého životního díla. Je jím dosud nejobsáhlejší komentář k evangelium podle Matouše. Jeho čtyři svazky vycházely v řadě Evangelisch-katholischer Kommentar, (Curych-Neukirchen) v letech 1985–2002, první dva již vyšly

v dalších, podstatně rozšířených vydáních, svazek pátý, který bude věnován kulturnímu působení Matoušova evangelia, Ulrich Luz chystá k publikaci. Jde o dílo, v němž výsledky historicko-kritické a synchronní literární analýzy autor reflektuje z hlediska předpokládané pragmatiky tohoto spisu. Viděli v něm dějinné zjevení božího záměru – odhalení základního dějinného pohybu, který i jednotlivé lidské životy integruje do smysluplného rámce. Jde o pohyb univerzální, jehož zpětnou vazbou je Ježíšova sociální etika, pragmatická z hlediska konečné naděje.

Luzovy zkušenosti z Tokia a znalost japonštiny mu byly inspirací k religionistickému zkoumání možné pozitivní role křesťanství v mimokřesťanském světě. Japonské myšlení a kulturu prezentoval evropským intelektuálním kruhům v několika sbornících.

Další oblastí Luzova zájmu je ekologie, kterou se obírá s ohledem na problémy regionální (průmysl v polsko-německém pohraničí) i v globálním rozměru.

Posledním velkým a úspěšně probíhajícím Luzovým projektem je uvedení kritické bibliistiky do postkomunistických zemí východní Evropy, formovaných pravoslavním a potom marxismem. Zorganizoval několik konferencí, které se změnilly v pravidelné konzultace biblistů a systematických teologů západní katolicko-evangelické tradice a pravoslavných učilišť. Prosadil se souhlasem některých pravoslavných představitelů zřízení na církvi nezávislé teologické fakulty univerzity v Petrohradě (stále na ní přednášejí evropští a američtí biblisté). V Petrohradě a Sofii založil teologické knihovny západního zaměření, které prostřednictvím sponzorů vybavil srovnatelně s univerzitními teologickým knihovnami v Německu nebo v Británii.

Prof. Dr. Bernard Michel

Prof. Bernard Michel je v současné době nejvýznamnějším znalcem českých a československých dějin ve Francii, ve funkci ředitele Ústavu pro dějiny a civilizaci střední Evropy na Sorbonně volně navazoval na zakladatelské dílo Ernesta Denise. Práce B. Michela jsou obecně vysoko hodnoceny, dvě z nich dostaly cenu Akademie morálních a politických věd.

Seminářem prof. Michela prošla většina francouzských historiků mladší generace, kteří se zabývají českými dějinami, a v poslední době i řada českých studentů, zejména doktorandi v tzv. cotutelle a studenti přicházející do Francie v rámci programu Sokrates. Řada jeho žáků je dnes uznávanými odborníky na středoevropskou problematiku. V 90. letech konal i přednášky na Filozofické fakultě UK.

B. Michel vyvíjel mimořádné úsilí směřující k rozvoji česko-francouzských vědeckých styků, zejména ve funkci generálního tajemníka a později předsedy Mezinárodní komise slovanských historických studií. Ve funkci generálního tajemníka Společnosti poskytoval před rokem 1989 cennou pomoc českým proskribovaným historikům, kteří se na něj s důvěrou obraceli. Roku 1989 byl členem oficiální francouzské delegace, která navštívila Československo pod vedením ministra zahraničních věcí Rolanda Dumase. Po roce 1989 zorganizoval ve spolupráci s Ústavem českých dějin na FF UK několik přednáškových cyklů, v nichž v Praze vystoupili přední odborníci na dějiny 19. a 20. století z různých francouzských univerzit. Tyto cykly významně přispěly k poznání výsledků a zejména metod současné francouzské historiografie u nás. Prof. Bernard Michel patří rovněž k těm významným osobnostem francouzského intelektuálního světa, které mají zásluhu na popularizaci české kultury ve Francii.

Prof. Dr. Bernard Michel se narodil 6. ledna 1935 v Paříži. Studoval na Sorbonně, kde r. 1959 vykonal státní zkoušku (agrégation) z historie a r. 1970 obhájil doktorskou disertaci. Po ukončení

studii pedagogicky působil nejdříve jako profesor na gymnáziu, od r. 1985 byl vědeckým pracovníkem Centre National de la Recherche Scientifique v Paříži, v letech 1969–1985 působil jako profesor soudobých dějin na univerzitě v Poitiers a od roku 1985 až do odchodu do důchodu v roce 2003 jako profesor soudobých dějin střední Evropy na univerzitě Paris I, Panthéon-Sorbonne, kde v současnosti dále působí v doktorském studiu.

Ve své vědecké práci se prof. Bernard Michel zaměřil na středoevropské, zejména rakouské, české a československé dějiny 19. a 20. století, a to jak na dějiny hospodářské a sociální, tak i na dějiny politické, na dějiny mentalit, dějiny nacionalismu a česko-francouzské vztahy. Z této problematiky publikoval cca stovku odborných studií a řadu monografií, zejména *Banky a bankéři v Rakousku na počátku 20. století* (1976), *Paměť Prahy: svoboda a národní vědomí v české a slovenské historii* (1976), *Státy a národy ve střední Evropě v 20. století* (1987), *Sacher-Masoch (1836-1895)* (1989), *Pád rakousko-uherské říše (1917-1918)* (1991), *Národy a nacionalismy ve střední Evropě (19.-20. století)* (1995), *Dějiny Prahy* (1998). Ve svých vědeckých pracích usiloval o to, překročit úzké národní hledisko a důsledně směřoval ke komparaci. Koncept sociability mu přitom umožnila vykládat vliv hospodářských a sociálních podmínek na svět idejí jinak než v marxistické historiografii.

Od roku 1957, kdy poprvé navštívil Československo, udržoval B. Michel úzké styky s českými a slovenskými historiky. Od roku 1964 pravidelně studoval v českých archivech, i když někdy se značnými překážkami. Je dlouholetým členem Commission Internationale des Études Historiques Slaves při Mezinárodní komitě historických věd, v níž zastával v l. 1968–1990 funkci generálního sekretáře, v l. 1990–1995 předsedy, nyní je čestným předsedou. Je rovněž členem Collegia Carolina v Mnichově a předsedou Komise francouzských, českých a slovenských historiků. Za své vědecké dílo obdržel roku 1990 od ČSAV Medaili Palackého.

Jessenius, Jan: Průběh pitvy
Praha, Karolinum 2002, váz., 648 str.,
I. vydání, cena 700 Kč.

Kniha obsahuje reprint původního popisu slavné veřejné pitvy, kterou Jan Jessenius provedl za přítomnosti více než tisíce osob v roce 1600 v Praze v Rejčkově koleji. Jak bylo v humanistické literatuře obvyklé, představuje Jesseniův text poučný spis a zároveň i zajímavé literární dílo. Je prokládán bajkami, citáty z bible, antické a humanistické literatury i osobními prožitky. Společně s latinským originálem vychází i český překlad a publikaci doplňuje zasvěcený rozbor díla a životopis rektora Karlovy univerzity Jana Jessenia a slovník osob zmíněných v textu.

ISBN 80-246-0922-3

Vyšlo: prosinec 2004

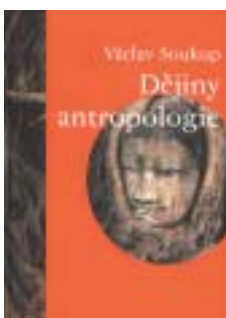

Greenblatt, Stephen:
Podivuhodná vlastnictví
(Marvelous Possessions)
Praha, Karolinum 2005, brož.,
247 str., I. vydání, cena 280 Kč.

Obsahem publikace je problematika dobytí Ameriky a hlavním tématem je setkání Evropanů s jinakostí reality Nového světa. Stephen Greenblatt, představitel amerického „nového historismu“, na základě rozboru prvních zpráv a dokumentů o Novém světě (např. Kolumbových dopisů či Pravdivé historie o dobývání Mexika od účastníka Cortézovy výpravy B. Diáze), ukazuje, že střet civilizací se ze strany Evropanů rozhodně nevyznačoval porozuměním pro obyvatele Ameriky. Popisuje, jak Evropané přivlastnili si a ovládnutím jazyka domorodců a následným ovládnutím jejich celkové jinakosti („kolonizací podivuhodného“), si jednostranně mocensky přivlastnili nová území.

ISBN 80-246-0861-8

Vyšlo: leden 2005

Soukup, Václav:
Dějiny antropologie.
(Encyklopedický přehled dějin
fyzické antropologie, paleontologie,
sociální
a kulturní antropologie.)
Praha, Karolinum 2002, váz., 670
str., I. vydání, cena 450 Kč.

Mimořádně rozsáhlá publikace je rozdělena do tří tematických okruhů. Autor postupně sleduje vývoj myšlení od antiky po vznik antropologie jako samostatné vědní disciplíny, evoluci člověka jako druhu na základě fosilních nálezů a rozdělení antropologie na řadu dílčích oborů ve 20. století. V závěru díla se autor věnuje nebezpečí zneužití antropologických poznatků k rasistickým teoriím.

ISBN 80-246-0337-3

Vyšlo: leden 2005

Mejstřík, Michal (ed.):
Cultivation of Financial Markets
in the Czech Republic
[Kultivace finančního trhu v ČR]
Praha, Karolinum 2005, brož.,
400 str., I. vydání, cena 450 Kč.

Zkušenosti s problémy domácích i zahraničních investorů v transformujících se (postkomunistických) ekonomikách vedly k vlně studia tržních institucí, jejich možného a skutečného vlivu na vývoj kapitálových a finančních trhů. Sborník soustřeďuje příspěvky předních odborníků věnované vývoji a srovnání českého a středoevropského (ČR, Slovensko, Polsko, Maďarsko) bankovního a korporátního sektoru v průběhu transformace a privatizace. Publikace je doplněna bohatou bibliografií.

ISBN 80-246-0980-0

Vyšlo: březen 2005

Kopáček, Jaroslav – Bednář, Jan:
Jak vzniká počasí
Praha, Karolinum 2005, brož.,
268 str., I. vydání, cena 290 Kč.

Kniha předních českých odborníků oboru meteorologie si klade za cíl seznámit čtenáře s těmi poznatky o dějích v atmosféře Země, jež nejvíce ovlivňují formování počasí. Čtenář se postupně seznámí s fyzikálním popisem a vysvětlením atmosférických dějů, s poznatky, které jsou potřebné pro krátkodobou a střednědobou předpověď počasí a s vlastní

ISBN 80-246-1002-7

Vyšlo: březen 2005

Šiktanc, Karel:
Řeč vestoje
Praha, Karolinum 2005, brož.,
32 str., I. vydání, cena 150 Kč.

Nová básnická sbírka Karla Šiktance obsahuje básně, které vznikly po roce 2002. Součástí sbírky jsou fotografie Pavla Nešlehy z cyklů Kuks, Ojbín a Černý koridor (2000).

ISBN 80-246-0949-5

Vyšlo: březen 2005